

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Τμήμα Διεθνών & Ευρωπαϊκών Σπουδών – Βαλκανικών, Σλαβικών & Ανατολικών Σπουδών

ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ (Α.ΔΙ.Σ.ΠΟ)

Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) στις

«Διεθνείς Σχέσεις & Ασφάλεια»

ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ

ΜΕ ΤΙΤΛΟ

Η πολιτική της Κίνας στα Δυτικά Βαλκάνια.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Λ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ

Α.Μ: 20064

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: Γεώργιος Χρηστίδης

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

UNIVERSITY of MACEDONIA

**International & European Studies Dep. – Balkan, Slavic & Oriental Studies Dep.
Interdepartmental / Interdisciplinary postgraduate studies in partnership with
Supreme Joint War College**

**Master's Degree in
«International Studies & Security»**

**POSTGRADUATE SPECIALIZATION THESIS
entitled**

Chinese Policy in the Western Balkan

KONSTANTINOS L. EVAGELIDIS

IRS: 20064

SUPERVISOR: George Christidis

THESSALONIKI, DECEMBER 2020

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι κατά την συγγραφή της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας, τηρήθηκαν οι αρχές και οι κανόνες της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς επίσης και οι νόμοι που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου.»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗΣ

**Οι απόψεις που διατυπώνονται στην παρούσα πτυχιακή εργασία
εκφράζουν αποκλειστικά τον συγγραφέα.**

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας οφείλω να ευχαριστήσω όλους εκείνους που συνέβαλαν ουσιαστικά στην επιτυχή ολοκλήρωσή της.

Ιδιαίτερα, θέλω να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Γεώργιο Χρηστίδη για την ανάθεση της πολύ ενδιαφέρουσας εργασίας καθώς και τις πολύτιμες οδηγίες του κατά τη διάρκεια της συγγραφής της.

Τέλος, οφείλω ένα μεγάλο ευχαριστώ, στην σύζυγό μου Δήμητρα και τα παιδιά μου Λάζαρο και Άννα, καθώς και στους γονείς μου Λάζαρο και Κυριακή, που έκαναν υπομονή και μου έδιναν κουράγιο να συνεχίσω.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η οικονομική επίδραση Κίνας στην περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων ισχυροποιήθηκε ιδιαίτερα την τελευταία δεκαετία, ενώ τα σημάδια για περαιτέρω μεγέθυνση του εμπορίου και των επενδύσεων μεταξύ Κίνας και Βαλκανικών κρατών είναι εξαιρετικά ενθαρρυντικά. Στον Νέο Δρόμο του Μεταξιού εξέχουσα θέση κατέχουν τα Βαλκάνια με μια σειρά κομβικών ευκαιριών ανάπτυξης αλλά και προκλήσεων. Η απώτερη επιδίωξη πρέπει να είναι η δημιουργία ισχυρών οικονομικών δεσμών, ώστε να καταστεί εφικτή η οικοδόμηση μιας σταθερής πολιτικής και στρατηγικής σχέσης, προς επίτευξη αμοιβαίων και κοινών ωφελειών.

Η παρούσα εργασία έχει σκοπό να αναλύσει μέσω της διεθνούς βιβλιογραφίας την εξωτερική και οικονομική πολιτική της Κίνας στις χώρες των δυτικών Βαλκανίων. Είναι δομημένη σε πέντε κεφάλαια, όπου το πρώτο αποτελεί την εισαγωγή της εργασίας, το δεύτερο την εξωτερική πολιτική της Κίνας στα Δυτικά Βαλκάνια, το τρίτο την οικονομική της πολιτικής και το τέταρτο την επιρροή της Κίνας στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, όπως και στις χώρες της γύρω περιοχής. Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα της εργασίας αυτής.

Λέξεις Κλειδιά: Βαλκάνια, Κίνα, Δυτικά Βαλκάνια, Εξωτερική Πολιτική, Νέος Δρόμος του Μεταξιού.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ABSTRACT

The economic influence of China in the Western Balkan region has been particularly strong in the last decade, while signs of further growth in Balkan States-China trade and investment are extremely encouraging. The Balkan states are at the forefront of the New Silk Road with several key development opportunities and challenges. The ultimate goal must be the creation of strong economic ties, so that it is possible to build a stable political and strategic relationship, in order to achieve mutual and common benefits.

This paper aims to analyze through the international literature the foreign and economic policy of China in the countries of the Western Balkans. It is structured in five chapters, the first of which is the paper's introduction, the second is China's foreign policy in the Western Balkans, the third is its economic policy and the fourth is China's influence in the Western Balkans, as well as in the countries nearby. Finally, in the fifth chapter, the conclusions of this paper are presented.

Keywords: Balkans, China, Western Balkans, influence, foreign policy, New Silk Road

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	Εισαγωγή.....	0
2	Εξωτερική Πολιτική της Κίνας	2-5
2.1.	Οικονομική Πολιτική της Κίνας	5-10
2.2.	Η ιδέα του “One Belt, One Road”	4-13
2.3.	Συνεργασία Κίνας-ΕΕ για πραγματοποίηση του “One Belt, One Road”	9-15
3	Οικονομική Πολιτική της Κίνας στα Δυτικά Βαλκάνια	14
3.1.	Κινεζικές Επενδύσεις στα Δυτικά Βαλκάνια.....	14-20
3.2.1	Οικονομική Συνεργασία Μεταξύ Σερβίας και Κίνας.....	440-23
3.2.2	Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Βοσνίας-Ερζεγοβίνης	24-30
3.2.3	Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Β. Μακεδονίας	30-31
3.2.4	Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Αλβανίας	29-33
3.2.5	Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Β.Μακεδονίας	33
4.	Κινεζική Πολιτική Επιρροή στα Δυτικά Βαλκάνια	303
4.1.	Σχέσεις Κίνας – Χωρών Δυτικών Βαλκανίων	363
4.1.1.	Σχέσεις Κίνας – Σερβίας.....	3637
4.1.2.	Σχέσεις Κίνας – Βόρειας Μακεδονίας.....	37-37
4.1.3.	Σχέσεις Κίνας – Βοσνίας Ερζεγοβίνης	37-39
4.2.	Σχέσεις Κίνας με τις Υπόλοιπες Χώρες της Περιοχής	39
4.2.1.	Σχέσεις Κίνας – Ελλάδα.....	39-44
4.2.2	Ελλάδα – Πύλη εισόδου για την Ευρώπη.....	44-48
4.2.3.	Σχέσεις Κίνας – Βουλγαρίας & Ρουμανίας	49-62
4.2.4.	Σχέσεις Κίνας – Τουρκίας.....	64-607
4.2.5	Στρατιωτική Παρουσία της Κίνας στα Βαλκάνια	67-70
5	Συμπεράσματα	70-73
	Βιβλιογραφία	755-82

1 Εισαγωγή

Η επιθυμία της Κίνας να γίνει βασικό σύμβολο παγκόσμιας δικαιοσύνης οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ιστορική της εμπειρία, δηλαδή στο γεγονός ότι αποτέλεσε μια ημι-αποικία που υπέστη «εκατό χρόνια ταπείνωσης». Για το λόγο αυτό, η Κίνα θεωρεί τον εαυτό της περισσότερο σαν μια αναπτυσσόμενη χώρα παρά το γεγονός ότι έχει τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο (Ness, 1995). Ο Πρόεδρος Hu Jintao στην έκθεσή του στο 18ο Συνέδριο του “Κομμουνιστικού Κόμματος της Κίνας (Communist Party of China - CPC)” το 2012 δήλωσε ότι η διεθνής θέση της Κίνας ως η μεγαλύτερη αναπτυσσόμενη χώρα στον κόσμο δεν έχει αλλάξει. Τον Σεπτέμβριο του 2015, ο επικείμενος διάδοχος του Προέδρου Hu Jintao, Xi Jinping, αναφέρθηκε στην ομιλία του Deng Xiaoping που πραγματοποιήθηκε το 1974 στα Ηνωμένα Έθνη, η οποία ορίζει την Κίνα ως αναπτυσσόμενη χώρα που ανήκει στον Τρίτο Κόσμο. Κατά την άποψη του Xi Jinping, παρά τα 40 χρόνια μεγάλων επιτευγμάτων που έχουν πραγματοποιηθεί από τότε στην ανάπτυξη της Κίνας, η ίδια εξακολουθεί να είναι μια αναπτυσσόμενη χώρα που αποδίδει την ίδια σημασία στη συνεργασία Νότου-Νότου όπως και πριν (Kowalski, 2016).

Τα κρίσιμα εργαλεία για την αναβάθμιση της σημερινής παγκόσμιας θέσης της Κίνας είναι οι “άμεσες ξένες επενδύσεις (Outward Foreign Direct Investments - OFDIs)” και η διπλωματία που σχετίζεται με την υποδομή των OFDI η οποία χρησιμεύει για τη δημιουργία της θετικής εικόνας της Κίνας στην Αφρική και τη Λατινική Αμερική. Το βασικό χαρακτηριστικό της πολιτικής αυτής είναι ότι «Κινέζοι εμπειρογνώμονες συμμετέχουν στην κατασκευή - και πολύ συχνά στη λειτουργία και τη συντήρηση – των διαφόρων έργων, κάτι το οποίο μπορεί να δημιουργήσει πολλαπλά οφέλη (Taylor, 2006). Στη δεκαετία μεταξύ 2004 και 2013, οι επενδύσεις της Κίνας στο εξωτερικό αυξήθηκαν 13,7 φορές, δηλαδή από 45 δισεκατομμύρια δολάρια σε 613 δισεκατομμύρια δολάρια. Η αυξανόμενη επιρροή της Κίνας στην αναπτυξιακή χρηματοδότηση υποστηρίζεται από τις κρατικές τράπεζες της και, πιο συγκεκριμένα, από το 2010 η China Development Bank και η Export-Import Bank of China δανείζουν περισσότερα χρήματα ετησίως σε άλλες αναπτυσσόμενες χώρες ακόμη και από την Παγκόσμια Τράπεζα. Από τα τέλη της δεκαετίας του 2000, η Κίνα καθιερώθηκε ως ένας σημαντικός επενδυτής στον αναπτυσσόμενο κόσμο, έχοντας ενισχυθεί από το 2014 από αναπτυξιακούς θεσμούς όπως από την Τράπεζα Ανάπτυξης BRICS, από το AIIB και από το Ταμείο για τον Δρόμο Μεταξιού, τα οποία

θεωρούνται από πολλούς ως άμεσους ανταγωνιστές των δυτικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Zhou & Leung, 2015). Με τον τρόπο αυτό δημιουργώντας νέες διεθνείς πολιτικές και οικονομικές δομές, συχνά παράλληλες με αυτές που κυριαρχούν στις ΗΠΑ, ή διευρύνοντας τις αρμοδιότητές της σε σχέση με εκείνες που ήδη υπάρχουν, η Κίνα προσπαθεί να αναδιαμορφώσει τόσο τις περιφερειακές όσο και τις παγκόσμιες τάξεις (Heilmann et al., 2014).

Στον σχεδιασμό της Κίνας, η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (ΚΑΕ) (Central and Eastern Europe - CEE) ορίζεται τόσο από γεωγραφική όσο και από πολιτική άποψη. Οι 16 χώρες της ΚΑΕ στο πλαίσιο συνεργασίας «16 + 1» είναι η Αλβανία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Β. Μακεδονία, το Μαυροβούνιο, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σερβία, η Σλοβακία και η Σλοβενία. Μεταξύ των προαναφερθέντων κρατών, 11 είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και 12 είναι μέλη του Οργανισμού του Βόρειου Ατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization - NATO).

2. Εξωτερική Πολιτική της Κίνας

Η Κίνα αποτελεί έναν από τους αρχαιότερους πολιτισμούς του κόσμου, με τεράστια επιρροή στην περιοχή κυρίως της ανατολικής Ασίας. Η προσπάθεια της για προσφορά βοήθειας και αλληλεγγύης σε έθνη που κυριαρχούνται από τις δυτικές αυτοκρατορικές δυνάμεις μπορεί να ανιχνευθεί στα τέλη του 19ου και του 20ου αιώνα, όταν οι Κινέζοι διανοούμενοι, παρακολουθώντας τις διεθνείς υποθέσεις, πραγματοποίησαν μια σειρά μελετών για την αναζήτηση παραλληλισμών μεταξύ της κατάστασης της Κίνας (Qing) και των «κατακτημένων εθνών», τα οποία είτε εξαφανίστηκαν από τον χάρτη είτε διαλύθηκαν υπό ξένη πίεση. Όπως σημείωσε ο Hunt (1996), αυτή η γενική ταύτιση με τους αδύναμους και καταπιεσμένους περιορίστηκε ιδιαίτερα στις χώρες της Ασίας αλλά σε καμία περίπτωση αποκλειστικά μαζί τους. Μεταξύ των κρατών και των εθνών που βρέθηκαν στο πεδίο της έρευνας περιλαμβάνονται η Τουρκία, η Ινδία, η Πολωνία, το Ανάμ, οι Φιλιππίνες, η Αίγυπτος, οι Εβραίοι και οι Ιρλανδοί μαζί με τους γηγενείς λαούς στην Αφρική και την Αμερική. Σημαντικό σε αυτήν την περίπτωση είναι το δοκίμιο του 1896 με τίτλο «Αρχείο της Καταστροφής της Πολωνίας» από έναν από τους σημαντικότερους Κινέζους διανοούμενους της δυναστείας των Χαν, Liang Qichao (1873-1929). Το

συγκεκριμένο δοκίμιο αποτέλεσε μια πρωτοποριακή δουλειά λόγω του γεγονότος ότι έφερε την ιστορία της πτώσης της Πολωνίας στα τέλη του 18ου αιώνα στην προσοχή των αείμνηστων ελίτ Qing, χρησιμεύοντας ως αναλογία μεταξύ της κατάστασης της Πολωνίας της παραμονής της διχοτόμησής της και της σύγχρονης κατάστασης της αυτοκρατορίας του Qing. Με βάση την κοινή εμπειρία, η διακηρυγμένη αλληλεγγύη της Κίνας στα καταπιεσμένα έθνη συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια της «Ρεπουμπλικανικής περιόδου», (1912-1949) ενώ ενισχύθηκε περαιτέρω από τις αποφάσεις των συμμάχων της Κίνας κατά τη διάρκεια του Α ΠΠ στη μεταπολεμική διάσκεψη του 1919 στις Βερσαλλίες, όπου χορηγήθηκαν στην Ιαπωνία, και πιο συγκεκριμένα στην επαρχία Shandong, πρώην γερμανικές παραχωρήσεις. Αυτό με τη σειρά του προκάλεσε θυμό στην κινεζική κοινή γνώμη, πράγμα που ενσαρκώνεται από το Κίνημα της 4^{ης} Μαΐου.¹

Μετά την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας (ΛΔΚ) το 1949, η εξωτερική πολιτική του νεοσυσταθέντος κράτους, αν και αρχικά έκλινε προς την πλευρά της Σοβιετικής Ένωσης, προσπάθησε να βρει τη δική της θέση ισορροπώντας μεταξύ Σοβιετικής Ένωσης και Ηνωμένων Πολιτειών. Έχοντας υπογράψει τη συμφωνία του 1954 (<https://www.mea.gov.in/bilateral>) με την Ινδία και έχοντας διεξάγει επιτυχείς διαπραγματεύσεις κατά τη διάρκεια των ειρηνευτικών συνομιλιών της Γενεύης τον ίδιο χρόνο, η Κίνα ταυτίστηκε επιτυχώς με την κοινότητα των αναπτυσσόμενων χωρών. Όλα αυτά επέτρεψαν στην Κίνα να ενισχύσει τη θέση της ως το κορυφαίο πολιτικό κέντρο του Τρίτου Κόσμου και να εφαρμόσει μια στρατηγική, που είχε ως στόχο κατ' αρχήν να αποτρέψει τη διείσδυση των ΗΠΑ στην Ασία, και αφετέρου να δημιουργήσει ένα σταθερό οικονομικό περιβάλλον που να ευνοεί την κινεζική οικονομική ανάπτυξη (Keith,1989). Πρέπει να αναφερθεί ότι αυτό δεν περιοριζόταν αποκλειστικά στην Ασία και την Αφρική, καθώς η διπλωματική επίθεση της Κίνας περιλάμβανε επίσης, προσπάθεια παρέμβασης στην πολιτική σκηνή της Ανατολικής Ευρώπης. Ένα παράδειγμα αυτού μπορεί να φανεί στη διαδικασία αποσταλινοποίησης που ξεκίνησε ο Νικίτα Χρουστσόφ κατά τη διάρκεια του 20ου Συνεδρίου του Κομμουνιστικού Κόμματος της Σοβιετικής Ένωσης, το αποτέλεσμα του οποίου ήταν ο λεγόμενος «Πολωνικός Οκτώβριος», ο οποίος αποτέλεσε την προσπάθεια της Πολωνίας να ανακτήσει την κυριαρχία της οικοδομώντας τον

¹Κίνημα της 4ης Μαΐου: Φοιτητές διαδηλώνουν στην πλατεία Τιενανμέν στο Πεκίνο, διαμαρτυρόμενοι για τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, η οποία παρέδωσε τμήμα της κινεζικής επικράτειας στην Ιαπωνία.

σοσιαλισμό με τον δικό της εθνικό τρόπο. Αυτή η πράξη από την Πολωνία έλαβε σημαντική, αν και περιορισμένη και υπό όρους, υποστήριξη από τη ΛΔΚ ενάντια στη στάση της Σοβιετικής Ένωσης. Ωστόσο, η Κίνα πήρε μια διαφορετική θέση στην εκτίμηση της πολιτικής αναταραχής της Ουγγαρίας που συνέβη τον ίδιο χρόνο, η οποία κορυφώθηκε με τη σοβιετική στρατιωτική επέμβαση.

Σύμφωνα με τον Hunt, υπήρχαν τρεις σημαντικές ανησυχίες εξωτερικής πολιτικής για το πρώιμο Κομμουνιστικό Κόμμα της Κίνας. Οι ανησυχίες αυτές ήταν ο αντίκτυπος του εξωτερικού ιμπεριαλισμού, οι ειδικές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση και η ταύτιση με τους αδύναμους και καταπιεσμένους ανθρώπους με τους οποίους η Κίνα θα μπορούσε να μεταρρυθμίσει το διεθνές σύστημα που ορίστηκε να εξυπηρετεί τους ισχυρούς (Hunt, 1996).

Πρακτικά, η εξωτερική πολιτική της Κίνας (The State Council Information Office of the People's Republic of China, "China and the World in the New Era", 27/09/2019) βασίζεται σε πέντε αρχές οι οποίες είναι: ο αμοιβαίος σεβασμός, η εδαφική κυριαρχία, η μη αμοιβαία επιθετικότητα, η μη παρέμβαση σε εσωτερικές υποθέσεις των άλλων χωρών, η ισότητα και το αμοιβαίο όφελος, καθώς και η ειρηνική συνύπαρξη των λαών. Η πρόθεση της όσον αφορά το πλαίσιο σύναψης των διεθνών διμερών σχέσεων στοχεύει στην ενίσχυση του διαλόγου, τη δημιουργία κλίματος αμοιβαίας εμπιστοσύνης και σεβασμού, την ουσιαστική συνεργασία με την παράλληλη διάθεση επίλυσης των όποιων διαφορών. Όσον αφορά τις σχέσεις της Κίνας με τα γειτονικά κράτη έχει ως στόχο την εφαρμογή μιας περιφερειακής πολιτικής που σκοπό έχει τη δημιουργία ενός σταθερού και ευνοϊκού περιβάλλοντος με σχέσεις ισότητας που προάγουν την κοινή ευημερία.

Σε σύγκριση με άλλους τομείς της εξωτερικής πολιτικής της ΛΔΚ, η πολιτική της Κίνας προς τον αναπτυσσόμενο κόσμο δεν έλαβε την δέουσα προσοχή. Όπως επισημαίνει ο Ian Taylor (2006)², αυτό το γεγονός ήταν περίεργο, δεδομένου ότι το Πεκίνο έχει διακηρύξει συχνά τις ανησυχίες του και τοποθετεί τον αναπτυσσόμενο ή τον «τρίτο» κόσμο σε κεντρική θέση στην πολιτική του ατζέντα. Η διακήρυξη από την πλευρά της Κίνας για επιθυμία ειρηνικής συνύπαρξης και μη παρέμβασης στις υποθέσεις ενός άλλου έθνους, εκτός από τις περιπτώσεις που βρίσκονται στον

² Ο Ian Roper Taylor (7 Φεβρουαρίου 1956 - 8 Ιουνίου 2020) ήταν Βρετανός επιχειρηματίας και φιλόanthρωπος, πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος του Ομίλου Vitol, της μεγαλύτερης ιδιωτικής εταιρείας διακίνησης ενέργειας στον κόσμο

Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, είναι ένα σημαντικό σημείο αναφοράς των αρχών στην οποία βασίστηκε η τρέχουσα βασική πρωτοβουλία εξωτερικής πολιτικής της Κίνας, το "One Belt, One Road".³ Η λογική «Νότος - Νότος», που υπάρχει πίσω από το OBOR, παρουσιάστηκε ρητά από τον επικεφαλής της "ασιατικής τράπεζας επενδύσεων και υποδομών (Asian Infrastructure Investment Bank - AIIB)" Jin Liqun, ο οποίος ανέφερε ότι η κινεζική εμπειρία έδειχνε ότι οι επενδύσεις σε υποδομές άνοιγαν το δρόμο για ευρεία οικονομική κοινωνική ανάπτυξη, και η ανακούφιση της φτώχειας αποτελούσε φυσική συνέπεια αυτού.

2.1 Οικονομική Πολιτική της Κίνας

Στο γενικότερο σχεδιασμό της οικονομικής πολιτικής της Κίνας, η Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη ορίζεται τόσο από γεωγραφική όσο και από πολιτική άποψη.⁴ Οι 16 χώρες της ΚΑΕ στο πλαίσιο συνεργασίας «16 + 1» είναι η Αλβανία, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Ουγγαρία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Β. Μακεδονία, το Μαυροβούνιο, η Πολωνία, η Ρουμανία, η Σερβία, η Σλοβακία και η Σλοβενία. Μεταξύ των προαναφερθέντων κρατών, 11 είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και 12 είναι μέλη του ΝΑΤΟ. Η συμμετοχή στο ευρωπαϊκό μέρος του «16 + 1» βασίζεται σαφώς στην προηγούμενη κομμουνιστική εμπειρία των χωρών της ΚΑΕ. Τέτοιες χώρες όπως η Τσεχική Δημοκρατία και η Ουγγαρία ήταν από τις πρώτες που έδωσαν διπλωματική αναγνώριση στη νεοσύστατη ΛΔΚ, γεγονός το οποίο τονίζεται πολλές φορές σε επίσημες επαφές. Μετά όμως το 1989, οι χώρες της ΚΑΕ ακολούθησαν έναν πολιτικό και οικονομικό μετασχηματισμό, επιδιώκοντας την ενσωμάτωσή τους με τη Δυτική Ευρώπη και τις ΗΠΑ. Αυτές οι προσπάθειες είχαν ως αποτέλεσμα την ένταξη της Τσεχικής Δημοκρατίας της Ουγγαρίας και της Πολωνίας στο ΝΑΤΟ το 1999 και αργότερα, το 2004, στην ΕΕ. Είναι χαρακτηριστική η άποψη που διατύπωσε ο Γάλλος διπλωμάτης Thomas Bondinguel αναφερόμενος στις χώρες της ΚΑΕ λέγοντας ότι η Κίνα απλά δεν ήταν προτεραιότητα τους από την άποψη της πολιτικής και της εξωτερικής πολιτικής καθ' όλη τη διάρκεια μέχρι τη δεκαετία του 2000 (Bondinguel, 2007).

Ωστόσο, η δεκαετία του 1990 δεν ήταν καθόλου ασήμαντη περίοδος πολιτικά,

³ China's foreign policy towards Central and Eastern Europe: The "16+1" format in the South-South cooperation perspective. Cases of the Czech Republic and Hungary, Bartosz Kowalsk

⁴ Eastern_Europe_The_161_format_in_the_South_South_cooperation_perspective_Cases_of_the_Czech_Republic_and_Hungary

στις σχέσεις Κίνας και των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Με γνώμονα το ταχέως μεταβαλλόμενο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον των χωρών αυτών, η Κίνα προσαρμόσε τις πολιτικές της σύμφωνα με τις 'Πέντε Αρχές της Ειρηνικής Συνύπαρξης', οι οποίες εκφράστηκαν επίσημα για πρώτη φορά από τον πρωθυπουργό Λι Πενγκ κατά την επίσκεψή του στη Ρουμανία το 1994, ο οποίος τότε διατύπωσε τις τέσσερις βασικές αρχές της πολιτικής της Κίνας έναντι των χωρών της ΚΑΕ. Σε αυτές τις αρχές συμπεριλαμβάνονταν αφενός ο σεβασμός στις ανθρώπινες-ατομικές επιλογές, η αποφυγή παρεμβάσεων στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων χωρών και αφετέρου η ανάπτυξη παραδοσιακής φιλίας σε συνθήκες φιλίας και ειρήνης. Καθορίστηκαν επιπλέον δύο στόχοι, οι οποίοι ήταν η ενίσχυση αμοιβαίας και επωφελούς συνεργασίας καθώς και κοινή ανάπτυξη και ευημερία. Αυτές οι βασικές αρχές επιβεβαιώθηκαν από τον Πρόεδρο Jiang Zemin κατά την επίσκεψή του το 1995 στην Ουγγαρία. Τον Ιούνιο του 2004, ο Πρόεδρος Χου Τζιντάο επισκέφθηκε τη Ρουμανία όπου δήλωσε ότι η Κίνα ακολουθεί μια ανεξάρτητη εξωτερική πολιτική, η οποία προωθεί την ανάπτυξη αμοιβαίων επωφελών φιλικών σχέσεων με τις χώρες της ΚΑΕ, τηρώντας τις Πέντε Αρχές Ειρηνικής συνύπαρξης που εισήχθησαν το 1954.⁵ Σύμφωνα με τον Κινέζο μελετητή Zhu Xiaozhong, η πολιτική δήλωση του Χου Τζιντάο το 2004 έγινε η βάση για τις πολιτικές και εμπορικές σχέσεις μεταξύ της Κίνας και των χωρών της ΚΑΕ⁶ τα τελευταία χρόνια.

Λαμβάνοντας υπόψη τις πολύ διαφορετικές συνθήκες και το διαφορετικό χρονοδιάγραμμα στο οποίο η Κίνα έχει αναπτύξει μια πλατφόρμα συνεργασίας στην Αφρική μέσω του "φόρουμ για τη συνεργασία Κίνας - Αφρικής (Forum on China–Africa Cooperation - FOCAC)", το οποίο ιδρύθηκε το 2000, και μέσω του GEE ("16 + 1"), το 2002, μπορεί κανείς να υποθέσει ότι οι μηχανισμοί συνεργασίας και με τις δύο οντότητες θα διαφέρουν σημαντικά. Ωστόσο, μια συγκριτική ανάλυση των FOCAC και "16 + 1" δείχνει ότι η δομή και των δύο μορφών είναι ανάλογη. Η μεγαλύτερη αξιοσημείωτη διαφορά μεταξύ των κινεζικών πλατφορμών συνεργασίας στην Αφρική και τις χώρες της ΚΑΕ είναι η απουσία σημαντικής πολιτικής συνιστώσας εντός της τελευταίας. Σε αντίθεση με το FOCAC, η συνεργασία της Κίνας με τις χώρες της ΚΑΕ χαρακτηρίστηκε από τον κυρίαρχο ρόλο των διμερών

⁵ 18 "Hu urges efforts to promote world peace," CHINA.daily.com, 15 June 2004, http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2004-06/15/content_339534.htm.

⁶ [The reason for the unsuccessful reform of the Soviet model lies in the system], Ifeng.com, 17 November 2011, <http://news.ifeng.com/history/shijieshi/special/zhuxiaozhong>

συναντήσεων των υψηλότερων πολιτικών εκπροσώπων και των δύο πλευρών. Εκτός από αυτές τις διαφορές, τόσο η FOCAC όσο και οι επιχειρησιακοί μηχανισμοί «16 + 1» μοιάζουν πολύ, ιδίως στη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς και στην οργανωτική δομή από την κινεζική πλευρά.⁷ Οι διαφορές οφείλονται κυρίως σε διδάγματα που απέκτησε το Πεκίνο, διαπιστώνοντας τις αδυναμίες που έγιναν εμφανείς μετά από λίγα χρόνια λειτουργίας του FOCAC. Αυτές είναι δυνατόν κυρίως να εντοπιστούν στην απουσία των θεσμικών οργάνων των τακτικών πολυμερών συναντήσεων με τη μορφή την κινεζικής-αφρικανικής συνεργασίας. Μια άλλη σημαντική διαφορά είναι η συχνότητα των συνόδων κορυφής, καθώς στην περίπτωση της FOCAC τέτοιες συναντήσεις πραγματοποιούνται μία φορά κάθε τρία χρόνια, ενώ στις «16 + 1» μια φορά τον χρόνο.⁸

Αυτό μπορεί να εξηγηθεί κυρίως από την σχετικά παγιωμένη και ασφαλή θέση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στην Αφρική, καθώς έχουν επιτευχθεί οι κύριοι στόχοι που οδήγησαν στην ίδρυση της FOCAC, δηλαδή η πολιτική υποστήριξη της Κίνας στη διεθνή σκηνή και η πρόσβαση σε φυσικούς πόρους στην Αφρική. Στην περίπτωση της θεσμοποίησης της συνεργασίας της Κίνας με τις χώρες της ΚΑΕ στο «16 + 1», οι στόχοι για το Πεκίνο σχετίζονται κυρίως με την πρόσβαση στις αγορές των 16 χωρών (όπως και της ΕΕ) μέσω της εφαρμογής της πρωτοβουλίας **OBOR (One Belt, One Road)**, που πρέπει να είναι συμπληρωματική στη δημιουργία μεταφορών και υλικοτεχνικών υποδομών στην περιοχή.

Σύμφωνα με τον Willy Lam, η «διπλωματία υποδομών» της Κίνας στον αναπτυσσόμενο κόσμο επεκτάθηκε ακόμη και στις ανεπτυγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά τη διάρκεια συνάντησης με ηγέτες από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη το 2013 στο Βουκουρέστι, ο πρωθυπουργός Li (Keqiang) υπέγραψε συμφωνία για χρήση κινεζικής τεχνολογίας στην κατασκευή σιδηροδρόμου υψηλής ταχύτητας που συνδέει τις πρωτεύουσες της Ρουμανίας και της Σερβίας. (Kowalski, 2016).

Τον Απρίλιο του 2012, ο πρωθυπουργός Wen Jiabao επισκέφθηκε την Πολωνία, όπου κατά την εναρκτήρια σύνοδο κορυφής του «16 + 1» στη Βαρσοβία περιέγραψε το πολωνικό έθνος με τον όρο «ένα μεγάλο έθνος εργατικών και σοφών

⁷ Τέτοιες συναντήσεις στο υψηλότερο επίπεδο οργανώνονται ετησίως και έχουν πραγματοποιηθεί στη Ρουμανία (Βουκουρέστι, 2013), τη Σερβία (Belgrad, 2014), την Κίνα (Suzhou, 2015) και τη Λετονία (Ρίγα, 2016).

⁸ http://www.china-ceec.org/eng/msc_1/mscjj/t1411097.htm και <http://www.focac.org/eng/hxxd/>

ανθρώπων», δημιουργώντας έτσι μια θετική εικόνα για το άνοιγμα μιας νέας αγοράς για κινεζικές εταιρείες. Στο τέλος, ο Wen δήλωσε ότι γράφει από κοινού ένα νέο κεφάλαιο φιλικών σχέσεων μεταξύ της Κίνας και των χωρών της ΚΑΕ Mierzejewski, 2013) .

Τρία χρόνια αργότερα, ο Πρόεδρος Xi Jinping δήλωσε ξεκάθαρα τη θέση της ΚΑΕ στην εξωτερική πολιτική της Κίνας. Στη συνάντηση του Νοεμβρίου 2015 του «16 + 1», ο Xi περιέγραψε τη φύση της συνεργασίας Κίνας-ΚΑΕ, η οποία για την Κίνας άνοιξε ένα νέο δρόμο ανάπτυξης των σχέσεων μεταξύ της Κίνας και των παραδοσιακών φίλων, εισάγοντας καινοτόμες πρακτικές στις σχέσεις μεταξύ Κίνας και Ευρώπης, δημιουργώντας μια νέα πλατφόρμα συνεργασίας Νότου-Νότου, η οποία έχει τα κατάλληλα χαρακτηριστικά για τη συνεργασία Βορρά-Νότου. Σε ένα δεύτερο στάδιο, η συνεργασία της Κίνας και των χωρών της ΚΑΕ πρέπει να βασίζεται στο αμοιβαίο όφελος, στην ανοχή καθώς και να ενισχύει την αμοιβαία επωφελή συνεργασία σε διάφορους τομείς.

Αυτή η ιδέα διατυπώθηκε από τον Renmin Ribao στις 14 Ιουνίου 2016, πριν από την επίσκεψη του Xi στη Σερβία και την Πολωνία, ο οποίος ανέφερε ότι η επίσκεψη του προέδρου Xi Jinping στην ΚΑΕ, θα εδραιώσει την παραδοσιακή φιλία, θα εμβαθύνει την πραγματιστική συνεργασία, θα μοιραστεί τους καρπούς της ανάπτυξης και θα ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στην ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ Κίνας και ΚΑΕ.

Φαίνεται πολύ ενδιαφέρον να εξισωθούν οι σχέσεις «16 + 1» με το επίπεδο συνεργασίας μεταξύ των χωρών του Νότου, κάτι που αναπτύσσεται όπως φαίνεται στις δηλώσεις της πολιτικής ηγεσίας της Κίνας. Έτσι, οι σχέσεις Κίνας-Ευρώπης χωρίζονται στην πραγματικότητα σε δύο τμήματα: την παραδοσιακή διχοτομία Βορρά - Νότου των χωρών της Δυτικής Ευρώπης και τις πρώην κομμουνιστικές χώρες της ΚΑΕ, που ταξινομούνται στην κινεζική εξωτερική πολιτική ως «αναπτυσσόμενες». Όσον αφορά τους «παραδοσιακούς φίλους» θεωρήθηκαν από την κινεζική ηγεσία ως πολιτική και γεωγραφική περιφέρεια της (Δυτικής) Ευρώπης (Turcsányi et al., 2014).⁹

Καθορίζοντας τις σχέσεις Κίνας και των χωρών της ΚΑΕ στο πλαίσιο της υποτιθέμενης αλληλεγγύης Νότου - Νότου, αυτή η ρητορική υποδηλώνει περαιτέρω

σύνδεση με την ιστορική μνήμη της Κίνας, την οποία έχει επισημάνει ο Κινέζος ιστορικός Zheng Wang ως σημαντικό μέρος της ταυτότητας της Κίνας και της συμπεριφοράς της στη διεθνή σκηνή. Η ατμόσφαιρα «εκδικητικής εθνικής ταπείνωσης» (“avenging national humiliation”) που καλλιεργήθηκε από τις κινεζικές αρχές έχει επίσης βαθιές επιπτώσεις στην εσωτερική πολιτική, με αποτέλεσμα την εντατικοποίηση των αντι-δυτικών εθνικιστικών συναισθημάτων στην κινεζική κοινωνία (Wang, 2014).¹⁰

Μέσω των «άνισων συνθηκών» κατά την περίοδο μεταξύ του πρώτου πολέμου του Οπίου¹¹ και του τέλους του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η Κίνα υποτάχθηκε βίαια από τις επικρατούσες τότε παγκόσμιες δυνάμεις. Παρόλο που κάποιος πιθανόν μπορεί να θεωρήσει ότι αυτά τα ιστορικά γεγονότα δεν έχουν σημασία για τους σύγχρονους Κινέζους πολιτικούς που ασκούν εξωτερική πολιτική αυτό δεν ισχύει στην πραγματικότητα. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των περιγραφών των κινεζικών μέσων ενημέρωσης που συνοδεύαν την επίσημη επίσκεψη του Τσέχου προέδρου Milos Zeman το 2015 στο Πεκίνο. Σε μια ανάλυση της επίσημης ιστοσελίδας ειδήσεων και σχολίων της Κινεζικής κυβέρνησης, η Τσεχική Δημοκρατία περιγράφεται ως μια χώρα που έχει παρόμοια τραυματική ιστορία με την Κίνα και τώρα προσπαθεί να τραβήξει μια γραμμή μεταξύ της ίδιας και της Δύσης. Τον όρο «Εκατό χρόνια ταπείνωσης», που χρησιμοποιείται συχνά για να συνοψίσει τη σύγχρονη ιστορία της Κίνας, δανείστηκε για να συνοψίσει την παραχώδη μοίρα της Τσεχίας τον 20^ο αιώνα μεταξύ Γερμανίας και Ρωσίας.

Αυτή η ρητορική προκαλεί εύκολα την συμπάθεια του Κινεζικού λαού απέναντι στην Τσεχία διότι δημιουργείται το αίσθημα της αλληλεγγύης ότι και οι Τσέχοι αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα με αυτά που είχαμε αντιμετωπίσει και «εμείς» εξαιτίας της πολιτικής των Δυτικών χωρών. Άλλωστε, όσον αφορά τις διαφορετικές πορείες που ακολούθησαν η Τσεχία και η Κίνα μετά το 1989, η Τσεχία παρουσιάζεται στην κινεζική κοινή γνώμη ως το θύμα νεοφιλελεύθερων πρακτικών που ακολουθήθηκαν από τις χώρες της Δύσης. Αυτό είχε ως συνέπεια η οικονομία

¹⁰<http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2015-04-14/china-central-eastern-europe-161-seen-beijing>.

¹¹ Ο Πρώτος Πόλεμος του Οπίου (1839-1842), γνωστός επίσης ως Πόλεμος του Οπίου και ως Άγγλο-Κινεζικός Πόλεμος, διεξήχθη ανάμεσα στη Μεγάλη Βρετανία και την Αυτοκρατορία των Τσινγκ λόγω των αντιμαχόμενων απόψεων τους πάνω σε διπλωματικές σχέσεις, το εμπόριο, καθώς και την απονομή της δικαιοσύνης για ξένους υπηκόους.

της να υποφέρει από την οικονομική κρίση του 2008, πριν καν αυτή αρχίσει. Για αυτούς τους λόγους, η κριτική στάση των κινεζικών πολιτικών κύκλων απέναντι στις δυτικές αξίες είχε αρχίσει να συγκλίνει με τις πρόσφατα αυξανόμενες τάσεις στο εσωτερικό των χώρων της ΚΑΕ, που αμφισβητούν τις αξίες της φιλελεύθερης δημοκρατίας στα αντίστοιχα πολιτικά τους καθεστώτα.

Στην περίπτωση Δημοκρατία της Τσεχίας, η λογική πίσω από τις συνεχώς ευημερούσες σχέσεις της με τη ΛΔΚ έχει εξηγηθεί διεξοδικά από τον Πρόεδρο Miloš Zeman. Ο Τσέχος πρόεδρος απέδωσε τις πολύ άσχημες σχέσεις μεταξύ της Κίνας και της πρώην κυβέρνησης της Τσεχίας, στο γεγονός ότι η προηγούμενη κυβέρνηση ήταν πολύ υποτακτική και δεκτική στην πίεση τόσο από τις ΗΠΑ, όσο και από την ΕΕ. Ωστόσο, κατά τη γνώμη του Zeman, η Τσεχία είναι πάλι μια ανεξάρτητη χώρα που διαμορφώνει την εξωτερική πολιτική της βάση του δικού της εθνικού συμφέροντος και δεν επιτρέπει την παρέμβαση στις εσωτερικές της υποθέσεις από οποιαδήποτε άλλη ξένη χώρα¹².

2.2 Η ιδέα του “One Belt, One Road”

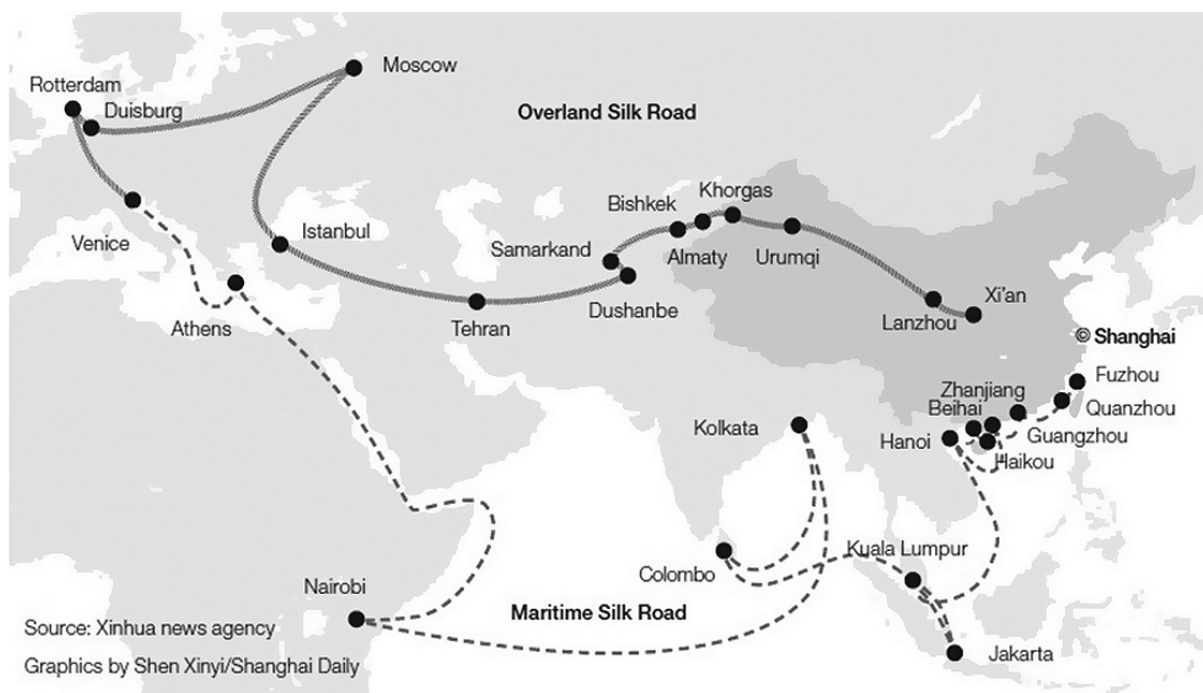
Το “One Belt, One Road” μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ολοκληρωμένο σχέδιο εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, το οποίο προωθεί τα κινεζικά συμφέροντα, πολιτικά και οικονομικά, συμβάλλοντας αποφασιστικά στην εγχώρια ανάπτυξη. Η Κίνα, η οποία αντιμετώπισε αρκετά καλά την οικονομική κρίση της προηγούμενης δεκαετίας και εξακολουθεί να έχει σταθερή οικονομία, θα ήθελε να συμβάλει στη διεθνή οικονομία και πολιτική ως ένα μέσο επίδειξης της αντοχής της και της δύναμης της.

Σε αυτό το πλαίσιο, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ο κατάλογος των επιθυμητών τομέων οικονομικής συνεργασίας εντός του σχεδίου OBOR. Ένας τομέας πρωτεύουσας σημασίας αποτελούν οι εξαγωγές για την εξασφάλιση εξόδου των προϊόντων της Κίνας, και οι εισαγωγές για την απόκτηση πρώτων υλών και νέων τεχνολογιών. Ένας άλλος τομέας κομβικής σημασίας είναι η δημιουργία ζωνών ελεύθερων συναλλαγών και η υπογραφή συμφωνιών με σκοπό να αποφεύγεται η διπλή φορολογία. Ακόμα, στον κατάλογο συμπεριλαμβάνεται η επέκταση του πεδίου της οικονομικής συνεργασίας σε τομείς όπως η γεωργία, οι ναυτιλιακές βιομηχανίες,

¹²“ Ο Τσέχος Πρόεδρος Μίλος Ζέμαν για τους δεσμούς μεταξύ Κίνας-Τσεχίας»,” CCTV.com, 27 Μαρτίου 2016, <http://english.cntv.cn/2016/03/27/VIDErzRM-qU3S6DkYaTnLx8es160327.shtml>

η ενέργεια, οι πράσινες τεχνολογίες και άλλα καθώς και η χρηματοοικονομική συνεργασία και η δημιουργία νέων θεσμών όπως η Τράπεζα Υποδομών και Επενδύσεων στην Ασία, το Silk Road Fund, το BRICS New Development Bank κ.ο.κ., προκειμένου να ενθαρρυνθούν οι επενδύσεις και να εξαλειφθούν τα σημεία συμφόρησης των υποδομών τα οποία περιορίζουν την περιφερειακή ανάπτυξη.

Αν και δεν υπάρχει λεπτομερής χάρτης του "One Belt, One Road", το σχέδιο περιλαμβάνει περιοχές που ανήκουν τόσο εντός των γεωγραφικών ορίων της Κίνας όσο και εκτός αυτών. Περιλαμβάνει σχεδόν όλες τις επαρχίες, τις κύριες πόλεις και τις εσωτερικές και παράκτιες κινεζικές περιοχές, υποδεικνύοντας ότι πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο έργο που επιδιώκει να συμβάλει στην ανάπτυξη Κίνας στο σύνολό της. Ο Δρόμος του Μεταξιού εκτείνεται έξω από την Κίνα σε τρεις ηπείρους: την Ασία, την Ευρώπη και την Αφρική.

Σχήμα 1κ Η οικονομική ζώνη και ο θαλάσσιος Δρόμος του Μεταξιού στον 21ο αιώνα.

(πηγή: <http://chinawatch.washingtonpost.com/2015/03/on-the-silk-road-to-shared-success>)

Η «οικονομική ζώνη» περιλαμβάνει την Κεντρική και Νοτιοανατολική Ασία, τη Ρωσία, την Ευρώπη (συμπεριλαμβανομένης της Βαλτικής Θάλασσας), τον Περσικό Κόλπο και τη Μεσόγειο Θάλασσα, και ο «θαλάσσιος δρόμος του μεταξιού στον 21ο αιώνα» περιλαμβάνει τα λιμάνια κατά μήκος των ακτών της Κίνας, τη Θάλασσα της Νότιας Κίνας, τον Ειρηνικό και Ινδικό Ωκεανό καθώς και την Ευρώπη. Ο

«Θαλάσσιος Δρόμος του Μεταξιού», όπως τον οραματίζεται η Κίνα, θα βελτιώσει σημαντικά τις συνδέσεις μεταξύ του δυτικού Ειρηνικού, του Ινδικού Ωκεανού και της Μεσογείου, μεταξύ της Νότιας Ασίας και της Ανατολικής Αφρικής, και μεταξύ της Ανατολικής Ασίας και της Ευρώπης. Η πρωτοβουλία της Κίνας για τον λεγόμενο «θαλάσσιο μεταξωτό δρόμο του 21ου αιώνα» στοχεύει στην ανάπτυξη λιμανιών στη Νοτιοανατολική Ασία, γύρω από τον Ινδικό Ωκεανό και στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου (van der Putten & Meijnders, 2015). Η συμμετοχή της Κίνας σε λιμάνια και άλλες θαλάσσιες υποδομές πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο των ευρύτερων δραστηριοτήτων υποδομής της στο πλαίσιο του προγράμματος «One Belt, One Road». Οι θαλάσσιες και σιδηροδρομικές αρτηρίες είναι αναγκαίο να αλληλοσυμπληρώνονται και ανοίγουν από κοινού νέους εμπορικούς δεσμούς μεταξύ των περιοχών (Cameron, 2015).

Το «Silk Road Economic Belt» συνδέει την Κίνα και την Ευρώπη μέσω του Καζακστάν, της Ρωσίας και της Λευκορωσίας, οι οποίες χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για τη μεταφορά εμπορευμάτων, κυρίως από την Κίνα στην Ευρώπη. Μια σιδηροδρομική διαδρομή μεταξύ Κίνας και Ευρώπης που θα παρακάμπτει τη Ρωσία αναμένεται επίσης να είναι διαθέσιμη στο μέλλον η οποία θα συνδέσει την Κεντρική Ασία και την Τουρκία μέσω του Αζερμπαϊτζάν και της Γεωργίας. Η κινεζική κυβέρνηση εξετάζει, επίσης, ένα σχέδιο για μια απευθείας σιδηροδρομική γραμμή μεταξύ Κίνας και Ηνωμένου Βασιλείου μέσω Καζακστάν, Ουζμπεκιστάν, Τουρκμενιστάν, Ιράν, Τουρκίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Ουγγαρίας, Αυστρίας, Γερμανίας, Βελγίου και Γαλλίας. Από τα τέλη του 2013, η κινεζική κυβέρνηση ανακοίνωσε σχέδια για την κατασκευή σιδηροδρόμων μεγάλης ταχύτητας από τον Πειραιά μέσω Σκοπίων και Βελιγραδίου έως τη Βουδαπέστη, και από το λιμάνι της Κωστάντζας μέσω του Βουκουρεστίου και της Βουδαπέστης στη Βιέννη. Εάν πράγματι υλοποιηθούν αυτές οι νέες γραμμές, αυτό το περιφερειακό δίκτυο θα μπορούσε ενδεχομένως να επεκταθεί ανατολικά ώστε να επιτευχθεί σύνδεση με το εθνικό σιδηροδρομικό σύστημα της Κίνας και δυτικά για να καλύψει περισσότερα μέρη της Ευρώπης (van der Putten & Meijnders, 2015).

Η ιδέα του «One Belt, One Road» έχει πολλές διαστάσεις από τις οποίες η οικονομική και πολιτική είναι ζωτικής σημασίας, αλλά η επιτυχία της δεν είναι δυνατή χωρίς να υπάρχει η κατάλληλη και επαρκή προώθηση-ενημέρωση τόσο στις συμμετέχουσες χώρες όσο και στην Κίνα. Για να είναι δυνατόν να επιτευχθεί αυτός ο

στόχος είναι απαραίτητο να οργανωθούν όχι μόνο πολιτιστικές εκδηλώσεις αλλά παράλληλα και συναντήσεις εμπειρογνομόνων ή επιστημονικά συνέδρια.

2.3 Οι Σχέσεις ΕΕ - Κίνας και η πραγματοποίηση του σχεδίου “One Belt, One Road”

Σύμφωνα με τον Bräuner (2014), μπορούμε να αναφέρουμε τρεις κύριες προκλήσεις για τη συνεργασία ΕΕ-Κίνας: τα διαφορετικά συμφέροντα, τις ανταγωνιστικές δομές και τις εξωτερικές επιρροές, τα οποία αποτελούν εμπόδια για τη συνεργασία Κίνας και ΕΕ και στον τομέα της ασφάλειας αλλά και σε άλλους επιμέρους τομείς. Και οι δύο πλευρές ανταγωνίζονται για τους διαθέσιμους φυσικούς πόρους, ειδικά το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, και όλο και περισσότερο για τις υπάρχουσες αγορές σε αυτήν την περιοχή (Misiągiewicz & Misiągiewicz, 2014). Επιπλέον, είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί ότι οι χώρες που βρίσκονται κατά μήκος του «Silk Road Economic Belt» μπορούν επίσης να επωφεληθούν από την πρωτοβουλία αυτή, και όχι μόνο μέσω της οικονομικής ανάπτυξης τους, αλλά και μέσω της δημιουργίας νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους ντόπιους.

Είναι απαραίτητο να τονίσουμε ότι η πρωτοβουλία «Silk Road Economic Belt» ανταγωνίζεται με μια σύμπραξη οργανώσεων, όπως η ΕΕ, το ΝΑΤΟ, η Οργάνωση Συλλογικής Συνθήκης για την Ασφάλεια (Collective Security Treaty Organization - CSTO)” και η Ευρασιατική Ένωση, με φόρουμ όπως η “Συνάντηση Ασίας-Ευρώπης (Asia-Europe Meeting - ASEM)” και το συνέδριο για την “αλληλεπίδραση και τα μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης στην Ασία (Conference on Interaction and Confidence-Building Measures in Asia - CICA)” καθώς και με ιδέες όπως η Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας (ΕΠΓ) ή η Νέα Στρατηγική Μεταξίου των ΗΠΑ.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που προκύπτει είναι τα συμφέροντα των εξωτερικών παραγόντων και οι αλληλεπικαλυπτόμενες γεωπολιτικές σφαίρες ενδιαφέροντος των μεγάλων δυνάμεων. Η Ρωσία φαίνεται να είναι ολοένα και πιο επιθετική στην υπεράσπιση των συμφερόντων της στα κράτη που ανήκαν στην πρώην Σοβιετική Ένωση. Από την άλλη πλευρά, ενώ οι ΗΠΑ μειώνουν περαιτέρω την παρουσία τους στο Αφγανιστάν και στην Κεντρική Ασία, οι πρόσφατες εξελίξεις των ISIS την ενέπλεξαν σε στρατιωτικές συγκρούσεις στη Συρία και το Ιράκ. Άλλοι κρατικοί δρώντες οι οποίοι ενδιαφέρονται για την περιοχή της κεντρικής Ασίας είναι η Ιαπωνία, η Νότια Κορέα, η Ινδία, και το Ιράν. Επιπλέον, ορισμένες χώρες της

Κεντρικής Ασίας προσπαθούν επίσης να καθιερωθούν ως πιο ανεξάρτητες περιφερειακές δυνάμεις, ειδικά το Καζακστάν με την «εξωτερική πολιτική των πολλαπλών φορέων» (Bräuner, 2014).

Το σχέδιο του OBOR αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό από δύο καινούργιες, φιλόδοξες πρωτοβουλίες. Η πρώτη είναι η προσπάθεια των ΗΠΑ για την δημιουργία ενός νέου δρόμου μεταξίου που ξεκίνησε το 2012. Στόχος της οποίας ήταν η επανασύνδεση του Αφγανιστάν με την υπόλοιπη περιοχή και η δεύτερη και πιο σημαντική είναι η προσπάθεια από την πλευρά της Ρωσίας για τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου οργανισμού που θα συμμετέχουν τα κράτη της Ευρασίας (Ευρασιατική Ένωση) που δεν θα περιορίζεται στον οικονομικό τομέα, αλλά θα επεκτείνεται και στον τομέα της ασφάλειας (CSTO) που υπάρχει παράλληλα με τον “Οργανισμό Συνεργασίας της Σαγκάης (Shanghai Cooperation Organisation - SCO)” (Wacker, 2014).

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι στην πρώτη διεθνή στρατηγική της (2000-2005), η Κίνα καθόρισε τις ακόλουθες επενδυτικές προτεραιότητες: Χονγκ Κονγκ, Μακάο, Βόρεια Αμερική και Δυτική Ευρώπη. Η δυτικοευρωπαϊκή αγορά, ως ένα από τα μεγαλύτερα οικονομικά πλαίσια του κόσμου, έχει γίνει πολύ ενδιαφέρουσα για τους Κινέζους επενδυτές. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η ΕΕ κατέστησε την Κίνα "στρατηγικό εταίρο" (Fallon, 2014) και από την είσοδο της Κίνας στον ΠΟΕ το 2001, η ανάπτυξη των εμπορικών σχέσεων διευκολύνθηκε σημαντικά. Το 2011, η αγορά της ΕΕ προσέλκυσε περισσότερες κινεζικές επενδύσεις από ό,τι η αγορά των ΗΠΑ (Hanemann, 2014), όπου προηγουμένως η ΕΕ δεν ήταν ο υπ' αριθμόν ένα προορισμός των κινεζικών επενδύσεων και ως εκ τούτου, η τάση ταχείας αύξησης των κινεζικών επενδύσεων στην ΕΕ δείχνει κάτι περισσότερο από ότι απλώς αριθμητικά το ποσό που επενδύεται.

Για την επιτυχία της πολιτικής της Κίνας, ήταν ιδιαίτερα σημαντικό να οικοδομήσει στενότερους οικονομικούς δεσμούς με εταίρους με ισχυρές οικονομίες και υψηλά επίπεδα τεχνολογικής καινοτομίας όπως η ευρωπαϊκή αγορά. Οι κινέζοι επενδυτές είναι παρόντες σε ευρύ φάσμα τομέων, σχεδόν σε όλη την ΕΕ, όπου ο αριθμός των επιμέρους επενδύσεων στην πράσινη ανάπτυξη και στις ανακυκλώσιμες πηγές ενέργειας, είναι σημαντικά μεγαλύτερος από τον αριθμό των συγχωνεύσεων και εξαγορών, αλλά, όσον αφορά την αξία της επένδυσης, η

κατάσταση είναι η αντίστροφη (Hanemann & Rosen, 2012). Οι κινεζικές εταιρείες είναι παραδοσιακά προσανατολισμένες προς την ενέργεια, τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, τις επιχειρήσεις εκμεταλλεύσεως ορυκτού πλούτου και τις υποδομές (Nicolas, 2014). Επιπλέον όμως, όσον αφορά τις κινεζικές επενδύσεις στην ΕΕ, ο στόχος είναι να αποκτηθεί ευρωπαϊκή τεχνολογία, τεχνογνωσία, εμπορικά σήματα, κανάλια διανομής και στρατηγικά περιουσιακά στοιχεία, επωφελούμενα από την αδύναμη οικονομική θέση των ευρωπαϊκών εταιρειών κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Κάποιοι μελετητές έχουν επισημάνει ότι η Κίνα βλέπει την ΕΕ ως στρατηγικό εταίρο σε διάφορους βασικούς τομείς. Κατά αρχήν είτε ως πολύ σημαντική αγορά για διάθεση κινεζικών προϊόντων, είτε ως πηγή προηγμένης τεχνολογίας αλλά και ως το σημαντικότερο μέσο επιχειρηματικής ασφάλειας (Clegg & Voss, 2011).

Η οικονομία της ΕΕ είναι ανοικτή στις κινεζικές επενδύσεις και πολλοί από τους ηγέτες των κρατών-μελών και κυβερνητικούς αξιωματούχους της ΕΕ δήλωσαν ανοιχτά ότι οι κινεζικές επενδύσεις είναι ευπρόσδεκτες (Shixue, 2014). Ωστόσο, στην πράξη, οι κινεζικές εταιρείες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επένδυση, γεγονός που οφείλεται εν μέρει στην άγνοια της Κίνας για τους κανόνες της μεγάλης ευρωπαϊκής αγοράς, αλλά και επειδή ήταν δύσκολο για την Κίνα να βρει κατάλληλες επενδυτικές ευκαιρίες στην περιοχή, εν μέρει λόγω της αρνητικής εκστρατείας από τα μέσα ενημέρωσης και τις ομάδες προβληματισμού (think-tank) που έχουν ασκήσει πίεση στους κινέζους επενδυτές (Zuokuī, 2014). Η πρόσφατη αύξηση των κινεζικών επενδύσεων στην ΕΕ έχει ήδη γεννήσει ανησυχίες σε πολλές χώρες όσον αφορά την εθνική ασφάλεια και τον πολιτικό και οικονομικό αντίκτυπο αυτών των αλλαγών (Hanemann, 2014).

3. Οικονομική Πολιτική της Κίνας στα Δυτικά Βαλκάνια

3.1 Κινεζικές Επενδύσεις στα Δυτικά Βαλκάνια

Οι μεγάλες εισροές “Άμεσων Ξένων Επενδύσεων – ΑΞΕ (Foreign Direct Investment – F.D.I.)” στις αναπτυσσόμενες χώρες έχουν επηρεάσει την αύξηση της αποδοτικότητας, της παραγωγικότητας, των εξαγωγών και τη δυναμική οικονομική ανάπτυξη. Το πιο επιτυχημένο παράδειγμα εισροών ξένων επενδύσεων και αύξησης των εξαγωγών είναι η Κίνα. Συγκεκριμένα, η συμμετοχή της Κίνας στον “Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου - ΠΟΕ (World Trade Organisation - W.T.O.)”, που επιτεύχθηκε

το 2001, έχει συμβάλει σε τεράστιες εισροές ΞΕ στην Κίνα, οι οποίες επηρέασαν τόσο τη δυναμική του εμπορίου όσο και την οικονομική της ανάπτυξη (Drelich-Skulska et al., 2014).

Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η Κίνα έγινε ο δεύτερος μεγαλύτερος παγκόσμιος προορισμός των ΑΞΕ, οι οποίες ήταν το σημαντικότερο εργαλείο του οικονομικού μετασχηματισμού της Κίνας. Μέσα σε ένα χρόνο από την ένταξή της στον ΠΟΕ, η Κίνα με βασικότερο εργαλείο τις εξαγωγές κατάφερε πολύ γρήγορα να αποκτήσει καθοριστικό ρόλο (key player) [Hanemann, T., & Rosen, D. H. (2012). *China invests in Europe: Patterns, impacts and policy implications. New York: Rhodium Group*].στην παγκόσμια οικονομία. Έχει ακολουθήσει κατά κύριο λόγο στο πρακτικό μοντέλο, και έχει υιοθετήσει πολιτικές και πρακτικές εξωτερικής τεχνολογίας και στηρίζεται στην μεγάλη βιομηχανική της ανάπτυξη (Aizenman, 2015). Η τεράστια εξαγωγική δραστηριότητα, σε συνδυασμό με το χαμηλό κόστος εργασίας, οδήγησε σε αυξημένη παραγωγικότητα, η οποία με τη σειρά της οδήγησε στη συσσώρευση σημαντικών συναλλαγματικών αποθεμάτων. Αυτός ήταν και ο βασικός λόγος για τον οποίο η Κίνα ξεκίνησε μια ταυτόχρονη και συντονισμένη πολιτική ανοίγματος της οικονομίας της.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες έχουν οδηγήσει σε αυξημένα κινεζικά πλεονάσματα τρεχούμενων λογαριασμών, σε συνεχώς αυξανόμενα διεθνή αποθέματα, με το επίπεδο των διεθνών αποθεμάτων να έχει φθάσει σε εντυπωσιακά επίπεδα. Λίγο πριν ξεσπάσει η χρηματοπιστωτική κρίση το 2008¹³, η ανάπτυξη ήταν περίπου 14%, το πλεόνασμα τρεχούμενων λογαριασμών είχε αυξηθεί στο 10% του ΑΕΠ και τα διεθνή αποθέματα της Κίνας είχαν φτάσει σχεδόν το 45% του ΑΕΠ. (Aizenman, 2015). Όλα αυτά έχουν καταστήσει την Κίνα τον πιο δημοφιλή και ενεργό επενδυτή παγκοσμίως. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, η Κίνα εφάρμοσε μια στρατηγική διεθνοποίησης, όπου οι κινεζικές εταιρείες ενθαρρύνθηκαν να επενδύσουν στο εξωτερικό. Εγκαινιάζοντας την Τρέχουσα Παγκόσμια Στρατηγική, έγινε η προτεραιότητα της κινεζικής εθνικής πολιτικής (Shixue, 2014).

Η Κίνα άρχισε να αναζητά ολοένα και περισσότερες επενδυτικές ευκαιρίες στις

¹³ Η Παγκόσμια οικονομική ύφεση 2008 ήταν μια περίοδος οικονομικής ύφεσης παγκοσμίως. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ήταν η σοβαρότερη οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση μετά την Παγκόσμια οικονομική ύφεση 1929 και θεωρείται ως η δεύτερη χειρότερη ύφεση όλων των εποχών. <https://www.foreignaffairs.gr/articles/72367/adam-tooze/i-ksexasmeni-istoria-tis-oikonomikis-krisis>

παγκόσμιες αγορές, θεωρώντας ολόκληρο τον κόσμο ως αγορά για τα αγαθά και τις επενδύσεις της. Οι οικονομικές και πολιτικές συνθήκες των αρχών του εικοστού πρώτου αιώνα και η συνεχιζόμενη χρηματοπιστωτική κρίση έχουν αποτελέσει ένα ειδικό κίνητρο για τους Κινέζους αξιωματούχους να αυξήσουν τις επενδυτικές ευκαιρίες, αρχικά στις ΗΠΑ και στην ΕΕ, στις οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και πιο πρόσφατα, στα Δυτικά Βαλκάνια. Η επέκταση των ΑΞΕ της Κίνας κατά την πρώτη δεκαετία του αιώνα ήταν θεαματική (Ministry of Commerce-MOFCOM , 2012). Οι κινεζικές επενδύσεις αυξάνονται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς στις ΗΠΑ και στην ΕΕ από το 2008 και έπειτα. Οι κυριότεροι λόγοι ήταν εμπορικοί, κυρίως λόγω του ανταγωνισμού και των διαρθρωτικών αλλαγών στην Κίνα (Hanemann, 2014). Παρόλα αυτά, με την πάροδο του χρόνου, οι κινέζοι επενδυτές αξιολόγησαν ότι το επιχειρηματικό κλίμα στην Ε.Ε είναι πιο πλεονεκτικό από ό,τι στις ΗΠΑ, παρά τα ρυθμιστικά εμπόδια που αντιμετώπισαν από την ΕΕ.

Από το 2010, η στρατηγική της Κίνας στοχεύει στην ενίσχυση των σχέσεων της με τις αναδυόμενες οικονομίες και τις χώρες της ΚΑΕ. Η αυξανόμενη σημασία της πολυδιάστατης συνεργασίας και των οικονομικών σχέσεων με τις 16 χώρες της ΚΑΕ θεωρείται πηγή δυνητικών οικονομικών οφελών για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Η Κίνα είναι σημαντικός εμπορικός εταίρος για τις χώρες αυτές και τα τελευταία χρόνια, η συνεργασία έχει επιτευχθεί κυρίως στον τομέα των κινεζικών FD, σε σχέση με τις επενδύσεις από το εσωτερικό τους.

Οι χώρες αυτές ενδιαφέρονται για την εισροή κινεζικών επενδύσεων, ιδίως σε μια περίοδο κρίσης, όταν η εισροή κεφαλαίων από τους παραδοσιακούς επενδυτικούς εταίρους έχει καταστεί ανεπαρκής. Χρησιμοποιώντας το μοντέλο βαρύτητας του διμερούς εμπορίου, εκτιμούνται οι ροές εξαγωγών των χωρών της ΚΑΕ ως συνάρτηση των συνολικών ΑΞΕ, καθώς και των κινεζικών ΑΞΕ. Το μοντέλο βαρύτητας του διεθνούς εμπορίου χρησιμοποιείται εκτενώς στην βιβλιογραφία από τη δεκαετία του 1960, γεγονός που εξηγεί τις διμερείς εμπορικές ροές ως συνάρτηση των οικονομικών μεγεθών των χωρών, των εμπορικών περιορισμών, δηλαδή της απόστασης μεταξύ τους και διαφόρων άλλων παραγόντων που επηρεάζουν το εμπόριο (κοινά σύνορα, κοινή γλώσσα, ελεύθερη ζώνη εμπορίου και ιδιότητα μέλους της νομισματικής ένωσης, τελωνειακό καθεστώς μη δασμολογικών εμπορικών φραγμών κ.λπ.) [Clegg, J., & Voss, H. (2011). Inside the China–EU FDI bond. *China & World Economy*, 19(4), 92-108].

Αξιολογώντας αυτό το μοντέλο, ερευνώνται η ελκυστικότητα της ΕΕ, τα νέα κράτη μέλη και τα δυνητικά κράτη μέλη της ΕΕ (Δυτικά Βαλκάνια) για τις κινεζικές επενδύσεις, καθώς και τις επιπτώσεις αυτής της επένδυσης στις εξαγωγές των κρατών της ΚΑΕ

Υπάρχουν το τελευταίο διάστημα πολυάριθμες αντίθετες φωνές και ανησυχίες ότι η Κίνα μπορεί να αναλάβει τον έλεγχο των ευρωπαϊκών οικονομιών. Για το λόγο αυτό έχει δημιουργηθεί ένα ολοένα και αυξανόμενο "μέτωπο υποστηρικτών" υπέρ της θέσπισης κανόνων για την προστασία των ντόπιων εργαζομένων, των μισθών και των βιομηχανιών. Από την άλλη πλευρά, τίθενται ζητήματα που σχετίζονται με το εξαιρετικό μέγεθος, το απολυταρχικό πολιτικό σύστημα της Κίνας, την άμεση ή έμμεση πολιτική και οικονομική στήριξη των κινεζικών επενδύσεων, τις υποτιμώμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες του κινεζικού νομίσματος και την εφαρμογή των ελέγχων κεφαλαίου (Amighini et al., 2013). Το 2011, η Κίνα εγκαινίασε ένα νέο φόρουμ συνεργασίας με τις χώρες της ΚΑΕ, το "16+1",

Οι χώρες αυτές είναι διαφορετικές από πολλές απόψεις, αλλά έχουν την ίδια ανάγκη για επενδύσεις και κάποιο βαθμό κοινή εμπειρία με την Κίνα. Η σχέση μεταξύ Κίνας και ΕΕ εισήλθε σε μια "νέα εποχή συνεργασίας" (Tianping, 2013), όπου η Κίνα γίνεται ολοένα και πιο σημαντικός διεθνής επενδυτής (Pencea & Oehler-Sincai, 2014). Το 2013, η Κίνα εγκαινίασε τον "Νέο Οικονομικό Δρόμο του Μεταξιού", ανακοινώνοντας ένα νέο κύμα περιφερειακής, πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας. Έκτοτε, η Κίνα επενδύει σε βασικές υποδομές και επιχειρήσεις διαμετακομιδής εμπορικών προϊόντων (Logistics) στις χώρες που ακολουθούν αυτόν τον δρόμο. Οι χώρες της ΚΑΕ που βρίσκονται σε διαδικασία ένταξης στην ΕΕ έχουν γίνει ενδιαφέρουσες αγορές για τους Κινέζους επενδυτές, καθώς αποτελούν ένα "παράθυρο ευκαιρίας" και η πύλη της Κίνας στις αγορές της ευρύτερης ΕΕ. (Zuokui, 2014).

Με τις πρόσφατα αναγεννημένες ευρωπαϊκές φιλοδοξίες, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων γίνονται επίσης όλο ένα και πιο ενδιαφέρουσες για την Κίνα. Η συνεργασία μεταξύ αυτών των χωρών και της Κίνας αποτελεί μια αυξανόμενη τάση, τόσο από την άποψη των επενδύσεων όσο και από την άποψη του εμπορίου. Μέχρι στιγμής, έχουν πραγματοποιηθεί τέσσερις διαδοχικές σύνοδοι κορυφής των αρχηγών κυβερνήσεων της Κίνας και κρατών της ΚΑΕ που συζητούν πιθανές επενδυτικές ευκαιρίες και συγκεκριμένα έργα. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές

μεταξύ της κινεζικής επενδυτικής συμπεριφοράς. στην ΚΑΕ και στην ΕΕ. Πρώτον, υπάρχει χαμηλότερο ποσό επενδύσεων στην ΚΑΕ, επομένως η περιοχή είναι προορισμός για επενδύσεις σε ανακυκλώσιμες πηγές και στην πράσινη ανάπτυξη στη επενδύσεις προσανατολισμένες προς τα προϊόντα, που επιδιώκουν την αποδοτικότητα και παρέχουν πρόσβαση στην αγορά (Jacoby, 2014).

Τα κινεζικά κίνητρα για επενδύσεις στις χώρες της ΚΑΕ είναι σύνθετα: οι χώρες αυτές είναι όλες πρώην κομμουνιστικές και λόγω του παρελθόντος τους (πλήρη σχεδόν απουσία επιχειρηματικότητας), είναι διαφορετικές από τις δυτικές χώρες της ΕΕ. Μελέτες έχουν δείξει ότι οι χώρες που είναι πολιτικά, εθνικά και οικονομικά εγγύτερα στην Κίνα είναι εκείνες που έχουν ισχυρότερους διεθνείς επιχειρηματικούς δεσμούς με την κινεζική οικονομία (Scott, 2014), γι' αυτό εν μέρει η Κίνα έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να επενδύσει στην ΕΕ, εξαιτίας των ρυθμών ανάπτυξης των χωρών της ΚΑΕ, το ανταγωνιστικό κόστος εργασίας και τη λειτουργία ορισμένων χωρών ως πύλες για τα κινεζικά προϊόντα στην ΕΕ. Μια πολύ σημαντική διάσταση είναι ότι όλες οι χώρες της ΚΑΕ. έχουν εύκολη γεωγραφική πρόσβαση σε μεγάλους λιμένες (άμεσα ή, έμμεσα) όπου η Κίνα σκοπεύει να επενδύσει σε διακέντρα και βιομηχανικές υποδομές. Όλες οι χώρες της ΚΑΕ φιλοξενούν κινεζικές επενδύσεις, αλλά η ομάδα κρατών του Visegrad είναι ο μεγαλύτερος δικαιούχος (Palonka, 2010). Οι αγορές της ΚΑΕ έχουν γίνει πολύ ενδιαφέρουσες για την Κίνα, ειδικά μετά την διεύρυνση της ΕΕ το 2004 (Tianping, 2013), καθώς έχουν το ίδιο υπόβαθρο με την Κίνα σε μια κεντρικά σχεδιασμένη οικονομία και οι κινέζοι επενδυτές άρχισαν να συνειδητοποιούν το επενδυτικό δυναμικό της C.E.E., και ιδίως οι χώρες του Visegrad (Τσεχία, Ουγγαρία, Πολωνία και Σλοβακία), λόγω των ιδιαίτερων βιομηχανικών πλεονεκτημάτων τους σε σύγκριση με άλλες χώρες της C.E.E., πράγμα που καθίσταται σαφές από τις εκθέσεις του Υπουργείου Εμπορίου της Κίνας, του Εθνικού Γραφείου Στατιστικών της Κίνας και της Κρατικής Διοίκησης Συναλλάγματος της Κίνας. Με την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, οι σχέσεις μεταξύ Κίνας και ΕΕ έχουν ενισχυθεί, ενώ οι χώρες της ΚΑΕ που πλήττονται από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, στράφηκαν στην Κίνα, επιδιώκοντας οικονομική συνεργασία και προώθηση του εμπορίου (Tianping, 2013).

Η κινεζική προσέγγιση έναντι των χωρών του Visegrad συγκεκριμένα είναι να μεταφερθεί ολόκληρη η βιομηχανική αλυσίδα σε αυτές τις χώρες για την κατασκευή κέντρων αναβάθμισης και πωλήσεων προϊόντων, όσον αφορά την τοποθεσία

παραγωγής, με τελικό στόχο την πώληση κινεζικών προϊόντων στην αγορά της Ε.Ε., στη ρωσική και στην τουρκική αγορά (Belka, 2012). Εκτός από την αυξανόμενη σημασία της Κεντρικής Ευρώπης, οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων γίνονται πιο ενδιαφέρουσες, τόσο για τις κινεζικές επενδύσεις όσο και για τις εξαγωγές. Αυτό είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, καθώς είναι χώρες εκτός ΕΕ, αλλά έχουν υπογράψει εμπορικές συμφωνίες με την Ένωση (για παράδειγμα, Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βόρεια Μακεδονία και Σερβία). Το σύνολο των κινεζικών εισροών στην ΕΕ το 2015 ανήλθε σε 5.318 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, αντιπροσωπεύοντας το 4,2% του συνόλου των κινεζικών ΑΞΕ. Οι κύριοι παραλήπτες ήταν οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο, ακολουθούμενες από Γαλλία, Γερμανία και Σουηδία που λαμβάνουν το 90% της συνολικής εισροής. Οι παραλήπτες με το λιγότερο κινεζικές ξένες επενδύσεις, ήταν η Αυστρία, η Φινλανδία και η Πορτογαλία. Εξετάζοντας τα στοιχεία για τις εξαγωγές, η Κίνα εξήγαγε περίπου 310 δισεκατομμύρια αμερικανικά δολάρια στην ΕΕ το 2015. Η μεγαλύτερη από τις εξαγωγικές αγορές της Κίνας ήταν η Γερμανία, έπειτα οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο, με το 60% του συνόλου, η Γαλλία, η Ιταλία, η Ισπανία και το Βέλγιο, με το μερίδιό τους περίπου στο 30%. Ασφαλώς, οι σημαντικότερες χώρες εταίροι από την ΕΕ είναι η Γερμανία, οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο. Συμπεραίνεται ότι υπάρχει επίσης εντατικοποίηση των σχέσεων μεταξύ της Κίνας και τις χώρες της ΚΑΕ. Ο αριθμός των επενδυτικών σχεδίων και ο όγκος του εμπορίου αυξανόταν συνεχώς κατά την περίοδο 2006-2015, αλλά εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει μόνο το 0,1- 0,2% του συνολικού κινεζικού ΑΕΠ, ή το 4% της ροής σε πιο εδραιωμένα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι συνολικές κινεζικές εξαγωγές σε χώρες της ΕΕ ανέρχονται στο 1,2% των συνολικών εξαγωγών. Την περίοδο 2006-2015, η Ουγγαρία και η Βουλγαρία έλαβαν τον μεγαλύτερο όγκο ΑΞΕ, περίπου το 50% των συνολικών ροών, ακολουθούμενες από την Πολωνία, τη Ρουμανία και την Κύπρο, ενώ η Λετονία, η Λιθουανία και η Σλοβενία δε διέθεταν κινεζικές ΑΞΕ. Οι εξαγωγές της Κίνας σε νέα κράτη μέλη αντιπροσωπεύουν το 0,16% των συνολικών εισαγωγών τους.

Ο υπ' αριθμόν ένα προορισμός των κινεζικών εξαγωγών είναι η Πολωνία, ενώ η Τσεχική Δημοκρατία βρίσκεται στη δεύτερη θέση, αλλά σε λιγότερο σημαντικές ποσότητες, με την Ουγγαρία να ακολουθεί. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει νέο κράτος μέλος της ΕΕ που δεν εισάγει από την Κίνα καθιστά σαφή τη δύναμη της κινεζικής οικονομίας, η οποία είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας αγαθών στον κόσμο. Η εισροή

του ΑΞΕ και οι εισαγωγές από την Κίνα προς τις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων πέτυχαν το 0,02% του συνόλου των ΑΞΕ ροών το 2015, με τα στοιχεία να δείχνουν ότι αυτές οι χώρες γίνονται αντικείμενο προσοχής από την Κίνα. Λαμβάνοντας υπόψη τις επενδυτικές δραστηριότητες στο Μαυροβούνιο και τη Σερβία το 2014, φαίνεται ότι το μερίδιο της κινεζικής FD σε αυτή την περιοχή αυξήθηκε. Έτσι, όταν μιλάμε για κινεζικές FDI, είναι ασήμαντες οι περισσότερες χώρες, με τη Σερβία να ξεχωρίζει ως αποδέκτης, καθώς έχει τη μεγαλύτερη εισροή ΑΞΕ, 11,5 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2013, με τη Βόρεια Μακεδονία να ακολουθεί με 11 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2015.

Η Κίνα είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας τόσο προς την Κροατία όσο και προς τη Σερβία. Όσον αφορά τη διάρθρωση της επένδυσης στις χώρες της C.E.E. και στα Δυτικά Βαλκάνια, η Κίνα επενδύει περισσότερο στους τομείς της υποδομής και της ενέργειας. Με τον τρόπο αυτό, προσπαθεί να αναπτύξει υποδομές και ένα δίκτυο διανομής σε αυτό το μέρος του κόσμου κατάλληλο για την περαιτέρω διείσδυση κινεζικών προϊόντων στην ευρωπαϊκή αγορά, στην οποία οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα διαδραματίζουν ενδιάμεσο ρόλο, με την προοπτική ότι οι κινεζικές εταιρείες θα μετεγκαταστήσουν εν μέρει τις εγκαταστάσεις παραγωγής τους σε αυτό το μέρος του κόσμου, λόγω της ύπαρξης συμφωνιών ελευθέρων συναλλαγών με την ΕΕ. Τα δεδομένα εξαγωγών χρησιμοποιούνται για την παρατήρηση της δυναμικής των εξαγωγών για κάθε ομάδα χωρών που αναλύθηκαν ως συνάρτηση των κινεζικών ΑΞΕ, που ερευνώνται με τη χρήση του μοντέλου δεδομένων της ομάδας βαρύτητας.

3.2 Συνεργασία Κίνας-Χωρών των Δυτικών Βαλκανίων

3.2.1 Οικονομική Συνεργασία Μεταξύ Σερβίας και Κίνας

Η συνεργασία μεταξύ Κίνας και Σερβίας βρίσκεται πλέον στο υψηλότερο επίπεδο από την σύναψη των μεταξύ τους διπλωματικών σχέσεων το 1955.¹⁴ Οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών κινούνταν συνεχώς προς μια θετική κατεύθυνση. Η πρώτη συμφωνία μεταξύ της τότε Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας αφορούσε την πολιτιστική συνεργασία και υπογράφηκε το 1957. Αργότερα, με την πάροδο των ετών,

¹⁴

υπεγράφησαν επιπλέον συμφωνίες για τις εμπορικές αερομεταφορές (1972), τη συνεργασία στον τομέα της κτηνιατρικής (1979), την απαλλαγή από την υποχρέωση θεώρησης για τους κατόχους διπλωματικών, επίσημων και κοινών διαβατηρίων με τη ρήτρα "business" (1979), κλπ.

Στον οικονομικό τομέα, η πρώτη σημαντική συμφωνία που υπεγράφη ήταν η συμφωνία για το εμπόριο και την οικονομική συνεργασία, το 1996. Κατά τη διάρκεια των ταραχών των ετών της διάσπασης της Γιουγκοσλαβίας, πολύ σημαντικό για τη συνέχιση της συνεργασίας ήταν η υπογραφή της συμφωνίας μεταξύ του Συμβουλίου Υπουργών της Σερβίας και του Μαυροβουνίου και της κυβέρνησης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας για την συνέχιση των διμερών συμφωνιών μεταξύ της Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, η οποία είχε υπογραφεί κατά την περίοδο 1955-27 Απριλίου 1992. (Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China , “Five-year Outcome List of Cooperation Between China and Central and Eastern European Countries”, 28/11/2007)

Η νέα ώθηση για τη συνεργασία μεταξύ της Κίνας και της Σερβίας ήταν η συμφωνία-πλαίσιο για την οικονομική και τεχνική συνεργασία μεταξύ της κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Σερβίας και της κυβέρνησης της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, η οποία υπεγράφη το 2009. Η εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο εγκαινίασε την εντατικοποίηση των οικονομικών σχέσεων, με αποτέλεσμα τη συνεργασία σε αρκετά μεγάλα έργα υποδομής στη Δημοκρατία της Σερβίας. Ο πρόεδρος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, Xi Jinping, πραγματοποίησε την πρώτη επίσημη επίσκεψη στη Δημοκρατία της Σερβίας το 2016, όταν υπογράφηκαν 23 συμφωνίες και μνημόνια συνεργασίας.

Επενδύσεις σε Έργα Υποδομής Μεταφορών

Το 2010, η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και η Δημοκρατία της Σερβίας υπέγραψαν συμφωνία για την κατασκευή της γέφυρας στο Βελιγράδι, πάνω από τον ποταμό Δούναβη. Τα επόμενα χρόνια, η γέφυρα, η οποία πήρε το όνομα του σπουδαίου Σέρβου επιστήμονα Mihajlo Pupin, χτίστηκε και άνοιξε παρουσία των ανώτατων κρατικών αξιωματούχων και των δύο χωρών τον Δεκέμβριο του 2014 κατά τη διάρκεια της συνόδου κορυφής Κίνας-CEEC 16+1 στο Βελιγράδι. Η γέφυρα κατασκευάστηκε από την κινεζική κρατική εταιρεία China Road and Bridge

Corporation, με τη βοήθεια εγχώριων εταιρειών. Η συνολική αξία της γέφυρας Mihajlo Pupin μαζί με όλους τους δρόμους σύνδεσης ανήλθε σε 260 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Η Exim Bank of China χρηματοδότησε το 85% και το υπόλοιπο χρηματοδοτήθηκε από τη Δημοκρατία της Σερβίας και την πόλη του Βελιγραδίου (Stakić & Zakić, 2016). Ήταν το πρώτο ολοκληρωμένο μεγάλης κλίμακας έργο υποδομής της Κίνας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Το έργο της κατασκευής των σιδηροδρόμων υψηλής ταχύτητας Βελιγραδίου-Βουδαπέστης σχεδιάστηκε το 2013 κατά τη σύνοδο κορυφής Κίνας-CEEC. Στα σερβικά εδάφη, ο εκσυγχρονισμός και η κατασκευή του σιδηροδρομικού τμήματος από το Βελιγράδι έως τα σύνορα με την Ουγγαρία στα βόρεια (σύνορα Βελιγραδίου-Νόβι Σαντ-Σερβίας-Ουγγαρίας) έχει συνολικό μήκος 188 χιλιομέτρων. Οι εργασίες για το έργο επισκευής της σιδηροδρομικής γραμμής Βελιγραδίου-Βουδαπέστης στη Σερβία ξεκίνησαν τον Νοέμβριο του 2017, με τον εκσυγχρονισμό του τμήματος Στάρα Πάζοβα-Βελιγραδίου. Το όλο έργο δημιούργησε ένα ενοποιημένο σύστημα σιδηροδρομικών μεταφορών και τελωνείων το οποίο συνδέει το ελληνικό λιμάνι του Πειραιά, μέσω της Βόρειας Μακεδονίας με τη Σερβία και την Ουγγαρία και την υπόλοιπη Ευρώπη, μεταφέροντας τα εμπορικά προϊόντα από την Κίνα στην Κεντρική Ευρώπη και αντιστρόφως.

Επενδύσεις σε Ενεργειακές Υποδομές

Η κινεζική επένδυση στο σερβικό ενεργειακό τομέα ξεκίνησε με τον εκσυγχρονισμό του λιγνιτωρυχείου Kostolac-B κοντά στην πόλη Smederevo. Ο σταθμός παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας Kostolac περιλαμβάνει τη μονάδα Kostolac A 310 megawatt (MW) και τη μονάδα Kostolac B 700 MW. Το 2010, η "Elektroprivreda Srbije" (EPS) και η China Machine Engineering Corporation (CMEC) υπέγραψαν προκαταρκτική σύμβαση για την ανακατασκευή του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Kostolac, το οποίο ονομάζεται block B3. Σύμφωνα με τους όρους της προκαταρκτικής σύμβασης, η CMEC θα συνεισφέρει το 85% του κόστους της ανακαίνισης της μονάδας και της εγκατάστασης ελέγχων θείου. Η EPS και η CMEC ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2017 την εγκατάσταση ενός σύγχρονου συστήματος ΒΤΟ, ενός περιστροφικού εκσκαφέα, στο ορυχείο επιφανείας Drmno στο Kostolac, το οποίο ξεκίνησε τη δεύτερη φάση του εκσυγχρονισμού του σταθμού θερμικής ενέργειας Kostolac, με την η αξία ολόκληρου του έργου να ανέρχεται στα 715,6 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Επίσης, οι εργασίες ξεκίνησαν για τη

συναρμολόγηση του εκσκαφέα στροφέων, ο οποίος είναι μέρος του έργου για την κατασκευή του τρίτου block στο Kostolac B, 350 MW. Πρόκειται για την πρώτη μεγάλη μονάδα ισχύος που θα κατασκευασθεί στην Σερβία μετά από τρεις δεκαετίες. Το τμήμα B θα πρέπει να ολοκληρωθεί το 2020 (Tanjug.rs).

Η Serbia Ironwork, η οποία ιδρύθηκε το 1913 με την ονομασία SARTID Ltd. και ονομάστηκε Smederevo Steel μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, πωλήθηκε στην U.S. Steel το 2003, η οποία ήταν ιδιοκτήτρια μέχρι το 2012. Το 2016, η Serbia Ironwork πωλήθηκε στην κινεζική εταιρεία Hesteel (98%) και έλαβε το όνομα Hesteel Serbia (Vasić, 2016). Η Hesteel σχεδιάζει να επενδύσει 120 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ για τη βελτίωση της δομής της παραγωγής, προκειμένου να βελτιώσει τη χρήση της ενέργειας και να μειώσει το κόστος και να βελτιώσει την τεχνολογία. Η εξαγορά της Ironwork Smederevo από την Hesteel αποτελεί το σημαντικότερο σχέδιο συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών. Οι νέες κινεζικές επενδύσεις θα πρέπει να ενισχύσουν την παραγωγή χάλυβα και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της εταιρείας και θα πρέπει να ωφελήσουν την τοπική απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο (Politika.rs(a)).

Οι σχέσεις μεταξύ της Κίνας και της Σερβίας χαρακτηρίζονται από μια ολοκληρωμένη στρατηγική εταιρική σχέση και είναι παραδοσιακά καλές και φιλικές. Η διμερής συνεργασία μεταξύ της Κίνας και της Σερβίας βρίσκεται στο υψηλότερο επίπεδο που βρισκόταν ποτέ. Οι περισσότεροι τομείς συνεργασίας είναι, σύμφωνα με τις έρευνες των Chen & Yang (2016), σε καλό επίπεδο, όπως η πολιτική (9.81), οι επενδύσεις (7.59), οι ανταλλαγές μεταξύ λαών (7.59) και η χρηματοδότηση (6.15), ενώ η συνεργασία στο εμπόριο απαιτείται να βελτιωθεί. Το επιχειρηματικό περιβάλλον της Σερβίας εξακολουθεί να παρουσιάζει μεγάλη καθυστέρηση, ενώ το χρηματοοικονομικό της περιβάλλον είναι μέτριο. Ωστόσο, υπάρχει στενή σχέση συνεργασίας μεταξύ Κίνας και Σερβίας (Chen & Yang, 2016).

Για τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, η Σερβία είναι μία από τις 16 CEEC με τις οποίες θέλει να ενισχύσει τη συνεργασία, ενώ, από την άλλη πλευρά, η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας είναι ένας από τους βασικούς πυλώνες στην εξωτερική πολιτική της Δημοκρατίας της Σερβίας. Μεταξύ των τεσσάρων πυλώνων των εξωτερικών πολιτικών της Σερβίας (ΕΕ, Ρωσία, ΗΠΑ και Κίνα), η Κίνα απέκτησε την μεγαλύτερη σπουδαιότητα. Η σερβική κυβέρνηση διατήρησε στενή συνεργασία με την Κίνα στις παγκόσμιες και περιφερειακές υποθέσεις (Zuokui, 2013).

3.2.2 Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Μαυροβουνίου

Το Μαυροβούνιο ή Μοντενέγκρο στις 28 Ιουνίου 2006, έγινε ανεξάρτητο κράτος, παρόλα αυτά, διατηρεί κοινή πολιτική με την Σερβία όσον αφορά τις σχέσεις του με την Κίνα. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η επιρροή της Κίνας στη χώρα ιδιαίτερα στον τομέα της οικονομίας.

Η Κίνα κατέχει το 40% του εξωτερικού χρέους του Μαυροβουνίου και πρόσφατα χρηματοδότησε το μεγαλύτερο οδικό έργο της χώρας το οποίο θα συνδέσει το Λιμάνι της Αδριατικής του Μπαρ με το Βελιγράδι. Το δάνειο, το οποίο δόθηκε από την Εξαγωγική Εισαγωγική Τράπεζα της Κίνας, ανέρχεται στο ύψος των 809 εκατομμυρίων ευρώ και εκτόξευσε άμεσα το χρέος της χώρας από το 60% στο 80% του ΑΕΠ της. Μεγαλύτερη όμως ανησυχία εκφράζεται για το γεγονός ότι λόγω του υπέρογκου κόστους, το έργο δύσκολα θα ολοκληρωθεί, ενώ και σε πιθανή ολοκλήρωση του δεν θα καταστεί κερδοφόρα, αφού δεν θα έχει την απαραίτητη κίνηση οχημάτων. (Hopkins, Kyngø, 2019). Έτσι, αυτό το μεγαλεπήβολο και φιλόδοξο έργο μπορεί να οδηγήσει το Μαυροβούνιο στη λεγόμενη παγίδα χρέους της Κίνας όπως έκανε και στο παρελθόν και με άλλες χώρες με κυριότερο το παράδειγμα της Σρι Λάνκα. Όπως λοιπόν η Σρι Λάνκα αναγκάστηκε να παραχωρήσει το λιμάνι της που βρίσκεται στον Ινδικό Ωκεανό στη Κίνα ως αποπληρωμή του χρέους της έτσι και το Μαυροβούνιο μπορεί να υποχρεωθεί να παραχωρήσει στη Κίνα είτε τον δρόμο αυτό είτε το στρατηγικό λιμάνι του Μπαρ σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής του χρέους αυξάνοντας με αυτό τον τρόπο την επιρροή της Κίνας. (ΕΕ και Δυτικά Βαλκάνια. ζήτημα εμβάθυνσης ή διεύρυνσης, του Γιώργου Λάππα)

3.2.3 Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Βοσνίας-Ερζεγοβίνης

Η διαδρομή της OBOR διασχίζει τις ηπείρους της Ασίας, της Ευρώπης και της Αφρικής, συνδέοντας την ακμάζουσα οικονομική σφαίρα της Ανατολικής Ασίας από τη μία άκρη και τις αναδυόμενες ευρωπαϊκές οικονομίες από την άλλη, και περιλαμβάνοντας χώρες με τεράστιες δυνατότητες οικονομικής ανάπτυξης. Περίπου 65 χώρες βρίσκονται κατά μήκος της Ζώνης και του Δρόμου, αντιπροσωπεύοντας το 60% του παγκόσμιου πληθυσμού, το 30% του εγχώριου προϊόντος του κόσμου, το 40% του παγκόσμιου εμπορίου και πάνω από το 50% των φτωχών του κόσμου που ζουν κάτω από το όριο της ακραίας φτώχειας (Hong, 2017). Δυστυχώς, η Βοσνία-Ερζεγοβίνη δεν βρίσκεται στον άξονα προτεραιότητας των μεταφορών ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για την Κίνα και ως εκ τούτου, δεν μπορεί να αναμένει αυτόματα σημαντικές προτάσεις έργων υποδομής αυτού του είδους από την Κίνα. Αυτό που θα μπορούσε να γίνει σε αυτόν τον τομέα είναι κοινά έργα που ενδιαφέρουν τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, όπως η κατασκευή μεμονωμένων τμημάτων του διαδρόμου Vc ή άλλων αυτοκινητοδρόμων. Αυτό συμβαίνει με την πιθανή κατασκευή του αυτοκινητοδρόμου Πριγεντόρ-Μπάνια Λούκα. Η ιδέα για την κατασκευή αυτού του αυτοκινητοδρόμου είναι ένα οιονεί σύστημα BOT, όπου μια κινεζική εταιρεία θα κατασκευάζει, θα λειτουργεί και θα χρησιμοποιεί τον αυτοκινητόδρομο και θα τον μεταφέρει, μετά από τριάντα χρόνια, στην ιδιοκτησία της Δημοκρατίας της Σερβίας, η οποία επέμεινε στο έργο αυτό. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι Κινέζοι εταίροι δεν είναι σίγουροι για την επαρκή συχνότητα της κυκλοφορίας, ζήτησαν από την κυβέρνηση της Σερβικής Δημοκρατίας την εγγύηση του ελάχιστου ετήσιου εισοδήματος που θα πρέπει να φέρει το απόθεμα. Εάν τα έσοδα που δημιουργούνται είναι μικρότερα από το εγγυημένο ποσό, κατόπιν συμφωνίας, η διαφορά θα καταβάλλεται από τον προϋπολογισμό της Δημοκρατίας της Σερβίας. Δεν πρόκειται για κοινή έννοια των συμφωνιών παραχώρησης, όπως είναι γνωστές στην Ευρώπη και αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ζήτημα για όλες τις μελλοντικές επενδύσεις, λόγω των υποχρεώσεων εφαρμογής των κανόνων και διαδικασιών της ΕΕ, τις οποίες ανέλαβε η Βοσνία-Ερζεγοβίνη όταν υπέβαλε αίτηση για την ένταξη στην ΕΕ. Επομένως, θα ήταν καλή ιδέα να βρεθεί μια κατάλληλη νομική και οικονομική λύση στο πρόβλημα αυτό, προκειμένου η Βοσνία-Ερζεγοβίνη να μην πρέπει να επιλέξει είτε την ΕΕ είτε την Κίνα για κάθε σχέδιο - κάτι που αποτελεί ανεπιθύμητη κατάσταση για όλους τους

ενδιαφερόμενους, ειδικά για τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Στο σημείο αυτό, είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι οι κινεζικές εταιρείες δεν συμμετέχουν ακόμη σε κανένα από τα μεγάλα έργα υποδομής στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη και ότι ο αυτοκινητόδρομος Πρίεντορ - Μπάνια Λούκα είναι ο πρώτος που θα μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο. Το μεγαλύτερο έργο υποδομής στη χώρα, ο διάδρομος Vc χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης(ΕΤΑΑ), European Bank for Reconstruction and Development –(EBRD) και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων-ΕΤΕ, (European Investment Bank-EIB), και αμφότερες οι τράπεζες, μαζί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αντιτίθενται στην άμεση σύναψη συμβάσεων μεταξύ Σερβίας και της Βοσνίας Ερζεγοβίνης λόγω έλλειψης επαρκών χρηματικών εγγυήσεων και από τα δύο κράτη. Εάν η Κίνα επιθυμεί να συμμετάσχει σε αυτά τα έργα, πρέπει να βρει μια απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα, και θα μπορούσε να είναι είτε μια κλασική συμφωνία παραχώρησης της έννοιας BOT, επομένως χωρίς εγγυήσεις ελάχιστου εισοδήματος ή συμμετοχή σε τυπικούς διαγωνισμούς που διεξάγονται από γνωστούς κανόνες όταν τα έργα χρηματοδοτούνται από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα. Η ικανότητα των κινεζικών επιχειρήσεων να το κάνουν αυτό αποδεικνύεται καλύτερα με την κατασκευή γέφυρας που θα συνδέει το Ντουμπρόβνικ με την υπόλοιπη Κροατία. Η θέση ανατέθηκε σε κινεζική εταιρεία στο πλαίσιο μιας τυποποιημένης διαδικασίας υποβολής προσφορών, στην οποία συμμετείχε και σημαντικός αριθμός ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, και η οποία πραγματοποιήθηκε σύμφωνα με την αυστηρότερη διαδικασία που προέβλεπε η ΕΕ. Ιδιαίτερα σημαντικό για την περαιτέρω τοποθέτηση της Κίνας στα Βαλκάνια, αλλά και στην Ευρώπη συνολικά, είναι το γεγονός ότι αυτή η γέφυρα χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό από τα κονδύλια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όχι μόνο από τα κονδύλια που διατίθενται από την Κροατία.

Το πιο σημαντικό έργο που έχουν πραγματοποιήσει από κοινού η Β&Ε και η Κίνα είναι η κατασκευή του σταθμού θερμικής ενέργειας Stanari στη Δημοκρατία της Σερβίας. Είναι μια μονάδα 300 MW με επένδυση περίπου 530 εκατομμυρίων ευρώ. Αυτή ήταν η συμφωνία μιας εταιρείας από τη Δημοκρατία της Σερπσκα, η οποία, υπό ιδιωτική ιδιοκτησία, ήταν μέρος μιας κοινοπραξίας εταιρειών από την Κίνα που σχεδίαζε το εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας, κατασκεύαζε εγκαταστάσεις, κατασκεύαζε εξοπλισμό και τον εγκαθιστούσε στο εργοστάσιο παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Όλες οι υποχρεώσεις που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση,

τον σχεδιασμό και την κατασκευή, και την ανάθεση έχουν αναληφθεί από την κινεζική πλευρά. Η κινεζική πλευρά επέτρεψε την αποπληρωμή όλων αυτών μέσω μακροπρόθεσμου δανείου, αλλά και πάλι ζήτησε εγγύηση από την κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Σερβίας, εάν ο ιδιώτης επενδυτής δεν ήταν σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Δεδομένου ότι η επένδυση αυτή μπορεί να ήταν η μεγαλύτερη στην πρόσφατη ιστορία της Δημοκρατίας της Σερβίας, η κυβέρνηση παρείχε αυτή την εγγύηση. Μέχρι στιγμής, το έργο έχει στεφθεί με επιτυχία και όλα προχωρούν με τον προβλεπόμενο τρόπο. Ο επενδυτής πληρώνει έγκαιρα τις δόσεις και η εγγύηση της κυβέρνησης δεν έχει χρησιμοποιηθεί μέχρι στιγμής. Οι ιδιωτικές επενδύσεις όμως απαιτούν κρατικές εγγυήσεις, οι οποίες αντίκεινται στο νομοθετικό πλαίσιο της χώρας. (The potential for growth through Chinese infrastructure investments in Central and South-Eastern Europe along the “Balkan Silk Road”, Jens Bastian , July 2017) Το πρόβλημα αυτό είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη πολύ σοβαρά μακροπρόθεσμα.

Το δεύτερο έργο που συμφωνήθηκε μεταξύ Κίνας και Βοσνίας-Ερζεγοβίνης αφορά στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος. Πρόκειται για την κατασκευή της μονάδας 7 του θερμοηλεκτρικού σταθμού της Τούζλα με εγκατεστημένη ισχύ 450 MW. Το έργο αυτό αξίζει περίπου 730 εκατομμύρια ευρώ και θα χρηματοδοτηθεί με δανεισμό—από την Τράπεζα Εισαγωγών Εξαγωγών της Κίνας. Το δάνειο θα αποπληρωθεί για 20 χρόνια με περίοδο χάριτος 5 ετών. Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, το κοινοβούλιο ενέκρινε ότι η Ομοσπονδία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης θα γίνει ο εγγυητής. Σε αντίθεση με το έργο στο Stanari, η κατασκευή του οποίου πραγματοποιήθηκε χωρίς σοβαρή παρέμβαση της ΕΕ, η κατασκευή του Block 7 προκάλεσε μια σημαντική και πολύ αρνητική αντίδραση από την ΕΕ. Πιστεύεται ότι η παροχή εγγύησης για αυτό το δάνειο είναι το σημαντικό πρόβλημα και ότι αντίκειται στους κανόνες της Ενεργειακής Ένωσης, της οποίας η Βοσνία-Ερζεγοβίνη είναι μέλος. (The potential for growth through Chinese infrastructure investments in Central and South-Eastern Europe along the “Balkan Silk Road”, Jens Bastian , July 2017) Οι εκπρόσωποι της Ενεργειακής Ένωσης έχουν απειλήσει ότι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης στους κανόνες η Βοσνία - Ερζεγοβίνη θα υποχρεωθεί να εγκαταλείψει την ένωση.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η δεσμευτική απόφαση της ΕΕ, που στοχεύει στην απαγόρευση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τον άνθρακα

έως το 2050 λόγω της προστασίας του περιβάλλοντος και θεωρείται ότι πρόκειται για πολύ σύντομη περίοδο για να κάνει την επένδυση αυτού του όγκου αξιόλογη. Παρά τις αντιρρήσεις αυτές, η Ομοσπονδία της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης είναι αποφασισμένη να κατασκευάσει το Block 7 και κατά πάσα πιθανότητα θα συμβεί διότι, εκτός από την Κίνα, κανείς άλλος δεν έχει προσφέρει ένα πιθανό εναλλακτικό μοντέλο χρηματοδότησης για αυτό το εργοστάσιο, το οποίο θεωρείται πολύ σημαντικό για τη σταθερότητα ολόκληρου του ενεργειακού συστήματος της B&E. Εάν δεν βρεθούν οι σωστές απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα, το Block 7 θα μπορούσε να είναι το τελευταίο σχέδιο στον τομέα της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύση άνθρακα, κάτι που δεν είναι προς το συμφέρον ούτε της B&H ούτε της Κίνας.

Στην συγκεκριμένη περίπτωση, θα ήταν σημαντικό για την Κίνα να εξετάσει το ενδεχόμενο κατασκευής υδροηλεκτρικών σταθμών, καθώς η B&E έχει πολλές ανεκμετάλλευτες δυνατότητες σε αυτόν τον τομέα και θα μπορούσε να είναι ένας τομέας όπου θα μπορούσαν να υπάρχουν περισσότερα έργα. Επιπλέον, καθώς η B&E προσεγγίζει ολοένα και περισσότερο την ΕΕ, η απόσυρση των εγγυήσεων σε κυβερνητικό επίπεδο για αυτά τα είδη σχεδίων γίνεται σοβαρό και πραγματικό εμπόδιο για τα μελλοντικά σχέδια. Ως εκ τούτου, μόνο μια συντονισμένη προσπάθεια από τα θεσμικά όργανα της B&E και της Κίνας μπορεί να βρει την απάντηση σε αυτήν την πρόκληση, με στόχο τη συνέχιση της επιτυχούς συνεργασίας. Οι δύο αυτές επενδύσεις αποτελούν το πιο σημαντικό παράδειγμα συνεργασίας Κίνας-B&E, δεδομένου ότι όλοι οι άλλοι τομείς συνεργασίας, εκτός από την ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχει η Κίνα για την μεταπολεμική ανοικοδόμηση της B&E, έχουν ελάχιστο πεδίο εφαρμογής. Η αξία των εισαγωγών της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης από την Κίνα το 2018 ανήλθε σε περίπου 210 εκατομμύρια ευρώ, αλλά οι εξαγωγές ήταν σχεδόν αμελητέες σε 18 εκατομμύρια ευρώ. (The potential for growth through Chinese infrastructure investments in Central and South-Eastern Europe along the “Balkan Silk Road”, Dr Jens Bastian , July 2017)

Δεδομένου του μεγέθους της αγοράς της Κίνας, πρόκειται για μια μικρή εξαγωγή, αλλά και για μια μεγάλη ευκαιρία για εκείνες τις οντότητες που σκέφτονται μακροπρόθεσμα για το μέλλον τους. Είναι προφανές ότι η B&E είχε και θα ωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό από την πρωτοβουλία One Zone One Way. Τα προαναφερθέντα αντικείμενα δεν θα υπήρχαν χωρίς τις κινεζικές επενδύσεις και ήδη επηρεάζουν σημαντικά ή θα επηρεάσουν το επίπεδο του ΑΕΠ στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη.

Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη (B-E) δεν θεωρείται ακόμη και σήμερα ένας ιδιαίτερα θελκτικός προορισμός για τις κινεζικές οικονομικές δραστηριότητες στην περιοχή των Βαλκανίων. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) προέρχονται κυρίως από τη Ρωσία στον ενεργειακό τομέα, ενώ τα κράτη του κόλπου έχουν αρχίσει να επενδύουν σε ακίνητα και εμπορικά κέντρα. Οι τουρκικές ΑΞΕ επικεντρώνονται κυρίως στις δραστηριότητες των ΜΜΕ.

Ωστόσο, ο όγκος της χρηματοδότησης από την Κίνα θα μπορούσε να θεωρηθεί ουσιώδης, αν πράγματι υλοποιηθεί, – και αυτό είναι ένα μεγάλο αν – το συνολικό ποσό θα υπερβαίνει τα €2.000.000.000. Δεν έχουν γίνει ακόμη εξαγωγές από κινεζικές εταιρείες. Ο κορμός των δραστηριοτήτων τους είναι οι δανειοδοτήσεις και η συμμετοχή από κοινού σε έργα υποδομής, κυρίως στον ενεργειακό τομέα και στην κατασκευή αυτοκινητοδρόμων.

Κατά συνέπεια για να καταστεί μακροπρόθεσμα η συνεργασία Κίνας- Β-Ε πιο εποικοδομητική και σταθερή, είναι αναγκαίο να βρεθούν οι απαντήσεις στα ερωτήματα και τα διλήμματα που προέκυψαν στο παρελθόν. Δεν είναι συνετό να αγνοηθούν αυτά τα ζητήματα, διότι αντικειμενικά υπάρχουν και μπορούν να αποτελέσουν σοβαρό περιοριστικό παράγοντα στο μέλλον, κάτι που δεν είναι σίγουρα προς το συμφέρον της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης.

Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να γίνει διάκριση μεταξύ της πρόθεσης και της εξαγγελίας (από τα ΜΜΕ της Β-Ε) επενδύσεων από τη μία πλευρά και της πραγματικής υλοποίησης περιορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων των κινεζικών εταιρειών στη χώρα, από την άλλη. Ένα σημαντικό εμπόδιο για την υλοποίηση επιπλέον έργων έγκειται στην πολύπλοκη και γραφειοκρατική πολιτική και διοικητική δομή του κράτους και των οντοτήτων εντός αυτού, όπως τα καντόνια. Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα διεθνή εμπορικά δεδομένα για τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη δείχνουν ότι η Κίνα ήταν ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της χώρας το 2016, φθάνοντας συνολικά το 571.000.000€ παραμένοντας στα ίδια στατιστικά και το 2018. (GlobalEDGE, International Business Center (IBC) in The Eli Broad Graduate School of Management at Michigan State University, “Bosnia and Herzegovina: Trade Statistics”,2018) Το εμπορικό ισοζύγιο είναι σχεδόν αποκλειστικά υπέρ της Κίνας, η οποία είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, ενώ δεν περιλαμβάνεται στους δέκα κορυφαίους εταίρους εξαγωγών της Βοσνίας.

(European Commission, Directorate-General, Trade in Goods with Bosnia and Herzegovina) .

3.2.3 Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Β. Μακεδονίας

Σε ένα μεγάλο βαθμό η Βόρεια πλέον Μακεδονία αποτελεί μια σημαντική περίπτωση στην κινεζική στρατηγική επενδύσεων, οικονομικής αλλά και πολιτικο-διπλωματικής συνεργασίας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, οι πολιτικές αρχές στα Σκόπια ζήτησαν διεθνή αναγνώριση για τη χώρα τους, ενώ η λεγόμενη "διαμάχη για την αναγνώριση ονομάτων" με την Ελλάδα κλιμακώθηκε έως το πρόσφατο παρελθόν. Ένα μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου ήταν η ταυτόχρονη αναγνώριση της Ταϊβάν, η οποία με τη σειρά της ήταν διατεθειμένη να παράσχει σημαντικούς οικονομικούς πόρους στην πΓΔΜ. Η στρατηγική αυτή εγκαταλείφθηκε αργότερα από διαδοχικές κυβερνήσεις στα Σκόπια υπέρ της σταδιακής προσέγγισης και σύμπλευσής με την Κίνα.

Τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα διεθνή εμπορικά δεδομένα του 2018 και σε σύγκριση με αυτά του 2016 για τη Βόρεια Μακεδονία καταδεικνύουν ότι η Κίνα ήταν ο τέταρτος μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της χώρας το 2016 (αντιμετωπίζοντας την ΕΕ-28 ως έναν εταίρο), φθάνοντας συνολικά το €424.000.000. Το εμπορικό ισοζύγιο είναι σχεδόν αποκλειστικά υπέρ της Κίνας, η οποία είναι ο τρίτος μεγαλύτερος εταίρος στον τομέα των εισαγωγών, ενώ βρίσκεται στην ένατη θέση ως προορισμός εξαγωγών της Βόρειας Μακεδονίας.(European Commission, Directorate-General, "Trade in Goods with North Macedonia"), Το 2018 η Κίνα έχει βελτιώσει και σταθεροποιήσει συνολικά τη θέση της ως τρίτη αυξάνοντας τον όγκο των συναλλαγών κατά 20% μέσα σε 2 χρόνια και με αυξητική τάση για τα επόμενα χρόνια

Ο εκσυγχρονισμός των σιδηροδρόμων στην Β. Μακεδονία είναι αποτέλεσμα των συμφωνιών μεταξύ Ουγγαρίας, Σερβίας και Κίνας κατά μήκος της πρωτοβουλίας «διάδρομος Βουδαπέστης-Βελιγραδίου».

Καθώς περνάς τα σύνορα από την Ελλάδα στη Β. Μακεδονία και μέχρι να προσεγγίσεις την πρωτεύουσα Σκόπια, όπως επίσης και οδηγώντας στον αναβαθμισμένο πλέον αυτοκινητόδρομο από το Κίτσεβο προς την Οχρίδα (57 χλμ.) αλλά και από το Μίλαντινοβτσι στο Στιπ (έργο που ενώνει τα Σκόπια με το Στιπ και έχει μειώσει δραματικά το χρόνο μετακίνησης από την πρωτεύουσα προς το Στιπ, η

οποία είναι η μεγαλύτερη πόλη στην ανατολική περιοχή της χώρας), είναι εύκολα αναγνωρίσιμα τα έργα που έχουν ήδη γίνει και αρκετά που βρίσκονται σε πορεία υλοποίησης.

Τα δύο έργα που ξεκίνησαν τον Μάρτιο και τον Ιούνιο του 2014 αντίστοιχα έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Αποτελούν μέρος ενός μεγαλύτερου προγράμματος για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Διαδρόμου με προσανατολισμό Ανατολής-Δύσης σε όλη τη Βόρεια Μακεδονία, για να παράσχουν έναν κάθετο διάδρομο που θα συμπληρώνει τον διάδρομο από Νότο προς Βορρά που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή υπηρεσία ανασυγκρότησης της ΕΕ στις αρχές της 2002.

Σε άλλους τομείς που σχετίζονται με τους μηχανισμούς και τις υπηρεσίες διαχείρισης και διοίκησης, επιχειρείται επίσης η διμερής συνεργασία όπως έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2016 στα Σκόπια, η διμερής συνάντηση μεταξύ των τελωνειακών αρχών της Μακεδονίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Στόχος της συνάντησης ήταν η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των δύο τελωνειακών υπηρεσιών, η οποία συστάθηκε βάσει της συμφωνίας-πλαisiού (Framework Agreement on Cooperation in Facilitating Customs Clearance, Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China , “Five-year Outcome List of Cooperation Between China and Central and Eastern European Countries”, 28/11/2007). για τη συνεργασία και την απλοποίηση του εκτελωνισμού μεταξύ των τελωνείων της Κίνας, της Ουγγαρίας, της Σερβίας και Β. Μακεδονίας, η οποία υπεγράφη στις 11 Δεκεμβρίου 2014.(Sinisa Jakov Marusic, Balkan Insight, “Macedonia Buys New Trains from China”, 25/6/2014).

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ), ασχολείται με την οικονομική συνεργασία μεταξύ Πεκίνου και Σκοπίων από το 2014. Η αγορά τεσσάρων τρένων δύο ηλεκτροκίνητων και δύο πετρελαιοκίνητων, από την κυβέρνηση των Σκοπίων της κινεζικής εταιρείας “China Railway Rolling Stock” χρηματοδοτήθηκε από δάνειο €50.000.000 που εξασφαλίστηκε από την ΕΤΑΑ. Η κινεζική εταιρεία China Railway Rolling Stock κέρδισε με την προσφορά της έναντι του Ελβετού ανταγωνιστή κατασκευαστή τρένων Stadler. Αυτή η επένδυση ήταν η δεύτερη μεγαλύτερη προμήθεια οχημάτων μέσω μαζικής μεταφοράς που ανατέθηκαν σε κινεζική εταιρεία. Το 2010 ο όμιλος Zhengzhou Yutong Group της Κίνας επιλέχθηκε για να προμηθεύσει την πρωτεύουσα Σκόπια με 202 διπλά λεωφορεία «όψης ιστορικού χαρακτήρα ρετρό» για το σύστημα δημόσιων συγκοινωνιών επίσης.

3.2.4 Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Αλβανίας

Η Κίνα συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων εμπορικών εταίρων της Αλβανίας, καθώς αποτελεί την 3η προμηθεύτρια χώρα της Αλβανίας με μερίδιο, για το 2013, επί των συνολικών αλβανικών εισαγωγών 6,79% (σημ.: 1 η Ιταλία - 33,08%, 2η Ελλάδα - 8,87%, 4η Τουρκία – 6,37 % και 5η Γερμανία – 5,82%). Εξ' ίσου σημαντική αγορά είναι η Κίνα για τα αλβανικά προϊόντα, καθώς αποτελεί την 4η χώρα προορισμού των αλβανικών εξαγωγών, σύμφωνα με τα α/στατιστικά στοιχεία του 2013, οπότε και σχεδόν διπλασιάσθηκαν οι αλβανικές εξαγωγές της προς την Κίνα, σε σχέση με το 2012.

Το εμπορικό ισοζύγιο είναι ελλειμματικό εις βάρος της Αλβανίας, ωστόσο ο διπλασιασμός των αλβανικών εξαγωγών προς την Κίνα συνέβαλε στη μείωση του εμπορικού ελλείμματος κατά 15,46% σε σχέση με το 2012. Βεβαίως, πρέπει να αναφερθεί ότι το 97,10% των α/εξαγωγών προς την Κίνα μονοπωλεί μια κατηγορία προϊόντων (26- μεταλλεύματα, σκουριές και τέφρες) και συγκεκριμένα (2610) μεταλλεύματα χρωμίου και τα εμπλουτισμένα απ' αυτά (56,73%) και (2603) μεταλλεύματα χαλκού και τα εμπλουτισμένα απ' αυτά (37,96%). Σημειώνεται ότι η Αλβανία είναι από τους σημαντικότερους παραγωγούς μεταλλευμάτων χρωμίου στον κόσμο, ο δε χρωμίτης που παράγεται στην Αλβανία θεωρείται υψηλής ποιότητας, εξ' αιτίας της αναλογίας χρωμίου – σίδηρου, η οποία υπερβαίνει το 2,5:1, όταν η καλύτερη αναλογία παγκοσμίως, φτάνει το 3:1.

Ο χρωμίτης είναι απαραίτητος για την παραγωγή ανοξειδωτου χάλυβα. Η ζήτηση τροφοδοτείται κυρίως από την Κίνα και, σε κάποιο βαθμό, την Ινδία. Η Κίνα παράγει περίπου το 40% του ανοξειδωτου χάλυβα στον κόσμο και η παραγωγή έχει αυξηθεί κατά μέσο όρο 22% την τελευταία δεκαετία. Οι παραγωγοί ανοξειδωτου χάλυβα της Κίνας σχεδιάζουν την αύξηση της παραγωγής, κατά τη διάρκεια της επόμενης δεκαετίας, και η ζήτηση για αλβανικό χρωμίτη αναμένεται να αυξηθεί αναλόγως. Επί του παρόντος, οι κινεζικές εταιρείες αγοράζουν περίπου το 90% του χρωμίτη που εξάγεται από την Αλβανία.

Αντίθετα, μεγαλύτερο είναι το εύρος των κινεζικών προϊόντων που εισάγονται στην Αλβανία, με τα 10 πρώτα εισαγόμενα προϊόντα να καλύπτουν το 70% περίπου των συνολικών εισαγωγών από την Κίνα, όπως φαίνεται στο συνημμένο παράρτημα. Κυριότερες κατηγορίες εισαγόμενων κινεζικών προϊόντων στην Αλβανία είναι μηχανές, συσκευές, ηλεκτρικές συσκευές, κινητά τηλέφωνα, τεχνουργήματα από

χυτοσίδηρο και ειδικά σωλήνες κάθε είδους κλπ.

Σε κάθε περίπτωση παρατηρείται μια αναθέρμανση των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, λαμβανομένου υπόψη ότι, από το 2006 μέχρι σήμερα, ο όγκος διμερούς εμπορίου δεκαπλασιάστηκε και των προσπαθειών που καταβάλλονται για τη συμμετοχή κινεζικών κεφαλαίων στην υλοποίηση σημαντικών επενδυτικών και αναπτυξιακών σχεδίων στην Αλβανία.

Αν και το απόθεμα Άμεσων Επενδύσεων, που προέρχονται από την Κίνα, μέχρι το 2012 εμφανίζονται αμελητέες, σύμφωνα με τα επίσημα διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Αλβανίας, εκτιμάται ότι η εικόνα αυτή θα αλλάξει τα προσεχή χρόνια, εξαιτίας του κινεζικού επενδυτικού ενδιαφέροντος, δεδομένου μάλιστα ότι το βασικό θεσμικό πλαίσιο είναι ήδη ολοκληρωμένο από το 2004 (Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας και Συμφωνία Προστασίας και Προώθησης των Επενδύσεων).

Προς αυτή την κατεύθυνση, εξ' άλλου, αναμένεται να συμβάλει, η Συμφωνία, που υπεγράφη το Σεπτέμβριο του 2013, μεταξύ των Κεντρικών Τραπεζών των δύο χωρών, η οποία προβλέπει την ελεύθερη ανταλλαγή των νομισμάτων των δυο χωρών (Currency Swap Deal) μέγιστου ποσού 250 εκ. ευρώ (ή 2 δισ. Γουάν ή 35,8 δισ. Lek) και για περίοδο 3 ετών, και στοχεύει στην ενθάρρυνση του εμπορίου και των επενδύσεων μεταξύ Αλβανία και Κίνας. Στο πλαίσιο της έντονης προώθησης των διμερών οικονομικών και εμπορικών σχέσεων μεταξύ Αλβανίας και Κίνας, πέραν της ως άνω Συμφωνίας, παρατηρείται σειρά δράσεων από το 2013 μέχρι σήμερα. Ειδικότερα, τον Μάιο του 2013, άρχισε να εκπέμπει στην Αλβανία ο ραδιοφωνικός σταθμός China Radio International (CRI) στη συχνότητα 106 MHz, με εκπομπές και στην αλβανική γλώσσα. Στη συχνότητα αυτή καλύπτει το 1/3 του πληθυσμού της Αλβανίας, ενώ στα βραχεία και μεσαία κύματα καλύπτει όλη την Αλβανία. Σημειωτέον, ο CRI, εκπέμπει σήμερα σε 90 χώρες, ανά τον κόσμο και σε 64 γλώσσες. Ο ραδιοφωνικός σταθμός ευελπιστεί να φέρει ακόμη πιο κοντά τους δυο λαούς, καθώς το πρόγραμμά του περιλαμβάνει ποικίλη ύλη, όπως ειδησεογραφία και από τις δυο χώρες, οικονομία, πολιτισμό, κλπ. (<http://albanian.cri.cn/>).

Παράλληλα, στο πλαίσιο της επιχειρηματικής πρωτοβουλίας, ιδρύθηκε Αλβανο – Κινεζικό Επιμελητήριο (Σεπτέμβριος 2013) (www.sinocham.al), το οποίο, πρόσφατα (Μάιος τ.έ), έγινε μέλος του EU – China Business Association, με σκοπό την περαιτέρω σύσφιξη των οικονομικών και εμπορικών σχέσεων Αλβανίας – Κίνας.

Η Κίνα αναμένεται να παίξει σημαντικό ρόλο σε σειρά στρατηγικών επενδυτικών σχεδίων στην Αλβανία, τα προσεχή χρόνια, κυρίως στον τομέα των

υποδομών (οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, λιμάνια κλπ). Ειδικότερα, οι Κινέζοι έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για την κατασκευή του Οδικού Άξονα «ARBER» (Ruga e Arberit), ο οποίος συνδέει την Αλβανία με την ΠΓΔΜ, το λιμάνι Shengjin, κοντά στην πόλη Λέζα στη ΒΔ Αλβανία, την κατασκευή του Οδικού Διαδρόμου Αδριατικής – Ιονίου, που θα διασχίζει την Αλβανία, την βελτίωση και επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου κ.ά. Επίσης, πρόσφατα, οι Κινέζοι ενδιαφέρθηκαν και για την ανέγερση του Υ/Η Σταθμού της Σκαβίτσα στον ποταμό Δρίνο στη Βόρεια Αλβανία, για ίδιο έργο έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον και εταιρείες από την Τουρκία.

Κατά τη συνάντηση, που είχε στην Κίνα ο Α/Πρωθυπουργός, ο οποίος συνοδεύονταν από τον Υπουργό Οικονομικής Ανάπτυξης, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας, κ. Arben Ahmetaj, τον Υπουργό Ενέργειας και Βιομηχανίας, κ. Damian Gjinkuri και την Υπουργό Παιδείας και Αθλητισμού, κα. Lindita Nikoll, με τον Κινέζο ομόλογό του, συζητήθηκαν η ενίσχυση του διμερούς εμπορίου και η προώθηση της αλβανο-κινεζικής συνεργασίας σε διάφορους τομείς.

Ο Κινέζος Πρωθυπουργός, κ. Li Keeqiang, υπογράμμισε τη δέσμευση της Κυβέρνησής του να υποστηρίξει την Αλβανία, καθώς και την ευρύτερη περιοχή, στους τομείς ενέργειας, υποδομών, εκπαίδευσης και εν γένει στην ανάπτυξη της οικονομίας. Ειδικότερα, ο Κ/Πρωθυπουργός δήλωσε ότι ενθαρρύνει τη συμμετοχή κινεζικών εταιρειών στην κατασκευή του Οδικού Άξονα «ARBER». Επίσης, ανέφερε ότι στον τομέα του εμπορίου, η Κίνα είναι πρόθυμη να εισάγει από την Αλβανία, περισσότερα ποιοτικά αγροτικά προϊόντα και ορυκτά.

Σε συνέντευξη, που έδωσε ο Πρωθυπουργός της Αλβανίας στον κινεζικό αλβανόφωνο ραδιοσταθμό CRI, ανέφερε ειδικότερα, ότι η α/Κυβέρνηση βρίσκεται στο στάδιο οριστικοποίησης της Συμφωνίας με την κ/πλευρά για τη χρηματοδότηση του ως άνω αναφερόμενου αυτοκινητόδρομου.

Παράλληλα, επιβεβαίωσε ότι η κινεζική κυβέρνηση έχει εκδηλώσει ενδιαφέρον για το σιδηροδρομικό δίκτυο και το λιμάνι Shengjin στη ΒΔ. Αλβανία. Πάντως, σημειώνεται ότι η κινεζική πλευρά δεν έχει προβεί ακόμη σε δημόσια προσφορά για το εν λόγω λιμάνι. Παράλληλα, ο Υπουργός Οικονομικής Ανάπτυξης, Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας, κ. Arben Ahmetaj, συναντήθηκε με τις αρχές της επαρχίας Ningbo, όπου είχε την ευκαιρία να καλέσει τους Κινέζους επενδυτές να επενδύσουν στην Αλβανία, ιδιαίτερα στον τομέα της γεωργίας, της αλιείας και των υποδομών. Σημειωτέον, το λιμάνι της επαρχίας Ningbo κατέχει την τρίτη θέση στην Κίνα και την τέταρτη στον κόσμο (όγκος εμπορευματοκιβωτίων: 17,6 εκατ.).

Στο πλαίσιο της επίσκεψης, υπεγράφη Μνημόνιο Κατανόησης μεταξύ του αλβανικού Υπουργείου Ενέργειας και της κινεζικής Δημόσιας Εταιρείας Ηλεκτρισμού, η οποία κατέχει το 50% της παγκόσμιας αγοράς παραγωγής υδροηλεκτρικής ενέργειας. Τέλος, ο Πρωθυπουργός της Κίνας ανακοίνωσε την πρωτοβουλία της Κυβέρνησής του να χορηγήσει στην Κυβέρνηση της Αλβανίας, 10 εκ. γουάν (περίπου 1,3 εκ. ευρώ) για τη χρηματοδότηση της αναμόρφωσης του εκπαιδευτικού συστήματος της Αλβανίας. [Διμερείς οικονομικές εμπορικές σχέσεις Αλβανίας – Κίνας.pdf, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Πρεσβεία Τίρανα, Αλβανία. (09-2014)].

4. Κινεζική Πολιτική Επιρροή στα Δυτικά Βαλκάνια

4.1 Σχέσεις Κίνας – Χωρών Δυτικών Βαλκανίων

4.1.1 Σχέσεις Κίνας – Σερβίας

Τα τελευταία χρόνια, η Κίνα και η Σερβία έχουν ξεκινήσει νέες μορφές συνεργασίας στο πλαίσιο του καθιερωμένου μηχανισμού συνεργασίας Κίνας-Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης "16+1". Η στενή αυτή συνεργασία περιλαμβάνει ορισμένα άρθρα και μεθοδικά σχέδια. Οι κινεζικές επιχειρήσεις έχουν ήδη αρκετά έργα υποδομής στη Σερβία, καθώς επίσης και μερικές πολύ σημαντικές επενδύσεις σε αρκετούς τομείς της σερβικής οικονομίας. Δεδομένου ότι τα έργα αυτά αποδείχθηκαν καρποφόρα, εκτός από την εμβάθυνση των υφιστάμενων μορφών συνεργασίας, θα ήταν επιθυμητό να αρχίσουν να επενδύουν σε νέους τομείς της σερβικής οικονομίας που έχουν δυνατότητες εξάπλωσης και ανάπτυξης. Καθώς είναι δυνατόν να γίνουν πολλές εξαγωγές προϊόντων από τη Σερβία σε πολλές χώρες του κόσμου, η Κίνα θα ωφεληθεί από την δημιουργία δομών παραγωγής στη Σερβία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι επενδύσεις στη γεωργία και τη βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων, οι οποίες έχουν μεγάλες δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των παραγωγικών τομέων και κατέχουν σημαντική θέση στις σερβικές εξαγωγές. Το σχήμα 16+1 αποτελεί πρωτοβουλία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας με στόχο την εντατικοποίηση και την επέκταση της συνεργασίας μεταξύ της Κίνας και των 16 χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Στις CEEC περιλαμβάνονται 11 κράτη μέλη της ΕΕ και 5 βαλκανικές χώρες. Στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας αυτής, η διευκόλυνση της συνεργασίας ξεκίνησε για πρώτη φορά στους τομείς των επενδύσεων, των μεταφορών, των χρηματοδοτήσεων, της επιστήμης, της εκπαίδευσης και του πολιτισμού. Η Κίνα έχει καθορίσει τρεις τομείς προτεραιότητας για την οικονομική συνεργασία: υποδομές, υψηλές τεχνολογίες και πράσινες τεχνολογίες.

Η συνεργασία των 16+1, καταρχάς, προέρχεται από την πολιτική συνεργασία, η οποία βασίζεται στην κατασκευή υποδομών και στην οικονομική συνεργασία προκειμένου να επιτευχθεί η διασύνδεση ως κίνητρο για την προώθηση της διμερούς συνεργασίας και την προώθηση του εμπορίου. Σύμφωνα με τις δηλώσεις των

Κινέζων αξιωματούχων, η Κίνα θεωρεί τη Σερβία αξιόπιστο εταίρο και μεγάλος αριθμός προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν από την Κίνα, για πρώτη φορά στην Ευρώπη, διεξήχθησαν στη Σερβία.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η στήριξη της Κίνας στο θέμα του Κοσσόβου. Η Κίνα και η Ρωσία είναι τα δύο μοναδικά μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ που δεν έχουν αναγνωρίσει την ανεξαρτησία του Κοσσόβου. Η μη αποδοχή της κρατικής ιδιότητας του Κοσσόβου από τα δύο μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (Ρωσία και Κίνα) λειτουργεί ως ένας σημαντικός φραγμός για τις άμεσες ξένες επενδύσεις και καθυστερεί τον εκσυγχρονισμό βασικών τομέων της οικονομίας της χώρας

4.1.2 Σχέσεις Κίνας – Βόρειας Μακεδονίας

Από τις 7 Απριλίου 1993, μετά την υπογραφή της κοινής δήλωσης για τη σύναψη διπλωματικών σχέσεων μεταξύ της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας και της Δημοκρατίας της Μακεδονίας, οι δύο χώρες έκαναν μεγάλα βήματα για τη βελτίωση της συνεργασίας σε επίπεδο πολιτικής, οικονομίας, επιστήμης, τεχνολογίας, εκπαίδευσης, πολιτιστικών ανταλλαγών, τουρισμού κλπ.

Η Κίνα έχει αναγνωρίσει από το 1993 το γειτονικό κρατίδιο με τη συνταγματική του ονομασία «Δημοκρατία της Μακεδονίας». Οι δύο χώρες έχουν συχνές πολιτικές επαφές και έχουν σημειωθεί πολλές επισκέψεις αξιωματούχων, με κορωνίδα την επίσημη επίσκεψη στην Κίνα του Προέδρου της ΠΓΔΜ, Boris Trajkovski τον Απρίλιο του 2002 μετά από πρόσκληση του τ. Προέδρου της ΛΔΚ, Jiang Zemin. Οι δύο πλευρές έχουν συνυπογράψει Κοινή Δήλωση για την Εδραίωση και τη Διευκόλυνση των Φιλικών Σχέσεων και της Συνεργασίας (2002), καθώς και πληθώρα συμφωνιών σε θέματα πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας, εμπορίου, τεχνολογίας, υγείας και πολιτισμού. *(Η ραγδαία πολιτική και οικονομική άνοδος της Κίνας και οι επιπτώσεις για την παγκόσμια οικονομική και πολιτική σκηνή Αντώνης Χριστόπουλος 2006)*.

Η ανάπτυξη της κινεζικής επιρροής στην Β. Μακεδονία ξεκινάει στον τομέα της παιδείας με τους έντονους δεσμούς του Εθνικού Πανεπιστημίου "Κύριλλος και Μεθόδιος", όπου από το 2002 ξεκίνησε η διδασκαλία της κινεζικής γλώσσας. Ήταν εκείνο το χρονικό σημείο όπου το Γραφείο του Διεθνούς Συμβουλίου Κινεζικής Γλώσσας με τη βοήθεια της κινεζικής πρεσβείας στην Β. Μακεδονία ξεκίνησε κάθε χρόνο να στέλνει έναν καθηγητή για διδασκαλία στο Πανεπιστήμιο, το οποίο παρέχει

μεγάλες ευκαιρίες για την προώθηση του κινεζικού πολιτισμού και προσφέρει μεγάλες ευκαιρίες στους φοιτητές από την Β. Μακεδονία να έρθουν στην Κίνα για περαιτέρω σπουδές.¹⁵

Ως χώρα των Βαλκανίων, η Β. Μακεδονία παρουσιάζει ξεχωριστές προκλήσεις για αυξημένες οικονομικές δραστηριότητες από τις κινεζικές εταιρείες. Δεδομένου ότι οι θαλάσσιοι οδοί μπορούν να αποκλειστούν, η κύρια προτεραιότητα είναι τα έργα υποδομής αποκλειστικά του κεντρικού της ηπειρωτικού κορμού. Ως εκ τούτου, το ενδιαφέρον και όλες οι επενδύσεις επικεντρώνεται στη δημιουργία υλικοτεχνικών υποδομών σε τομείς όπως η ενέργεια, οι αυτοκινητόδρομοι και ο εκσυγχρονισμός των σιδηροδρόμων.

Μέσω αυτών των οδικών διάδρομων υλοποιείται η σύνδεση της Βόρειας Μακεδονίας με υπόλοιπες Βαλκανικές χώρες και στην συνέχεια με την υπόλοιπη Ευρώπη. Από αυτή την άποψη, αν και οι κινεζικές επενδύσεις στη Βόρεια Μακεδονία είναι περιορισμένες έχουν ωστόσο μεγάλη στρατηγική σημασία και ρόλο. Η χώρα αποτελεί έναν από τους αναγκαίους συνδετικούς κόμβους λόγω γεωγραφίας, μεταξύ των θαλάσσιων εγκαταστάσεων που έχουν ήδη αποκτηθεί σε γειτονικές χώρες όπως η Ελλάδα, αλλά και μεταξύ μεταφορικών υποδομών όπως αυτοκινητόδρομοι και σιδηρόδρομοι. Η οικονομική συνεργασία της χρονολογείται σε βάθος εικοσαετίας με το πρώτο μεγάλο έργο να πραγματοποιείται στον ενεργειακό τομέα.

Τα συνακόλουθα έργα υποδομής επικεντρώθηκαν στην κατασκευή οδικών δικτύων και στον εκσυγχρονισμό των σιδηροδρόμων. Τα έργα αυτά που στηρίζουν οι κινεζικές εταιρείες και τράπεζες αποτελούν μέρος κυρίως περιφερειακών πρωτοβουλιών και όχι μόνον διμερών συνεργασιών.

"Η Πρωτοβουλία One Zone One Road και ο Μηχανισμός 16+1 αποτελούν πλατφόρμες για ακόμα στενότερη συνεργασία και κλειδί για επιτυχημένη συνεργασία, για αμοιβαία κατανόηση και γνώση μεταξύ τους", είπε η καθηγήτρια Elena Damjanoska, MA, για την 3η Διάσκεψη Κίνας - ΚΕΑ που πραγματοποιήθηκε στην πόλη της Οχρίδας στην Β. Μακεδονία, τον Οκτώβριο του 2017. Κατά την περίοδο αυτή, ένας άλλος σημαντικός παράγοντας στη διαδικασία της εξάπλωσης του

¹⁵ Η ανάπτυξη του κινεζικού πολιτισμού στην Β. Μακεδονία οφείλεται κατά κύριο λόγο στην Qin Xinying, PhD, η οποία προέρχεται από το Πανεπιστήμιο Ξένων Γλωσσών της Σαγκάης.

κινεζικού πολιτισμού στην Β. Μακεδονία ήταν το Ινστιτούτο Κομφούκιου, το οποίο ιδρύθηκε στην Β. Μακεδονία το 2013 και για άλλη μια φορά έδωσε νέα ώθηση στη Σινολογία στην Β. Μακεδονία.¹⁶

Μέχρι πρόσφατα στην κοινωνία της Β. Μακεδονίας, η κουλτούρα και οι παραδόσεις του κινεζικού πολιτισμού είχαν πολύ συχνά διαστρεβλωθεί από τη δυτική λογοτεχνία και τα ΜΜΕ, η οποία οδήγησε στην υιοθέτηση συγκεκριμένων στερεοτύπων για την Κίνα και τον κινεζικό πολιτισμό", σημείωσε η καθηγήτρια Elena Damjanoska, MA). Πριν από την ίδρυση και εφαρμογή του Ινστιτούτου Κομφούκιου, *"υπήρχε πολύ περιορισμένη πρόσβαση στις κινεζικές γλωσσικές τον κινεζικό πολιτισμό γενικά. Αυτό μπορεί να γίνει εύκολα ορατό από το γεγονός ότι η διαθεσιμότητα για σπουδές κινεζικών περιοριζόταν σε φοιτητές πανεπιστημίων, ενώ οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που προωθούν τον κινεζικό πολιτισμό ήταν συμπτωματικές και σποραδικές"*, όπως σημείωσε η καθηγήτρια Elena Damjanovska, MA.¹⁷

Η Σινολογία αποτέλεσε την κύρια πόρτα για τη διάδοση και την προώθηση του πολιτισμού στην Β. Μακεδονία και την Κίνα και το κλειδί για την ενίσχυση της φιλίας μεταξύ των δύο χωρών. Σήμερα, ο Δρόμος του Μεταξιού άνοιξε μερικές νέες πόρτες για τους πολιτισμούς αυτών των δύο μοναδικών χωρών, όπως: "Έτος της Κίνας", "Έτος κινεζικής γλώσσας", "Έτος Τουρισμού" κλπ., αποτελώντας μείζονος σημασίας τρόποι για την Κίνα προκειμένου να επεκτείνει τις πολιτιστικές ανταλλαγές με άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Β. Μακεδονίας, γεγονός που έχει οδηγήσει σε μεγάλα επιτεύγματα σε πολλούς τομείς της συνεργασίας τους.

Στο τρίτο υπουργικό φόρουμ για την πολιτιστική συνεργασία μεταξύ της Κίνας και των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης στο Hangzhou, επαρχία Zhejiang, στις 21 Σεπτεμβρίου 2017, ο Υπουργός Πολιτισμού της Κίνας και ο Υπουργός Πολιτισμού της Βόρειας Μακεδονίας υπέγραψαν πρόγραμμα πολιτιστικής συνεργασίας. Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος το 2018, στις 3 Μαρτίου στα Σκόπια της Β. Μακεδονίας, στο πλαίσιο της πλατφόρμας "16+1" στην Εθνική Βιβλιοθήκη, πραγματοποιήθηκε η τελετή έναρξης της ίδρυσης του Κινεζικού Κέντρου Πολιτιστικής Συνεργασίας και Συντονισμού, το οποίο αναμένεται να αποτελέσει την

¹⁶ Ο Δρ Ιγκόρ Ράντεφ, από τα Σκόπια κυρίως ασχολήθηκε με μεταφράσεις αρχαίας κινεζικής λογοτεχνίας και φιλοσοφικών έργων, όπως το παλιό κινέζικο «Λάο Ζι» (2012), το Izrechenija so Golemoto Uchenje I Uchenjeto za Sretisnosta (2013) και το Vrutok na Praskovite Cvetovi (2014)

κύρια πόρτα για περισσότερη και καλύτερη συνεργασία μεταξύ της Κίνας και των 16 χωρών της Ευρώπης.

4.2 Σχέσεις της Κίνας με τις Υπόλοιπες Χώρες της Περιοχής

4.2.1 Σχέσεις Κίνας – Ελλάδας

Ο ρόλος της Κίνας είναι όλο και πιο ορατός στην Ελλάδα, κυρίως μέσω ορισμένων επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στη χώρα. Μέχρι σήμερα, οι Κινέζοι επενδυτές έχουν στοχεύσει στις υποδομές μεταφορών, την ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες. Κοινός παρονομαστής αυτών των επενδύσεων, είναι αναμφίβολα η φιλόδοξη Πρωτοβουλία για τη Ζώνη και το Οδικό Δίκτυο (Belt and Road Initiative - BRI). Το εμβληματικό έργο της Κίνας στην Ελλάδα είναι η επένδυση που πραγματοποίησε η COSCO στον λιμένα του Πειραιά σε δύο στάδια, το 2008 και το 2016.

Αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι ο Πειραιάς είναι ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους θαλάσσιους λιμένες στην Ευρώπη, πιθανότατα ακόμη και παγκοσμίως. Η δεύτερη μεγαλύτερη κινεζική επένδυση στην Ελλάδα είναι η αγορά μεριδίου 24% της Ανεξάρτητος Διαχειριστής Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας Independent Power Transmission Operator (ΑΔΜΗΕ- IPTO) της Ελλάδας από την China State Grid. Όλο και περισσότερες κινεζικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών. Ταυτόχρονα, ο τουρισμός και τα ακίνητα γίνονται επίσης όλο και πιο ελκυστικά για τους κινέζους επενδυτές και το βάρος αυτών των τομέων της ελληνικής οικονομίας δεν μπορεί να υπερτονιστεί. Επιπρόσθετα, η Τράπεζα Ανάπτυξης της Κίνας έχει δημιουργήσει μια βάση στην Ελλάδα, ενώ οι ελληνικές τράπεζες που διαθέτουν ρευστό δεν είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν έργα υποδομής στη χώρα.

Το αυξανόμενο αποτύπωμα Κινέζων επενδυτών στην Ελλάδα στοχεύει στην επίτευξη τουλάχιστον ενός σημαντικού στόχου - την κατασκευή ενός διασυνοριακού διαδρόμου μεταφορών από τη Μεσόγειο στην Κεντρική Ευρώπη. Αυτό θα επιτρέψει στην Κίνα να εκπληρώσει δύο πιο στρατηγικά σημαντικούς στόχους: τη μείωση του κόστους μεταφοράς, που θα έχει ως συνέπεια την βελτίωση της πρόσβασης στην ευρωπαϊκή αγορά, αλλά και την αύξηση της παρουσίας της στα νότια της Μεσογείου.

Την τελευταία δεκαετία, η παρουσία της Κίνας στην Ελλάδα γίνεται όλο και πιο έντονη, λόγω τη σοβαρής δημοσιονομικής δυσχέρειας της Ελλάδας και της παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης. Επειδή η χώρα χρειάστηκε άμεσα μεγάλη οικονομική βοήθεια, αναγκάστηκε να αποδεχθεί αρκετές "δυσάρεστες" μεταρρυθμίσεις ως αντάλλαγμα για τη διάσωση της από τους διεθνείς πιστωτές της. Στο σημείο αυτό παρενέβησαν οι Κινέζοι επενδυτές και επωφελήθηκαν από την καθυστερημένη προσπάθεια " απελευθέρωσης ". της ελληνικής οικονομίας από τις αγκυλώσεις του παρελθόντος. Παρόλες τις προσπάθειες, δεν έχουν καρποφορήσει όλα τα σχέδια των Κινέζων επενδυτών στην Ελλάδα λόγω της πολιτικής αστάθειας, της νομικής αβεβαιότητας, της γραφειοκρατίας ή των πολλαπλών δεσμευτικών κανόνων της ΕΕ για τον ανταγωνισμό.

Η απόφαση της COSCO να μην συμμετάσχει στον διαγωνισμό για την TRAINOSE, τον εθνικό σιδηροδρομικό φορέα, αποτελεί ένα από παράδειγμα. Μια αξιοσημείωτη πτυχή των κινεζικών επενδύσεων στη χώρα είναι η στενή συνεργασία μεταξύ διαφορετικών κινεζικών εταιρειών. Η συντριπτική πλειονότητα των Κινέζων επενδυτών που είναι παρόντες στην Ελλάδα είναι θυγατρικές μεγάλων κρατικών επιχειρήσεων, δηλαδή οντότητες με "κοινή μητρική εταιρεία". Με τον τρόπο αυτό γίνεται σαφές ότι διαμορφώνεται ένας ανεπίσημος ιστός κινεζικών εταιρειών με επίκεντρο τον Πειραιά, με σημαντικό δυνητικό κύκλο εργασιών που δεν είναι εύκολο να καταγραφεί με απόλυτη ακρίβεια.

Τα κινεζικά επενδυτικά σχέδια στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης 2017-2019, υπεγράφησαν από την Ελλάδα και την Κίνα τον Μάιο του 2017. Ωστόσο, αν και η Κίνα έχει μακροπρόθεσμο όραμα, αποφασιστικότητα να εκπληρώσει τους στόχους της και προτεραιότητα να ομαλοποιήσει τις προσπάθειές της, η στρατηγική της Ελλάδας έναντι των κινεζικών επενδύσεων φαίνεται να μην είναι ολοκληρωμένη. Οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν ασφαλώς υψηλές προσδοκίες όσον αφορά τα κοινωνικό-οικονομικά οφέλη που θα αντληθούν από τις κινεζικές επενδύσεις στη χώρα, όπως η πώληση μετοχών, τα τέλη, η φορολογία και οι εισφορές στο εθνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Επιπρόσθετα, από την προώθηση των κινεζο-ελληνικών σχέσεων, η Αθήνα φαίνεται να υπολογίζει να αποκομίσει πολιτικά οφέλη, τα οποία θα τις επιτρέψουν να διαχειριστεί τις τεταμένες σχέσεις της με τους διεθνείς πιστωτές. Εάν τα πιθανά οφέλη χρησιμοποιούνται πλήρως και στον μέγιστο βαθμό από την ελληνική πλευρά είναι διαφορετικό ζήτημα. Αναμφίβολα, η μεγαλύτερη

πρόκληση για την αξιοποίηση των κινεζικών και όχι μόνο επενδύσεων είναι το ασφυκτικό οικονομικό-επενδυτικό περιβάλλον που επικρατεί στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Αυτή η κατάσταση δεν μπορεί να ξεπεραστεί παρά μόνο εάν η χώρα μεταπηδήσει από τα αδιάλλακτα και γραφειοκρατικά προγράμματα ιδιωτικοποίησης σε ένα περισσότερο φιλικό μοντέλο όσον αφορά τις επενδύσεις.

Ως εκ τούτου, τρία κρίσιμα ερωτήματα στα οποία πρέπει να απαντήσει η Ελλάδα είναι πρώτον εάν υπάρχει επαρκής πολιτική βούληση και διοικητική ικανότητα, ώστε να καταργηθούν αποτελεσματικά τα εμπόδια στις ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα. Δεύτερον, κατά πόσο ο δυνητικός αντίκτυπος των ξένων επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των κινεζικών έργων, παρακολουθείται και αξιολογείται δεόντως από το ελληνικό κράτος, και τέλος αν μόνο το κινεζικό επενδυτικό κεφάλαιο είναι δυνατόν να εξασφαλίσει την ώθηση που χρειάζεται η ελληνική οικονομία, προκειμένου να μπορέσει να εξέλθει από το σημερινό της τέλμα.

Συγκεκριμένα, αν και η αυστηρή ερμηνεία των ορισμών των FDI μπορεί να οδηγήσει σε υποτίμηση της κινεζικής οικονομικής παρουσίας στην Ελλάδα, η Κίνα δεν έχει ακόμη ενταχθεί στον κατάλογο των σημαντικότερων ξένων επενδυτών στη χώρα. Η κρίση χρέους της Ελλάδας συνέβαλε σίγουρα στην προσέγγιση μεταξύ Αθήνας και Πεκίνου και οι πολιτικές επιπτώσεις αυτής της ολοένα στενότερης εταιρικής σχέσης είναι δύσκολο να υποβαθμιστούν. Η Ελλάδα αποτελεί πλέον μελλοντικό μέλος της Ασιατικής Τράπεζας Επενδύσεων και Υποδομών, της οποίας ηγείται η Κίνα και εκφράζει την προθυμία της να ξεκινήσει συνομιλίες με τη Νέα Τράπεζα Ανάπτυξης. Επιπλέον, η ελληνική κυβέρνηση εξετάζει το ενδεχόμενο να συμμετάσχει πιο ενεργά στην πλατφόρμα 16+1 για τη συνεργασία μεταξύ της Κίνας και των χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Σε ζητήματα χαμηλής πολιτικής έντασης που δεν προκαλούν ανησυχία και αντιδράσεις στην ΕΕ, η Ελλάδα έχει πάρει το μέρος της Κινεζικής πλευράς.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να αναφέρουμε ότι εν μέσω της αναταραχής στη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, οι γεωπολιτικοί προβληματισμοί τίθενται επίσης στο προσκήνιο των κινεζο-ελληνικών σχέσεων. Από την πλευρά της, η Κίνα έχει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την αυξανόμενη οικονομική της παρουσία σε παγκόσμια κλίμακα, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Εκτός από τη συγκεκριμένη ελληνική αγορά, θα πρέπει να εξεταστούν ευρύτεροι προβληματισμοί που οδηγούν τους Κινέζους επενδυτές στη χώρα. Οι δραστηριότητες των

περισσότερων κινεζικών επιχειρήσεων επεκτείνονται στα Βαλκάνια, κατά μήκος της Μεσογειακής λεκάνης και περαιτέρω βόρεια στην Ευρώπη. Επιπλέον, οι κινεζικές εταιρείες και αρχές αποδεικνύουν ότι γνωρίζουν τι θέλουν, αλλά και τι δε θέλουν να εμπλακούν.

Εάν λάβουμε υπόψιν τις τεράστιες ανάγκες της ελληνικής οικονομίας, οι κινεζικές επενδύσεις αναμφισβήτητα είναι καλοδεχούμενες, αλλά ιδανικά θα πρέπει να προσελκύονται, να αξιολογούνται και να χρησιμοποιούνται μετά την υποβολή και απάντηση ορισμένων απαραίτητων ερωτήσεων με ουσιαστικό τρόπο. Οι σχέσεις Κίνας-Ελλάδας θα αναπτυχθούν σίγουρα τα επόμενα χρόνια και αυτό θα πρέπει να συμβεί με τρόπο που θα επιτρέψει στην Αθήνα να επιτύχει μια λεπτή ισορροπία μεταξύ των προτεραιοτήτων του Πεκίνου και των βασικών συμφερόντων της Ελλάδας, στο πραγματικό πνεύμα της προσοδοφόρας συνεργασίας και για τις δύο πλευρές.

Πρόσφατη μελέτη που ανατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (European Bank for Reconstruction and Development - EBRD) αυξάνει τον όγκο των κινεζικών επενδύσεων στην Ελλάδα σε περίπου 4 δισεκατομμύρια ευρώ, αν και ορισμένα κονδύλια του καταλόγου σχετίζονται με τραπεζικά δάνεια (Bastian, 2017).

Ένας άλλος παγκόσμιος ένας ανεξάρτητος μη κερδοσκοπικός οργανισμός, το American Enterprise Institute (AEI), εκτιμά ότι ο συνολικός όγκος των κινεζικών επενδύσεων στην Ελλάδα μεταξύ του 2005 και του 2017 ανέρχεται σε 6,7 δισεκατομμύρια δολάρια (5,7 δισεκατομμύρια ευρώ), ενώ κάποιες άλλες εκτιμήσεις στην Ελλάδα αναφέρονται σε κινεζικές επενδύσεις συνολικά 7 δισεκατομμύρια ευρώ.

Μέχρι σήμερα, η πλειονότητα των κινεζικών επενδυτικών σχεδίων έχουν καταγραφεί στους τομείς των υποδομών μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών. Ταυτόχρονα, τα ακίνητα και ο τουρισμός γίνονται όλο και πιο ελκυστικά για τους κινέζους επενδυτές. Δύο ενδιαφέροντα ευρήματα που προκύπτουν από την έρευνα του Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων (IΔΟΣ- IIER) είναι ότι πρώτον, ορισμένες κινεζικές εταιρείες στοχεύουν περισσότερους από έναν τομείς, πιθανώς ως ένδειξη διαφοροποίησης και δεύτερον ότι υπάρχουν ενδείξεις στενής συνεργασίας μεταξύ κινέζων επενδυτών που δραστηριοποιούνται σε διάφορους τομείς, οι οποίες ενδέχεται να είναι εγγενείς στον "κινεζικό τρόπο

επιχειρηματικής δραστηριότητας". Μερικά από τα πιο βασικά επενδυτικά σχέδια είναι στον τομέα των μεταφορών (COSCO στον Πειραιά), ενέργειας (Αγορά μεριδίου ΑΔΜΗΕ από την China State Grid International Development Ltd,) στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, σημαντικότερη η (Sky Solar Holdings Ltd). στον τομέα των τηλεπικοινωνιών (η Huawei και η ZTE), στον τομέα των Ακινήτων (Ανοικοδόμηση του πρώην αερολιμένα της Αθήνας (Fosun International Ltd) Επιπλέον, περίπου 850 Κινέζοι πολίτες είναι γνωστό ότι αγόρασαν ακίνητα στην Ελλάδα κάνοντας χρήση του αποκαλούμενου προγράμματος **"Golden Visa"**. Δεδομένου ότι δαπανούν κατά μέσο όρο από 550.000 έως 600.000 ευρώ ο καθένας, είναι λογικό να μπορούμε να υπολογίσουμε ότι η συνολική αξία αυτών των αγορών κυμαίνεται μεταξύ 500 εκατ. ευρώ.

Ο τουρισμός είναι επίσης ένας ολοένα και πιο ελκυστικός τομέας για τις κινεζικές εταιρείες και ιδιώτες. Από τον Σεπτέμβριο του 2017, η Air China ξεκίνησε απευθείας πτήσεις μεταξύ Πεκίνου και Αθήνας, με επακόλουθη επιβίβαση για Κινέζους επιβάτες στο λιμάνι του Πειραιά σε κρουαζιερόπλοια στο Αιγαίο, την Αδριατική ακτή και τη Μεσόγειο. Επιπλέον, τον Μάιο του 2017 η COSCO Shipping υπέγραψε συμφωνία με την China Eastern Airlines για ναυλωμένες πτήσεις με προορισμό την Ελλάδα προκειμένου να εξυπηρετήσει τους κινέζους τουρίστες.

4.2.2 Ελλάδα – Πύλη εισόδου για την Ευρώπη

Οι λόγοι από την απόφαση των κινεζικών εταιρειών να επενδύσουν στην Ελλάδα ποικίλλει σημαντικά, ωστόσο είναι σαφές ότι η ολοένα και αυξανόμενη παρουσία της Κίνας στην Ελλάδα στοχεύει στην επίτευξη τουλάχιστον ενός πολύ σημαντικού στόχου - της κατασκευής ενός διασυννοριακού διαδρόμου μεταφορών από τη Μεσόγειο στην Κεντρική Ευρώπη (Tonchev, 2017). Αυτό θα επιτρέψει στην Κίνα να εκπληρώσει δύο στρατηγικά σημαντικούς στόχους. Σε πρώτο πλάνο, τη μείωση της διάρκειας και του κόστους μεταφοράς και στη συνέχεια την βελτιωμένη πρόσβαση και αυξημένη παρουσία στην ευρωπαϊκή αγορά καθώς και στο νότιο τμήμα της Μεσογείου.

Προς το παρόν, οι Κινέζοι επενδυτές δεν χρησιμοποιούν τους φυσικούς πόρους της Ελλάδας, αν και αυτό θα συμβεί σαφώς εάν ξεκινήσει το έργο της China Machinery Engineering Corporation (CMEC)¹⁸ στη Μελίτη Φλώρινας.¹⁹ Ταυτόχρονα,

¹⁸ Η China Machinery Engineering Corporation (CMEC) είναι μια κατασκευαστική και μηχανική

η πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες φαίνεται να είναι μια ολοένα και πιο εξέχουσα πτυχή στις δραστηριότητες ορισμένων εταιρειών τηλεπικοινωνιών, όπως η Huawei και η ZTE, μέσω της συνεργασίας με ελληνικές εταιρείες λογισμικού. Ορισμένοι από τους Κινέζους επενδυτές φαίνεται να έχουν εντοπίσει συγκεκριμένες ανάγκες στην Ελλάδα. Για παράδειγμα, η Sky Solar Holdings αποφάσισε να επενδύσει στην Ελλάδα, παρά την κρίση που διέρχεται η χώρα, κυρίως λόγω του σχετικά υψηλού κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα. Η COSCO είναι ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα εταιρείας που εκτός από το εμπορικό κομμάτι στο λιμάνι του Πειραιά, στα σχέδια της είναι να αυξήσει τον αριθμό των επισκεπτών στη χώρα μέσω κρουαζιερόπλοιων και ακόμη και να κατασκευάσει ξενοδοχεία και εστιατόρια για τις ολοένα και αυξανόμενες εισροές κινέζων τουριστών Ελλάδα.

Μια ενδιαφέρουσα πτυχή των κινεζικών επενδύσεων στη χώρα είναι η στενή συνεργασία μεταξύ διαφορετικών κινεζικών εταιρειών. Έτσι, τόσο η Huawei όσο και η ZTE αποφάσισαν να αναπτύξουν διανομείς στον Πειραιά, σε συνεργασία με το Κέντρο Ενοποίησης και Διανομής της COSCO (Piraeus Consolidation & Distribution Center - PCDC). Επιπλέον, τον Μάρτιο του 2014, η ZTE υπέγραψε συμφωνία με τον Τερματικό Σταθμό Εμπορευματοκιβωτίων Πειραιά (Piraeus Container Terminal – PCT), βάσει της οποίας ο PCT ή Τ.Σ.Ε.Π. πρόκειται να καταστεί το κέντρο μεταφοράς και ανεφοδιασμού (logistics center) των προϊόντων τους στις υπόλοιπες δώδεκα χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να λάβουμε υπόψιν, ότι η έννοια των κινεζικών "συμπράξεων", ενόψει των κινεζικών στο Λιμάνι του Πειραιά και των ευρύτερων επενδύσεων στην Ελλάδα, είναι δεδομένες διότι το κράτος είναι "κοινός επενδυτής" ή "κοινή μητρική εταιρεία". Για παράδειγμα, έχει επισημανθεί ότι η COSCO ανήκει εξ ολοκλήρου στην Επιτροπή Εποπτείας και Διοίκησης Περιουσιακών Στοιχείων του Κρατικού Συμβουλίου, η οποία αποτελεί μέρος της κεντρικής κυβέρνησης της Κίνας και τελεί υπό τον έλεγχο του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος.

Κατά συνέπεια ενώ η κύρια λειτουργία της COSCO εμφανίζεται να είναι εμπορική, δεν φαίνεται να λειτουργεί ανεξάρτητα από το κινεζικό πολιτικό σύστημα

εταιρεία, που αποτελεί μέρος του ομίλου εταιρειών της China National Machinery Industry Corporation (Sinomach). Μια εξειδίκευση του CMEC είναι η κατασκευή έργων παραγωγής ενέργειας στην παραγωγή, μετάδοση και διανομή

19 Στις 14/09/2016 υπεγράφη το μνημόνιο συνεργασίας (MoU) μεταξύ της ΔΕΗ και της κινεζικής εταιρείας CMEC, για την κατασκευή της 2ης υπερσύγχρονης λιγνιτικής μονάδας στον ΑΗΣ Μελίτη

(van der Putten et al., 2016). Επιπλέον, είναι σαφές ότι διαμορφώνεται ένας ανεπίσημος ιστός κινεζικών εταιρειών με επίκεντρο τον Πειραιά, με σημαντικό δυνητικό κύκλο εργασιών, ο οποίος, ωστόσο, δεν είναι δυνατόν εύκολα να καταγραφεί. Με τον τρόπο αυτό μεγάλο μέρος του αναπτυξιακού προϋπολογισμού της COSCO προορίζεται για ξενοδοχεία και εμπορικά κέντρα εντός του λιμένα, λόγω της αυξανόμενης εισροής Κινέζων τουριστών στην περιοχή. Η Air China μεταφέρει κινέζους τουρίστες στην Αθήνα, στη συνέχεια μεταφέρονται στο λιμάνι του Πειραιά, το οποίο διαχειρίζεται η COSCO, και μεταφέρονται με πλοία μεταφοράς πλοίων που λειτουργούν από ξένες εταιρείες. Σε μια πιο μακροπρόθεσμη προοπτική, γίνεται ολοένα και πιο προφανές ότι η αρχική επένδυση στον Πειραιά εξυπηρετεί τον σκοπό μιας "επένδυσης άγκυρας", η οποία έχει πλέον αρχίσει να προσελκύει κινεζικές επενδύσεις παρακολούθησης σε τομείς πέρα από τα θαλάσσια λιμάνια και τις μεταφορές εμπορευματοκιβωτίων. Υπάρχουν ενδείξεις ότι οι τομείς της υποδομής (λιμενικών) μεταφορών, της εφοδιαστικής και της ενέργειας προσελκύουν νέους κινεζικούς επενδυτικούς ομίλους, όπως ο όμιλος Co. ή η Greenland Holdings Corp., οι οποίοι στοχεύουν στον τουρισμό, τα εμπορικά ακίνητα, τις ασφαλιστικές εταιρείες, τις τραπεζικές υπηρεσίες στην Ελλάδα, κλπ. Η COSCO έχει αγοράσει αποθέματα και έχει αποκτήσει τερματικούς σταθμούς σε άλλους μεσογειακούς λιμένες, συγκεκριμένα στο Κούμπορτ στην Τουρκία, στη Νάπολη στην Ιταλία, και στη Βαλένθια και το Μπιλιμπάο στην Ισπανία.

Από την πλευρά της, μια άλλη κινεζική εταιρεία, η State Grid Corporation σκοπεύει να αναπτύξει ένα ενεργειακό δίκτυο το οποίο θα χρησιμοποιεί ανεμογεννήτριες και ηλιακούς συλλέκτες σε παγκόσμια κλίμακα και η Ελλάδα μπορεί να είναι ένας πολύ μικρός κρίκος σε αυτή την αλυσίδα. Το μέγεθος των επενδύσεων της State Grid στην Ελλάδα θα μπορούσε κάλλιστα να θεωρηθεί ως το άνοιγμα για παρόμοιες πρωτοβουλίες συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων που επεκτείνονται στους ενεργειακούς τομείς γειτονικών βαλκανικών χωρών ή κατά μήκος της λεκάνης της Μεσογείου. Για παράδειγμα, εικάζεται ότι η πρόσφατη αγορά του 24% του Ανεξάρτητου Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) από την State Grid μπορεί να δώσει στην κινεζική εταιρεία πρόσβαση σε ένα σημαντικό μελλοντικό σχέδιο για την κατασκευή της αποκαλούμενης EuroAsia Interconnector, η οποία πρόκειται να συνδέσει τα συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας του Ισραήλ, της Κύπρου και της Ελλάδας (μέσω Κρήτης). Οι τρεις χώρες έχουν ήδη συμφωνήσει να

αναπτύξουν υποθαλάσσιο καλώδιο μήκους 1.520 χιλιομέτρων. Αυτός ο "αυτοκινητόδρομος ηλεκτρικής ενέργειας", με ισχύ έως 2.000 MW, θα διαθέτει σταθμούς στην ξηρά σε κάθε χώρα. Δεν έχει παραμείνει απαρατήρητο επίσης ότι η αγορά μετοχών της ΑΔΜΗΕ φαίνεται να συμπληρώνει τη χρηματοδότηση ιδίων κεφαλαίων από την State Grid στην Πορτογαλία (25% συμμετοχή στην REN το 2012), την Ιταλία (35% συμμετοχή στην CDP Reti το 2017) και την Ισπανία (προσφορά για τη γερμανική επιχείρηση κοινής ωφέλειας E.ON στο βόρειο ισπανικό δίκτυο). Αυτή η χρηματοδότηση ιδίων κεφαλαίων δημιουργεί ένα δίκτυο ή ένα σύνολο επενδύσεων που επιτρέπει στην State Grid Corp. να δημιουργήσει ένα περιφερειακό χαρτοφυλάκιο για το ηλεκτρικό δίκτυο στην Ευρώπη.

Η Hanergy Global Solar Power Hellas, είναι ακόμη μια περίπτωση κινεζικής εταιρείας η οποία στοχεύει στις αγορές των Βαλκανίων, της Κύπρου και της Τουρκίας. Όσον αφορά τα δάνεια που χορηγήθηκαν από κινεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η China Development Bank (CDB) δημιούργησε μια βάση στην Ελλάδα και σύντομα θα αναβαθμίσει την παρουσία της στη χώρα. Τον Ιούλιο του 2016, η CDB υπέγραψε Μνημόνιο Συνεργασίας με την κεντρική τράπεζα της Ελλάδας για τη χρηματοδότηση έργων υποδομής στον τομέα της ενέργειας. Επιπλέον, η CDB υπέγραψε πρωτόκολλο συνεργασίας με το Ταμείο Ανάπτυξης Περιουσιακών Στοιχείων της Ελληνικής Δημοκρατίας με στόχο την προώθηση της ενεργού συμμετοχής των κινεζικών εταιρειών σε έργα ιδιωτικοποίησης Ελλάδα. Ομοίως, η CDB υπέγραψε συμφωνία συνεργασίας με την Invest στην Ελλάδα (που έχει πλέον ενσωματωθεί στην Enterprise Greece), με επίκεντρο την οικονομική συνεργασία στον τομέα του τουρισμού, των ακινήτων, των τηλεπικοινωνιών, των μεταφορών, της ενέργειας και των επενδύσεων. Σύμφωνα με πληροφορίες, η CDB χορηγεί δάνεια στην COSCO και προσφέρει πανομοιότυπη διευκόλυνση στην PPC. Οι ελληνικές τράπεζες δεν είναι πλέον σε θέση να διαδραματίσουν αυτό το ρόλο στην ελληνική οικονομία, έτσι η CDB στοχεύει σε αυτό το σημείο στην τοπική αγορά. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό, η αυξανόμενη παρουσία της CDB στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης ενδέχεται να αποτελεί μέρος ενός φιλόδοξου σχεδίου των κινεζικών αρχών για την επιβολή του *renminbi* ως διεθνώς αποδεκτό νόμισμα.

Συνολικά, υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι η Κίνα έχει μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την αυξανόμενη οικονομική της παρουσία στο εξωτερικό,

συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Οι κινεζικές αρχές αποδεικνύουν ότι γνωρίζουν τι θέλουν, αλλά και σε τι δε θέλουν να εμπλακούν. Τόσο το Κρατικό Συμβούλιο της Κίνας όσο και η κορυφαία κυβερνητική ομάδα προβληματισμού, η Εθνική Επιτροπή Ανάπτυξης και Μεταρρύθμισης (National Development and Reform Commission - NDRC), εξέδωσαν δηλώσεις που περιέγραφαν τρεις κατηγορίες εξερχόμενων επενδύσεων - απαγορευμένες, περιορισμένες και ενθαρρυντικές.

Συγκεκριμένα, το Πεκίνο έχει απαγορεύσει τις επενδύσεις στις βιομηχανίες τυχερών παιχνιδιών και σεξ, ενώ οι επενδύσεις σε ακίνητα, ξενοδοχεία, κινηματογράφο, ψυχαγωγία και αθλητισμό θα υπόκεινται σε περιορισμούς. Αντιθέτως, η νέα πολιτική στηρίζει σαφώς τις εταιρείες που συμμετέχουν στη φιλόδοξη πρωτοβουλία των νέων εμπορευματικών διαδρομών (Belt and Road Initiative - BRI), η οποία προωθείται σταθερά από τον Πρόεδρο, Xi Jinping.

4.2.2 Σχέσεις Κίνας – Βουλγαρίας & Ρουμανίας

Το 2004, ο "Κατάλογος Εξερχόμενων Ξένων Επενδύσεων" της κινεζικής κυβέρνησης κατέταξε τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία, μαζί με την Πολωνία και την Ουγγαρία, μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών που προσφέρουν τις καλύτερες επενδυτικές ευκαιρίες για τις κινεζικές εταιρείες. Τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τα δερμάτινα είδη και οι αποσκευές, οι τηλεοράσεις, ο εξοπλισμός επικοινωνίας, οι υπολογιστές και ο άλλος ηλεκτρονικός εξοπλισμός ήταν οι προτεινόμενοι τομείς για επενδύσεις στη Ρουμανία, ωστόσο η Κίνα έχει αντιμετωπίσει εμπόδια λόγω του εμπορικού πλεονάσματός της (Pencea & Sincai, 2014).

Όσον αφορά τη Βουλγαρία, οι προτεινόμενοι τομείς περιελάμβαναν τη γεωργία, την αυτοκινητοβιομηχανία και την ενέργεια. Επιπλέον, η Βουλγαρία και η Ρουμανία, οι πιο αδύναμες οικονομίες με χαμηλής ποιότητας διακυβέρνηση, μπορούν να θεωρηθούν ιδιαίτερα ελκυστικές για τους Κινέζους επενδυτές με συγκριτικά πλεονεκτήματα σε τμήματα προϊόντων χαμηλού κόστους και εμπειρία σε διαπραγματεύσεις κλεισμένων των θυρών και προσωπικές πιέσεις (Jacoby, 2014).

Η Βουλγαρία έχει μακροχρόνιες σχέσεις με την Κίνα που χρονολογούνται από το 1949. Είναι η δεύτερη χώρα στον κόσμο μετά την ΕΣΣΔ που αναγνώρισε επισήμως τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Έκτοτε παρά τις ανατροπές της ιστορίας, και οι δύο πλευρές πάντα τήρησαν τις αρχές του αμοιβαίου σεβασμού, της κατανόησης και της αμοιβαιότητας. Οι σημερινές Σινο-βουλγαρικές σχέσεις είναι

απαλλαγμένες από πολιτικές αντιθέσεις, ιδεολογικές προκαταλήψεις και έχουν έναν φιλικό και ρεαλιστικό χαρακτήρα.

Η συμφωνία οικονομικής συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών υπεγράφη 20 Νοεμβρίου 2006 στο Πεκίνο ενώ πρόσθετο πρωτόκολλο συμφωνίας αμοιβαίας ενθάρρυνσης και προστασίας των επενδύσεων που ισχύει από το 1995 υπεγράφη στις 26 Ιουνίου 2007. Το νομικό πλαίσιο των διμερών οικονομικών σχέσεων συμπληρώνεται από συμφωνία για την αποφυγή της διπλής φορολογίας που ισχύει από το 1990. Ένα αξιοσημείωτο και σημαντικό γεγονός στις Σινο-βουλγαρικές σχέσεις είναι η ίδρυση το 2006 στη Σόφια του πρώτου Ινστιτούτου Κομφούκιου στην κεντρική και Ανατολική Ευρώπη

Στην πραγματικότητα, οι κινεζικές άμεσες ξένες επενδύσεις στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία είναι σχετικά περιορισμένες δέκα χρόνια μετά τη δημοσίευση του συγκεκριμένου καταλόγου ξένων επενδύσεων. Η Ρουμανία ήταν ο μεγαλύτερος αποδέκτης κινεζικών ΑΞΕ στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας του 2000, αλλά το μερίδιό της μειώθηκε μετά το 2005, καθώς Κινέζοι επενδυτές μετατοπίστηκαν στην Πολωνία, την Τσεχία, την Ουγγαρία και άλλες χώρες της περιοχής. Το 2015, οι κινεζικές εισροές FDI ανήλθαν σε 209 εκατομμύρια ευρώ, περίπου το 0,3 τοις εκατό των συνολικών εισροών FDI και οι κινεζικές FDI στη Ρουμανία αντιπροσώπευαν λιγότερο από το 0,3 τοις εκατό των συνολικών αποθεμάτων FDI.

Οι κινεζικές επενδύσεις στη Βουλγαρία αυξήθηκαν μόνο μετά το 2007. Η Κίνα είναι ένας αρκετά σημαντικός επενδυτής στη Βουλγαρία, όπου οι συνολικές εισροές FDI είναι μικρότερες. Το 2014, οι κινεζικές FDI στη Βουλγαρία ανήλθαν στο 8 τοις εκατό των συνολικών εισροών. Το 2015, η απόλυτη τιμή αυξήθηκε, αλλά το μερίδιο των FDI μειώθηκε στο 3 τοις εκατό του συνόλου.

Σε κάθε περίπτωση, οι μεμονωμένες επενδύσεις με την εμπλοκή της Κίνας τείνουν να αποκτούν μεγάλη απήχηση από τα μέσα ενημέρωσης στις χώρες αυτές. Πολιτικοί και αξιωματούχοι τείνουν να παρουσιάζουν Κινέζους επενδυτές οι οποίοι έχουν σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες για τις δύο χώρες, οι οποίες έχουν λάβει σχετικά λίγες FDI και στερούνται επενδύσεων υποδομής. Έτσι, τα μέσα ενημέρωσης αναφέρουν συχνά νέα μεγάλα επενδυτικά σχέδια, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε αναξιοποίητες περιοχές, καθώς και

επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές που τελικά δεν υλοποιούνται.

Την ίδια στιγμή, η Ρουμανία και η Βουλγαρία έχουν φιλοξενήσει σημαντικές περιπτώσεις κινεζικής συμμετοχής στην Ευρώπη. Πρώτον, υπάρχουν επενδύσεις Huawei και ZTE σε επιχειρήσεις υψηλής έντασης δεξιοτήτων στις τηλεπικοινωνίες που εξυπηρετούν τις ευρωπαϊκές αγορές. Δεύτερον, υπάρχει η Litex Motors, το βουλγαρο-κινεζικό πρόγραμμα για την επανεκκίνηση της παραγωγής αυτοκινήτων με τη συναρμολόγηση αυτοκινήτων της Great Wall Motors από το 2012. Το εργοστάσιο αναμενόταν να παράγει 50.000 αυτοκίνητα το χρόνο και να απασχολεί 2.000 άτομα. Και οι δύο αυτές περιπτώσεις φαίνεται να εκμεταλλεύονται το χαμηλό μισθολογικό περιβάλλον για να φέρουν την κινεζική τεχνολογία στις ευρωπαϊκές αγορές. Το χαμηλό μισθολογικό προφίλ είναι το βασικό χαρακτηριστικό της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας. Η Ρουμανία και Βουλγαρία κατατάσσονται επίσης στις τελευταίες θέσεις σε ό,τι αφορά στην ποιότητα διακυβέρνησης και διαφθοράς. Η έρευνα του Drahoakouřil (2017) μελετά τον βαθμό στον οποίο οι Κινέζοι επενδυτές εκμεταλλεύτηκαν αυτές τις προοπτικές και με ποια αποτελέσματα, και εξετάζει επίσης τον βαθμό στον οποίο η κακή ποιότητα διακυβέρνησης θα μπορούσε να επηρεάσει τις επενδυτικές προοπτικές. Επιπλέον, οι χώρες αυτές στερούνται πολιτικής συνέχειας, καθώς η πολιτική σε εθνικό επίπεδο χαρακτηρίζεται από ανταγωνιστικό και πολωμένο εκλογικό ανταγωνισμό. Οι συχνές αλλαγές στη διακυβέρνηση των χωρών αυτών μπορούν να αυξήσουν τα εμπόδια για τους επενδυτές.

Στη Ρουμανία, οι κινεζικές επενδύσεις αντιπροσωπεύουν το 90% των συνολικών επενδύσεων. Στη Βουλγαρία, όπου το σύνολο των επενδύσεων είναι πολύ μικρότερο, ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση της Litex Motors, ένα επενδυτικό σχέδιο για μια παγκόσμια εξέλιξη για μια κινεζική αυτοκινητοβιομηχανία.

Είναι απαραίτητο να σημειωθεί, ωστόσο, ότι η πλειονότητα των επενδύσεων έχουν επίσης σημαντικές πτυχές πρόσβασης στην αγορά, επιτρέποντας στις κινεζικές εταιρείες να εισέλθουν στην ΕΕ ή/και στις τοπικές αγορές, εκμεταλλευόμενες παράλληλα ορισμένους από τους πόρους που βρίσκονται στη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Οι επενδύσεις που αφορούν αγορά επιχειρήσεων, όπως αναλύονται στα δύο τμήματα που ακολουθούν, περιλαμβάνουν απλές λιανικές δραστηριότητες καθώς και στρατηγικές ενεργειακές υποδομές. Οι πόροι που αναζητούν επενδύσεις υποκινούνται από το χαμηλό κόστος εργασίας, τους φυσικούς

πόρους και την πρόσβαση σε στρατηγικούς πόρους (εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης). Οι αντίστοιχες περιπτώσιολογικές μελέτες περιλαμβάνουν την DHS Manufacturing και τον όμιλο Phil & Joy που εκμεταλλεύονται το χαμηλό κόστος και τις φυσικές πηγές, την Great Wall Motors, τον πάροχο τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού Huawei και την ZTE.

Οι επιτυχημένοι επενδυτές που αναζητούν περιουσιακά στοιχεία περιλαμβάνουν τόσο σχετικά απλές δραστηριότητες (ποδήλατα χαμηλής κατανάλωσης, ξύλο και γεωργία) όσο και, όπως στην περίπτωση του τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού, εξαιρετικά σύνθετες υπηρεσίες. Οι κινέζοι επενδυτές μπορούν να εκμεταλλευτούν επιτυχώς την εμπειρογνωμοσύνη των τοπικών μηχανικών, καθώς είναι σε θέση να τους ενσωματώσουν σε δίκτυα παραγωγής και καινοτομίας που στηρίζουν την ηγετική θέση τους στην παγκόσμια αγορά.

Αντιθέτως, η περίπτωση της Great Wall Motors δείχνει τα όρια της ανάπτυξης χαμηλού κόστους όπου υπάρχει έλλειψη τοπικής εμπειρογνωμοσύνης και ικανοτήτων και όπου ο επενδυτής δεν ελέγχει την τεχνολογία αιχμής. Τέλος, οι επενδύσεις που αναζητούν την αγορά δείχνουν ότι η έλλειψη συνέχειας της πολιτικής στην περιοχή δεν υποστηρίζει την πιο περίπλοκη συμμετοχή σε στρατηγικά περιουσιακά στοιχεία που απαιτούν μακροπρόθεσμη πολιτική δέσμευση. Ωστόσο, οι αποτυχίες στους τομείς των υποδομών και της ενέργειας μπορεί να σχετίζονται με την περιορισμένη ικανότητα των κινεζικών εταιρειών να αντεπεξέλθουν σε ένα βαθμό πολιτικής απρόβλεπτης κατάστασης και δημόσιου ελέγχου, χαρακτηριστικά που δεν συνδέονται απαραίτητα με χαμηλή ποιότητα διακυβέρνησης.

Επενδύσεις στον Τομέα της Ενέργειας

Η ενέργεια και άλλες στρατηγικές υποδομές αποτέλεσαν σημαντικό στόχο των κινεζικών επενδύσεων στην ΕΕ. Αυτό συνέβη και στη Ρουμανία. Ωστόσο, καμία από τις υποθέσεις δεν έχει καταφέρει να προχωρήσει πέρα από τα μνημόνια κατανόησης (Memoranda of understanding - MoU). Η απαίτηση μιας μακροπρόθεσμης πολιτικής δέσμευσης για την αντιμετώπιση της πολυπλοκότητας τέτοιων συμφωνιών καθιστά τις επενδύσεις αυτές πολύ απαιτητικές και επιρρεπείς στην αποτυχία στο ασταθές θεσμικό περιβάλλον. Αρκετά έργα αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγμάτευσης μεταξύ Κινέζων και Ρουμάνων αξιωματούχων ήδη στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Πολλές προγραμματισμένες επενδύσεις ανακοινώθηκαν επίσης στα μέσα

ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής πυρηνικών αντιδραστήρων 3 και 4 στο εργοστάσιο πυρηνικής ενέργειας Cernavoda, της κατασκευής του υδροηλεκτρικού σταθμού στην Tarnița, του εργοστασίου άνθρακα SE Doicești, του σταθμού θερμικής ενέργειας Rovinari, του εκσυγχρονισμού του σταθμού ηλεκτροπαραγωγής Dimitrie Leonida στο Bicaz, του εκσυγχρονισμού του λιμανιού της Κωνσταντίας, κατασκευή γέφυρας στη Braila και κατασκευή καναλιών ποταμών στο Δούναβη.

Ωστόσο, κανένα από τα έργα δεν αναπτύχθηκε λόγω της έλλειψης συνέχειας της κυβερνητικής πολιτικής στη Ρουμανία. Το 2012, η ET Solar Group, η ηγετική εταιρεία παροχής ηλιακής ενέργειας, ανακοίνωσε ότι θα αναλάβει το μεγαλύτερο έργο της μονάδας φωτοβολταϊκής ισχύος 50 MW στη Ρουμανία και ένα χρόνο αργότερα ολοκλήρωσε την κατασκευή μονάδας ισχύος 18,5 MW στην επαρχία Γκιουργκίου στη νότια Ρουμανία.

Η επίσκεψη του Κινέζου πρωθυπουργού Li Keqiang τον Νοέμβριο του 2013 αναβίωσε τη ρουμανο-κινεζική συνεργασία στον τομέα της ενέργειας. Η Βιομηχανική και Εμπορική Τράπεζα της Κίνας (Industrial and Commercial Bank of China - ICBC) υπέγραψε μνημόνιο συμφωνίας για την οικονομική λειτουργία με τη ρουμανική κυβέρνηση το 2014 για την παροχή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών σε κινεζικές εταιρείες με επενδύσεις, έργα και εισαγωγικές ή εξαγωγικές επιχειρήσεις στη Ρουμανία. Οι όροι υποθέτουν ότι η ρουμανική κυβέρνηση θα διαδραματίσει οργανωτικό και συντονιστικό ρόλο στη δημιουργία ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την ICBC. Στη συνέχεια, υπεγράφησαν ορισμένες διμερείς συμφωνίες και το Μνημόνιο Συμφωνίας για έργα που επρόκειτο να υποστηριχθούν από την ICBC. Το πιο σημαντικό είναι ότι προβλέφθηκαν 6,4 δισεκατομμύρια ευρώ στα έργα των εγκαταστάσεων Cernavoda, τα οποία υπογράφηκαν μεταξύ της Nuclerelectrica και της China General Nuclear (CGN), για την ανάπτυξη, κατασκευή, λειτουργία και παροπλισμό των μονάδων 3 και 4 του πυρηνικού σταθμού Cernavoda.

Οι δύο εταιρείες υποτίθεται ότι θα αποτελούσαν ένα κοινό σχέδιο στο οποίο η κινεζική εταιρεία θα κατείχε τουλάχιστον το 51 τοις εκατό του κοινού αποθέματος. Δεδομένου ότι ορισμένοι σημαντικοί πολιτικοί δεν υποστηρίζουν τη ρουμανική συνεργασία με τις κινεζικές εταιρείες, η επιτυχής ολοκλήρωση της συμφωνίας δεν είναι καθόλου εγγυημένη. Θα απαιτηθεί επίσης σημαντική πολιτική δέσμευση για την αντιμετώπιση των νομικών προκλήσεων, όπως η χρήση της канаδικής τεχνολογίας

στις υπάρχουσες εγκαταστάσεις.

Υπάρχουν επίσης ανησυχίες για την ασφάλεια. Για παράδειγμα, η Γενική Πυρηνική Δύναμη της Κίνας έχει κατηγορηθεί για πυρηνική κατασκοπεία, φερόμενη συνωμοσία για την ανάπτυξη πυρηνικού υλικού χωρίς την έγκριση του ΟΗΕ μεταξύ 1997 και 2016. Το έργο περιλαμβάνει επίσης κρατική στήριξη η οποία θα πρέπει να εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η ανάπτυξη του σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με καύση άνθρακα Rovinari αποτελεί ένα ακόμα μεγάλο έργο, το οποίο περιλαμβάνει σημαντική επένδυση από τη ρουμανική κυβέρνηση. Το 2014, η China Huadian Corporation ίδρυσε κοινή επιχείρηση με την Oltenia Energy Complex, η οποία περιελάμβανε προγραμματισμένη επένδυση περίπου 1 δις ευρώ και εγκατεστημένη παραγωγή 600 MW με περίπου 400 νέες θέσεις εργασίας.

Το 2015, η China Huadian και η ρουμανική κυβέρνηση ανακοίνωσαν ότι θα κατασκευάσουν μια μονάδα ισχύος 600 MW με καύση άνθρακα, αλλά το έργο παραμένει σε αναμονή λόγω πολιτικών διαφωνιών από τη ρουμανική πλευρά. Επίσης, ανακοινώθηκαν ορισμένα άλλα έργα υποδομής, συμπεριλαμβανομένου του υδροηλεκτρικού σταθμού Tarnita, ενός σταθμού αιολικής ενέργειας, καθώς και του σιδηροδρόμου υψηλής ταχύτητας. Ωστόσο, η παραίτηση της κυβέρνησης Ponta τον Νοέμβριο του 2015 ανέβαλε αυτό το ενεργειακό έργο επ'άοριστον. Η κυβέρνηση συνασπισμού που ηγείται το PSD, η οποία σχηματίστηκε μετά τις κοινοβουλευτικές εκλογές του 2016, δεν εξέφρασε κανένα ενδιαφέρον για συνέχιση των έργων της κυβέρνησης Ponta.

Επενδύσεις στους Φυσικούς Πόρους

Ρουμανία και Βουλγαρία προσέλκυσαν επίσης Κινέζους επενδυτές οι οποίοι επιθυμούν να εκμεταλλευθούν το φυσικό πλούτο τους. Το χαμηλό κόστος εργασίας, η χαμηλή φορολογία και οι φυσικοί πόροι (ξύλο και γεωργία) διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτό το πλαίσιο. Στη γεωργία και τη δασοκομία, οι τοπικοί πόροι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για πώληση στις κινεζικές αγορές. Επίσης, οι στρατηγικές βιομηχανικές επενδύσεις συνδυάζουν την εκμετάλλευση των τοπικών πόρων με την εύκολη απόκτηση πρόσβασης στις ευρωπαϊκές αγορές.

Η DHS Manufacturing είναι ένα πρώτο παράδειγμα μιας επιχείρησης που εκμεταλλεύεται το χαμηλό κόστος στη Ρουμανία προκειμένου να εξυπηρετήσει τις ευρωπαϊκές αγορές. Άρχισε το 1999 ως τοπικός μεταπωλητής ποδηλάτων που

κατασκευάζονται στην Κίνα. Στοχεύοντας να είναι ένας από τους μεγαλύτερους παράγοντες στην ευρωπαϊκή αγορά, δημιούργησε μια μονάδα παραγωγής στην Dena το 2006, με συνολικές επενδύσεις να ανέρχονται σε 20 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ. Ο μέσος αριθμός των εργαζομένων έχει ανέλθει σε 250 από το 2006. Η επιχείρηση παράγει όλους τους τύπους ποδηλάτων και εξαρτημάτων, αλλά εξειδικεύεται στο φθηνότερο τμήμα, συγκεντρώνοντας περίπου 1.200 ποδήλατα την ημέρα, ή περίπου 350.000 το χρόνο. Τα περισσότερα από τα μέρη που χρησιμοποιούνται στη συναρμολόγηση, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου, εισάγονται από την Κίνα. Παρόλα αυτά, οι τοπικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν επίσης πιο προηγμένες λειτουργίες, κυρίως σχεδίαση, ανάπτυξη και μάρκετινγκ προϊόντων. Η επιχείρηση ελέγχει περίπου το 60 τοις εκατό των ρουμανικών εξαγωγών σε περισσότερες από δεκαοκτώ χώρες της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης. Το 2013, κατέγραψε κύκλο εργασιών άνω των 38 εκατομμυρίων ευρώ. Ο όμιλος Filter & Joy Europe (F&J), έχει πολλές και διαφορετικού τύπου δραστηριότητες. Αντιπροσωπεύει έναν έξυπνο επενδυτή που εκμεταλλεύεται το περιβάλλον χαμηλού κόστους καθώς και τους φυσικούς πόρους. Ο όμιλος περιλαμβάνει τόσο τις δραστηριότητες σε αναξιοποίητες περιοχές όσο και τις μονάδες που αναπτύχθηκαν από τοπικές μικρότερες επιχειρήσεις που αγοράστηκαν στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Περιλαμβάνει εταιρείες όπως η Sinoroma στη βιομηχανία καπνού, η Lemnking Industry στη μεταποίηση ξύλου, και η Vortex στις ηλεκτρικές συσκευές,

Οι σημαντικότερες δραστηριότητες είναι στον τομέα της ξυλείας, με κύκλο εργασιών περίπου 50 εκατομμυρίων ευρώ το 2005. Ένας από τους παλαιότερους Κινέζους επενδυτές στη Ρουμανία, η Lemnking Industry, είναι ένας από τους μεγαλύτερους εξαγωγείς ξύλου. Απασχολεί περίπου 500 άτομα στην περιοχή Μπουζάου. Το 2003, περίπου το 70-80 τοις εκατό της συνολικής ποσότητας εξαγόμενης ξυλείας προερχόταν από την F&J. Η Κίνα είναι μια σημαντική εξαγωγική αγορά για την εταιρεία. σχεδιάζει να κατασκευάσει εργοστάσιο επίπλων σε συνεργασία με άλλη κινεζική εταιρεία.

Το Sinoroma είναι ένα εργοστάσιο τσιγάρων που κατασκευάστηκε το 1997 με επένδυση 3 εκατομμυρίων ευρώ, που αυξήθηκε σε 15,7 εκατομμύρια ευρώ το 2006. Μια άλλη μονάδα του εργοστασίου εγκαινιάστηκε το 2007 μετά από επένδυση 36 εκατομμυρίων ευρώ. Το 80 τοις εκατό της παραγωγής εξάγεται στις ευρωπαϊκές

αγορές, χρησιμοποιώντας πρώτες ύλες από τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Βραζιλία και την Κίνα. Τα υλικά τοπικής προέλευσης χρησιμοποιούνται μόνο για συσκευασία (David 2006). Η F&J έχει θυγατρικές εταιρείες και στην Ουγγαρία, τη Σερβία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Βραζιλία, αλλά οι αξιωματούχοι της εταιρείας αναφέρουν το χαμηλό κόστος εργασίας, τους χαμηλούς φόρους και τη φθηνή γη ως λόγους για να προτιμήσουν την παραγωγή στη Ρουμανία.

Η F&J δραστηριοποιείται επίσης στις ηλεκτρικές συσκευές, λειτουργώντας υπό την οικονομική επωνυμία Vortex. Η επιχείρηση ξεκίνησε τη δραστηριότητά της στη Ρουμανία το 1998, κατασκευάζοντας μικρές ηλεκτρονικές συσκευές για αγορές της Ανατολικής Ευρώπης. Τα προϊόντα της εταιρείας αρχικά δεν είχαν λάβει θετική στάση και εμπιστοσύνη από τους καταναλωτές, αλλά επιχείρησαν να βελτιώσουν την εικόνα τους προσλαμβάνοντας πρώην διευθυντή της Electrolux Romania. Η επιχείρηση αποτέλεσε στόχο ερευνών για υποψίες φοροδιαφυγής και φοροδιαφυγής ΦΠΑ ύψους έως 9 εκατομμυρίων ευρώ το 2013, χρησιμοποιώντας αλυσίδα πολλών επιχειρήσεων.

Επενδύσεις στην Αυτοκινητοβιομηχανία (Great Wall Motors)

Η κοινή επιχείρηση της Great Wall Motors και της Litex στη Βουλγαρία ξεχωρίζει από άλλες κινεζικές βιομηχανικές επενδύσεις στην περιοχή που εκμεταλλεύονται το χαμηλού κόστους περιβάλλον σε σχετικά απλές δραστηριότητες. Η αυτοκινητοβιομηχανία Great Wall Motors δραστηριοποιείται σε έναν τομέα υψηλής έντασης τεχνολογίας, στον οποίο κυριαρχούν οι δυτικοί κατασκευαστές αυτοκινήτων.

Η επιτυχής έναρξη της επιχείρησης Litex θα τους επέτρεπε να αμφισβητήσουν τους ευρωπαϊούς κατασκευαστές αυτοκινήτων στην εγχώρια αγορά τους. Θα αναβίωνε επίσης την παράδοση της παραγωγής αυτοκινήτων σε μια χώρα που έγινε περιθωριακή στις αλυσίδες αξίας αυτοκινήτων που κυριαρχούν στη βιομηχανία στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη και τελικά και στη Ρουμανία. Τα συνολικά επενδυτικά σχέδια της Litex Motors ανέρχονται σε 70 εκατομμύρια ευρώ, συμπεριλαμβανομένων νέων εγκαταστάσεων για συγκόλληση, μεταλλουργία και βαφή. Ωστόσο, δεν είναι σαφές σε ποιο στάδιο βρίσκεται η υλοποίηση αυτού του σχεδίου και εάν θα συμβεί σύντομα.

Το βουλγαρικό-κινεζικό σχέδιο για την επανεκκίνηση της παραγωγής αυτοκινήτων με τη συναρμολόγηση των αυτοκινήτων της Great Wall Motors το 2012 έγινε αντιληπτό από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και την κοινή γνώμη με ενθουσιασμό και προσέλκυσε μεγάλη κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης και στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το εργοστάσιο αναμενόταν να βιώσει σημαντική και ταχεία ανάπτυξη, από άποψη παραγωγής, αγορών και απασχόλησης τα επόμενα χρόνια, δηλαδή 50.000 αυτοκίνητα ετησίως και 2.000 θέσεις εργασίας. Πέντε χρόνια μετά την έναρξη του έργου, η Litex Motors εξακολουθεί να υπάρχει και να αναπτύσσεται, αλλά απέχει πολύ από τις αισιόδοξες προβλέψεις και τους φιλόδοξους στόχους.

Η GWM ξεκίνησε συνομιλίες με το Βούλγαρο συνεργάτη της Litex — επιχείρηση η οποία ιδρύθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 με πλήθος επιχειρηματικών δραστηριοτήτων εκτός του μεταλλικού τομέα — στα τέλη του 2009. Έτσι, η GWM συμβάλλει κυρίως στην τεχνολογία και την τεχνογνωσία. Στην πράξη, το Litex εξαρτάται πλήρως από την τεχνολογία GWM καθώς συναρμολογεί εκ νέου εισαγόμενα κιτ - μόνο οι μπαταρίες παράγονται τοπικά. Δεν υπάρχουν ενδείξεις εισαγωγής συστημάτων HRM από την GWM.

Η Litex Motors άνοιξε τη μονάδα της για την παραγωγή οχημάτων Great Wall τον Φεβρουάριο του 2012, χρησιμοποιώντας μια περιοχή πρασίνου έξω από την Μπαχόβιτσα, ένα μικρό χωριό κοντά στο Λόβετς στη βόρεια Βουλγαρία. Η GWM ανέφερε το χαμηλό κόστος παραγωγής, το φθηνό εργατικό δυναμικό, το σταθερό ποσοστό φόρου 10 τοις εκατό και την πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ ως λόγους για επενδύσεις στη Βουλγαρία. Η εταιρεία είχε την πρόθεση να πωλήσει τα συναρμολογημένα οχήματα στην τοπική αγορά και σε ολόκληρη την Ευρώπη, αλλά κυρίως και πρώτα στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Το 2016, τα αυτοκίνητα Litex ήταν διαθέσιμα σε Ιταλία, Σερβία, πΓΔΜ, Ρουμανία και Μαυροβούνιο.

Τα σχέδια περιλαμβάνουν επέκταση σε άλλες αγορές στην Ανατολική Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή. Κατά το πρώτο έτος της ύπαρξής της, η Litex Motors παρήγαγε περισσότερες από 1.000 μονάδες του Great Wall Voleex C10 (ένα μικρό εκκολαπτήριο πέντε θυρών με κινητήρα 1,5 λίτρων). Προστέθηκαν δύο άλλα μοντέλα, το επίδεσμο Steed 5 και το 4x4 όχημα Hover H6.

Στις αρχές του 2016, η συναρμολόγηση αυτοκινήτων σταμάτησε προσωρινά.

Περίπου το μισό προσωπικό τέθηκε σε υποχρεωτική άδεια, επίσης προσωρινά, χωρίς να καθοριστεί η διάρκεια. Ο λόγος που προέβαλε η εταιρεία ήταν η προσαρμογή των γραμμών παραγωγής για την παραγωγή νέων μοντέλων και η ύπαρξη επαρκών αποθεμάτων. Υπήρχε η εικασία -την οποία αρνήθηκε η εταιρεία- ότι οι κινητήρες GWM είχαν δυσκολία να συμμορφωθούν με τα πρότυπα Euro 6. Τον Οκτώβριο του 2016, η εταιρεία ανακοίνωσε ότι θα σταματήσει την παραγωγή δύο μοντέλων - του σταυρού Haval H2 και την παραλαβή "Steed" 6.

Ενώ η βιομηχανία εξαρτημάτων αυτοκινήτων αναπτύσσεται ταχύτατα στη Βουλγαρία, δεν υπάρχουν ενδείξεις ενσωμάτωσης στη συναρμολόγηση της GWM/Litex. Έτσι, εισάγονται σχεδόν όλα τα εξαρτήματα, με ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως οι μπαταρίες. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, η GWM/Litex πρέπει να πωλεί 15.000 οχήματα ετησίως για να είναι βιώσιμη.

Το 2012-2015, η Litex Motors πώλησε περίπου 3.500 αυτοκίνητα, κυρίως στη Βουλγαρία, αλλά μόνο το ένα τρίτο αυτών παρήχθησαν εκεί, με πλειοψηφία να εισάγεται από την Κίνα. Το 2016, η Litex πώλησε μόνο 436 αυτοκίνητα στη Βουλγαρία. Το 2014, το τελευταίο έτος για το οποίο βρέθηκαν οικονομικές εκθέσεις, τα έσοδα προέρχονταν από εξαγωγές, με τον κύκλο εργασιών να αυξάνεται από 30 σε 71 εκατομμύρια λέβα. Επίσης, για πρώτη φορά, η επιχείρηση κατέγραψε κέρδη 8 εκατομμυρίων λέβα. Ωστόσο, το 2017, η εταιρεία κινήθηκε διαδικασία πτώχευσης, αν και η διεύθυνση δήλωσε ότι σκοπεύει να συνεχίσει να παράγει όπως είχε προγραμματιστεί.

Με πλήρη παραγωγική ικανότητα, η μονάδα αναμένεται να απασχολεί περίπου 2.000 άτομα, αλλά προς το παρόν αυτό φαίνεται υπερβολικά φιλόδοξο. Στην αρχή της λειτουργίας της, η Litex Motors προσέλαβε περίπου 120 υπαλλήλους. Ο αριθμός τους έφτασε στους 200, αλλά έπεσε στους 150 το 2016. Η εταιρεία ισχυρίζεται στην ιστοσελίδα της ότι "εφαρμόζει ένα από τα πιο προηγμένα συστήματα διαχείρισης για την παραγωγή οχημάτων στον κόσμο", αλλά η πραγματικότητα φαίνεται να είναι μάλλον διαφορετική. Η ομάδα διαχείρισης αποτελείται από ξένους συμβούλους και διευθυντές με μακρά εμπειρία στην κατασκευή των κορυφαίων εμπορικών σημάτων αυτοκινήτων στον κόσμο. Ωστόσο, οι εργαζόμενοι και οι μηχανικοί φαίνεται να χρειάζονται ελάχιστη εκπαίδευση και εμπειρία. Η μέση ηλικία των χειριστών είναι μόλις 19 ετών και των μηχανικών μόλις 25.

Οι πρακτικές HRM (Human Resources Management) που αναπτύσσονται εντός της τοπικής επιχείρησης, με μικρή επιρροή από τον Κινέζο μέτοχο. Η κοινωνική πολιτική της επιχείρησης περιλαμβάνει δωρεάν γεύματα και δωρεάν κατάλυμα κοντά στο εργοστάσιο. Η εταιρεία διοργανώνει επίσης μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης για μηχανικούς και σχεδιαστές. Οι ευκαιρίες για έκφραση των εργαζομένων είναι περιορισμένες, καθώς δεν υπάρχουν συνδικάτα στην εταιρεία. Σύμφωνα με αξιωματούχους των βουλγαρικών συνδικάτων, η εταιρεία "δεν συνεργάζεται" με τα συνδικάτα και είναι ακόμη εχθρική προς αυτά (μια κατάσταση κοινή στις πολυεθνικές που δραστηριοποιούνται στη Βουλγαρία).

Μια συνδικαλιστική ομοσπονδία επιχείρησε να οργανώσει τους εργαζομένους στο Litex, αλλά δεν τα κατάφερε καθώς η διοίκηση επέμενε ότι χρειάζονταν άδεια από τον ιδιοκτήτη. Οι συνδικαλιστικοί φορείς προσπάθησαν επίσης να συναντήσουν εργαζομένους εκτός της μονάδας, αλλά δεν μπόρεσαν να βρουν υπαλλήλους πρόθυμους να ενταχθούν σε συνδικαλιστική οργάνωση. Γενικά, όσον αφορά τον άλλο εναγόμενο της ένωσης, η ενοποίηση φαίνεται να είναι πολύ δύσκολη στις θυγατρικές πολυεθνικών, ιδίως στις εταιρείες πρασίνου. Οι άνθρωποι φοβούνται, ιδίως σε μικρές πόλεις όπου οι ευκαιρίες απασχόλησης είναι περιορισμένες.

Τομέας Τηλεπικοινωνιών

Οι κινεζικές επενδύσεις στον τομέα τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού στη Ρουμανία αποτελούν παράδειγμα επιτυχούς επένδυσης που εκμεταλλεύεται τις δεξιότητες τοπικής μηχανικής (εξ ου και μια επένδυση για την αναζήτηση περιουσιακών στοιχείων). Η Huawei και η ZTE εκμεταλλεύονται τις εν λόγω υπηρεσίες για την παροχή υπηρεσιών στους ευρωπαϊκούς φορείς εκμετάλλευσης δικτύων κινητής τηλεφωνίας. Η στρατηγική αξία της τεχνογνωσίας των μηχανικών βρίσκεται στην εξαιρετικά ευνοϊκή αναλογία τιμής/ποιότητας, δεδομένων των χαμηλών μισθών των μηχανικών στη Ρουμανία σε σχέση με την υπόλοιπη Ευρώπη.

Η ευρωπαϊκή στρατηγική αυτών των Κινέζων παρόχων τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού συνδυάζει τη χρήση ρουμάνων μηχανικών στην τεχνική υποστήριξη για υπηρεσίες ανάπτυξης σε ολόκληρη την Ευρώπη, το δίκτυο καινοτομίας που βασίζεται σε μηχανικούς που απασχολούνται σε κινεζικές εγκαταστάσεις και την οικονομική στήριξη για την επέκταση της αγοράς μέσω της κινεζικής βιομηχανικής πολιτικής.

Το 2004, η ZTE ίδρυσε θυγατρική στη Ρουμανία με στόχο τη δημιουργία, σε συνεργασία με τη Ρουμανική Εθνική Ταχυδρομική Εταιρεία (Posta Romana), εναλλακτικού φορέα σταθερής τηλεφωνίας της Romtelecom, κρατικού μονοπωλιακού φορέα. Η κοινή επιχείρηση επρόκειτο να χρηματοδοτηθεί από την Import-Export Bank of China μέσω δανείου ύψους 130 εκατ. δολαρίων ΗΠΑ. Το εγχείρημα απολάμβανε την πολιτική στήριξη της αριστερής κυβέρνησης του PSD, την οποία ηγήθηκε ο Πρωθυπουργός, Αντριάν Ναστάζε. Ωστόσο, το έργο σταμάτησε, καθώς μια πολιτική δέσμευση με τη μορφή κρατικών εγγυήσεων για το δάνειο δεν θα μπορούσε να εξασφαλιστεί δεδομένης της έλλειψης ευρύτερης πολιτικής στήριξης και αντίθεσης στο έργο από την ΕΕ, το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα.

Επιπρόσθετα, υπήρχαν σχέδια για κατασκευή μονάδας παραγωγής, ωστόσο η επιχείρηση λειτούργησε τελικά μόνο κέντρο διοικητικής υποστήριξης με περίπου 150 εργαζομένους και εξακολουθεί να προμηθεύεται υλικό από Ασιατικές μονάδες. Η ZTE τελικά ακολούθησε μια παρόμοια στρατηγική με την Huawei: από το 2014, χρησιμοποιεί τη Ρουμανία ως κόμβο τεχνικής υποστήριξης για τις ευρωπαϊκές δραστηριότητές της, ιδίως στην εξυπηρέτηση τηλεπικοινωνιακών δικτύων στη Γερμανία και τη Ρουμανία. Οι υπηρεσίες ZTE στην Τιμισοάρα απασχολούν περίπου 200 εργαζόμενους.

Εκτός από τη Γερμανία (όπου κέρδισε συμβάσεις από την Telekom και την E-plus), η ZTE ήταν επιτυχής και στη ρουμανική αγορά. Ελέγχει περίπου το 30 τοις εκατό της αγοράς τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού, εστιάζοντας στον δημόσιο τομέα. Το 2015 οι υπάλληλοι της ZTE Services προσπάθησαν να οργανωθούν συλλογικά με τη βοήθεια της Ένωσης Συνδικάτων Πληροφορικής από την Τιμισοάρα. Ωστόσο, η ένωση δεν κατάφερε να επιτύχει το 50 τοις εκατό κάλυψης που απαιτείται από τον ρουμανικό νόμο. Η διοίκηση, τόσο η κινεζική όσο και η ρουμανική, ακολούθησαν εχθρική προσέγγιση έναντι της ένωσης.

Ωστόσο, στην εταιρεία λειτουργεί ένα συμβούλιο επιχείρησης και διαπραγματεύεται μια συλλογική σύμβαση (με έναν Ρουμάνο διευθυντή ο οποίος χρειάζεται την έγκριση των Κινέζων προϊσταμένων). Οι ερωτηθέντες εργαζόμενοι ανέφεραν τις συνθήκες εργασίας και οι αμοιβές τους ήταν συγκρίσιμες με τις άλλες επιχειρήσεις του κλάδου.

Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Βουλγαρίας

Πρόσφατη δυναμική τόνωση των Σινο-βουλγαρικών σχέσεων δόθηκε με το πλαίσιο «συνεργασία 16+1» που ξεκίνησε το 2012 από την Κίνα στοχεύοντας στην εντατικοποίηση και την επέκταση του πολιτικού διαλόγου και της συνεργασίας μεταξύ της Κίνας και 16 χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ) με στόχο την οικονομική συνεργασία στους τομείς των υποδομών, της υψηλής τεχνολογίας και της «πράσινων» καινοτομιών. Την παρούσα χρονική περίοδο η Κίνα ως εμπορικός εταίρος ως προς τις εισαγωγές από την Βουλγαρία βρίσκεται στην τέταρτη θέση πίσω και από την Ελλάδα, αναβαθμίζοντας βέβαια το μέγεθος από το 2007 που ήταν στα 74,7 εκ. Ευρώ στα 720 εκ. το 2018. Ωστόσο, το εμπορικό ισοζύγιο ακολουθεί το ευρωπαϊκό μοτίβο και είναι αρνητικό, με την Κίνα να καταλαμβάνει την πέμπτη θέση στους εξαγωγικούς εμπορικούς εταίρους. Συνολικά οι εμπορικές συναλλαγές με την Κίνα κατέχουν μια συνεσταλμένη θέση μεγέθους μικρότερου και από ότι αυτού με την Ελλάδα.

Όσον αφορά τις ΑΞΕ, η Βουλγαρία προσέλκυσε την πλειονότητα των υφιστάμενων κινεζικών επενδύσεων μεταξύ 2011 και 2013. Μετά την υιοθέτηση του νόμου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας το 2011, αρκετές κινεζικές εταιρείες κατασκεύασαν ηλιακά πάρκα ισχύος πάνω από 150 MW κατέχοντας το 15% όλων των ηλιακών εγκαταστάσεων στη χώρα. Άλλες μεγάλες επενδύσεις από την Κίνα περιλαμβάνουν επενδύσεις ύψους 10.000.000 ευρώ σε 20 000 στρέμματα βουλγαρικής γεωργικής γης στη βορειοδυτική Βουλγαρία, όπως και μια επένδυση ύψους 6.000.000 ευρώ για τη δημιουργία μιας εγκατάστασης παραγωγής ζωοτροφών κοντά στο Ντόμπριτς (Dobrich) που σχεδιάζει να εξαγάγει το 90% της παραγωγής στην Κίνα.

Μια αξιολογη κινεζική επένδυση διεξήχθη το 2012 από τον Κινέζο κατασκευαστή αυτοκινήτων Great Wall Motors (GWM) σε μια κοινοπραξία με τον Βούλγαρο ομόλογό του Litex Motors σε ένα εργοστάσιο συναρμολόγησης αυτοκινήτων κοντά στο Λόβιτς (Lovech). Η εν λόγω ΑΞΕ επιχείρησε να εκμεταλλευτεί το χαμηλό κόστος εργασίας στη Βουλγαρία. Ο βουλγαρικός εταίρος ήταν ο βασικός επενδυτής, συνεισφέροντας το 90% του κεφαλαίου, ενώ η GWM συνέβαλε κυρίως στην τεχνολογία και την τεχνογνωσία. Παρά την ταχέως αναπτυσσόμενη βιομηχανία εξαρτημάτων αυτοκινήτων στη Βουλγαρία, η προσπάθεια δεν εξελίχθηκε σε βιώσιμη και μετά από 5 χρόνια ύπαρξης, η

Litex Motors εισήλθε σε διαδικασία πτώχευσης²⁰35

Παρά την αποτυχημένη περίπτωση της Litex Motors, σύμφωνα με το βουλγαρικό γραφείο εμπορικών και οικονομικών υποθέσεων στο Πεκίνο (2016) υπάρχουν άφθονες ευκαιρίες για τη δημιουργία κοινοπραξιών μεταξύ βουλγαρικών και κινεζικών εταιρειών για την παραγωγή στη Βουλγαρία προϊόντων με εξαγωγικό προσανατολισμό στην Ευρωπαϊκή αγορά.

Επίσης μνεία πρέπει να γίνει για τα τρέχοντα κινεζικά σχέδια του κινεζικού κολοσσού China Railway Rolling Stock Corp (CRRC) που κατέθεσε πρόταση για την εξαγορά των υπερχρεωμένων Βουλγαρικών Σιδηροδρόμων (BZD Holding). Η CRRC είναι ο μεγαλύτερος κατασκευαστής σιδηροδρομικού τροχαίου υλικού στον κόσμο και η πρότασή της για τους Βουλγαρικούς Σιδηροδρόμους προβλέπει την αναχρηματοδότηση δανείου 130 εκατ. ευρώ της BZD Holding, την προμήθεια τροχαίου υλικού αξίας 170 εκατ. ευρώ και την κατασκευή μονάδας συναρμολόγησης βαγονιών στη Βουλγαρία με κινεζικά κεφάλαια.²¹

Οικονομική Συνεργασία Κίνας-Ρουμανίας

Οι οικονομικές σχέσεις της Σινο-ρουμανικής οικονομίας ακολούθησαν ομαλή τροχιά, τουλάχιστον όσον αφορά το εμπόριο. Κατά τη διάρκεια της εποχής της Τσαουσέσκου (Ceauseșcu), οι οικονομικές σχέσεις ήταν πολύ καλές, με τη Ρουμανία να έχει θετικό εμπορικό ισοζύγιο. Μετά το 1989, το εμπόριο με την Κίνα εισήλθε σε μια καθοδική πορεία, για περίπου μια δεκαετία, φθάνοντας το ελάχιστο περίπου στα 175.000.000 δολάρια το 1997.32 Μετά το 2000, οι εισαγωγές από την Κίνα άρχισαν να αναπτύσσονται και υπερέβαλαν των ρουμανικών εξαγωγών στην Κίνα και το εμπορικό ισοζύγιο έγινε αρνητικό, ενώ το χάσμα μεταξύ εισαγωγών και εξαγωγών εξακολούθησε να διευρύνεται. Το 2017, το εμπορικό ισοζύγιο εξακολουθούσε να είναι αρνητικό, αλλά το συνολικό εμπόριο ακολούθησε ανοδική τάση, φθάνοντας τα 4.695.000.000 δολάρια, ενώ το πρόσφατο 2018 συνέχισε την ανοδική του πορεία σε ποσοστό 10% ξεπερνώντας τα 5.079.000.000 Ευρώ. Το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο της Ρουμανίας ακολουθεί αυτό της υπόλοιπης Ευρωπαϊκής Ένωσης και των

²⁰ Vladimir Subev, «The fall of the “Great Wall of China” in Bulgaria – a lesson to foreign investors», 4/5/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bnr.bg/en/post/100816551/the-fall-of-the-great-wall-of-china-in-bulgaria-a-lesson-to-foreign-investors>, (πρόσβαση 11 28, 2020)

²¹ Railway Gazette International, “Chinese proposal to bail out crisis-hit Bulgarian railway”, 14/3/2017, Διαθέσιμο στο: <https://www.railwaygazette.com/business/chinese-proposal-to-bail-out-crisis-hit-bulgarian-railway/44159.article>, (πρόσβαση 11 28, 2020)

γειτονικών χωρών της Βαλκανικής. Υπάρχουν δύο κατηγορίες κινεζικών επενδύσεων στη Ρουμανία: οι εταιρείες που επένδυσαν απευθείας στη Ρουμανία και έχουν δημιουργήσει νέες βιομηχανικές και τεχνολογικές επενδύσεις και οι κινεζικές εταιρείες που εισήλθαν έμμεσα στη ρου-μανική αγορά με την απόκτηση άλλων διεθνών εταιριών που είχαν ήδη υποκαταστήματα στη Ρουμανία. Στην πρώτη κατηγορία, οι σημαντικότερες εταιρείες είναι η Huawei, η ZTE, η διεθνής εταιρεία καπνού της Κίνας, η Eurosport (παραγωγός ποδηλάτων), η Yuncheng Plate (βιομηχανικά πάρκα), η Honest General Trading (προμηθευτής εργαλείων), η Contex Digital Electronic. Στη δεύτερη κατηγορία, διακρίνονται τρεις εταιρείες: τη : Smithfield Romania, Pirelli Romania και Rompetrol. Smithfield Romania μέλος της αμερικανικής εταιρείας Smithfield Foods, η οποία αγοράστηκε από Shuanghui (Κίνα), η ονομαζόμενη WH Group. Pirelli Romania μέλος της ιταλικής εταιρείας Pirelli, η οποία αποκτήθηκε από ChemChina. Η Rompetrol, γνωστή και ως KazMunayGas International, είναι μια εταιρεία Ρουμάνο-Καζακστάν, η οποία βρίσκεται σε διαδικασία πώλησης στην CEFC China Energy.

Ενώ οι ιδιωτικές κινεζικές επενδύσεις ήταν επιτυχείς, έργα που διαπραγματεύθηκαν από το ρουμανικό κράτος με κινεζικές κρατικές εταιρείες είχαν αντιμετωπίσει πολυάριθμα προσκόμματα. Από τις τέσσερις επενδυτικές συνεργασίες που υπεγράφησαν το 2013 (η κατασκευή των αντιδραστήρων 3 και 4 από το πυρηνικό εργοστάσιο της Cernavodă, το εργοστάσιο υδροηλεκτρικής ενέργειας Tarnița-Αραρουτεντέτι, το εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής Rovinari, το εργοστάσιο ηλεκτροπαραγωγής με άνθρακα Mintia-Ντέβα), ακόμη καμία δεν έχει υλοποιηθεί. Υπήρχαν πολλά προβλήματα που εμπόδισαν αυτές τις επενδύσεις να υλοποιηθούν όπως η διαφθορά, η πολιτική αστάθεια, η έλλειψη μακροπρόθεσμης στρατηγικής που σήμαινε ότι ορισμένα έργα εγκαταλείφθηκαν από τις πολλές διαφορετικές κυβερνήσεις και τη γραφειοκρατία που παράτειναν επί μακρόν τις διαπραγματεύσεις.

Ορισμένοι Κινέζοι ερευνητές παρουσιάζουν τις σχέσεις Ρουμανίας-Κίνας ως καλές σχέσεις.²² Ωστόσο, απειλές στη σχέση αυτή, όπως προαναφέρθηκε- η γραφειοκρατία, η πολύπλοκη νομοθεσία, η διαφθορά και η πολιτική αστάθεια, εμπόδισαν την ανάπτυξη καλύτερων οικονομικών σχέσεων, καθώς επενδύσεις σχεδόν 10.000.000.000 δολαρίων απέτυχαν να υλοποιηθούν.

²² GAO GE. (2017). "The Development of Sino-Romanian Relations After 1989", Διαθέσιμο στο: http://www.globeco.ro/wp-content/uploads/vol/split/vol_5_no_1/geo_2017_vol5_no1_art_016.pdf (πρόσβαση 11 28, 2020)., .σελ.128

Αξίζει να αναφερθούν δύο ακόμη πτυχές. Πρώτον, το γεγονός ότι στο κυβερνητικό πρόγραμμα της σημερινής κυβέρνησης (2018-2020), στο κεφάλαιο για την ε-ξωτερική πολιτική, η σχέση μεταξύ της Ρουμανίας και της Κίνας δεν φαίνεται να είναι προνομιούχα, αντιθέτως η Κίνα αναφέρεται στο τμήμα που είναι αφιερωμένο στην ανάπτυξη των σχέσεων με την Αν. Ευρώπη, την Ασία και τη Λατινική Αμερική, με ιδιαίτερη βαρύτητα. Όπως επισημάνθηκε, οι κινεζικές επενδύσεις στη Ρουμανία οι οποίες συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο 16+1 βρίσκονται στο χείλος της αποτυχίας, ενώ το ενδιαφέρον της Ρουμανίας για την Κίνα φαίνεται να μειώνεται κάθε χρόνο. Δεύτερον, αν εξετάσουμε τον κατάλογο των έργων συνδεσιμότητας ΕΕ-Κίνας τόσο για το 2016 όσο και για το 2017, δεν περιλαμβάνεται κάποιο πρόγραμμα για τη Ρουμανία. (Grieger, Gisela, (2018). "China's Maritime Silk Road initiative increasingly touches the EU", BRIEFING MARCH 2018 for European Parliamentary Research Service).

Συμπερασματικά η σχέση μεταξύ Ρουμανίας και Κίνας μπορεί να προσεγγισθεί πλέον μόνο στο Ευρωπαϊκό και Ευρω-Ατλαντικό πλαίσιο. Για τουλάχιστον μια δεκαετία, η εξωτερική πολιτική της Ρουμανίας κυριαρχούνταν από το ενδιαφέρον της να γίνει μέλος του ΝΑΤΟ και της ΕΕ με συνέπεια τον βραδύτερο ρυθμό στην ανάπτυξη των Σινο-ρουμανικών σχέσεων. Η εκ νέου δρομολόγηση του πολιτικού διαλόγου σε υψηλό επίπεδο το 2013 αντιμετώπισε μια σειρά εμποδίων, μεταξύ των οποίων η πολιτική αστάθεια (5 πρωθυπουργοί σε 5 χρόνια) που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο.

Οι σχέσεις Ρουμανίας-Κίνας έχουν περάσει από διάφορα στάδια τις τελευταίες δεκαετίες. Από οικονομική άποψη, υπήρξε μια ανοδική τάση, αλλά κυρίως με πολυάριθμες ανακοινώσεις επενδύσεων και προγραμμάτων που δεν υλοποιήθηκαν ποτέ. Ωστόσο, παρόλο που έχουν περάσει σχεδόν έξι χρόνια από το πολλά υποσχόμενο 2013, δεν έχει σημειωθεί αξιοσημείωτη πρόοδος.

Συνοψίζοντας, οι σχέσεις Ρουμανίας-Κίνας έχουν περάσει από πολλές περιόδους, αλλά η σημαντικότερη πτυχή είναι ότι υπάρχει η δυνατότητα ανάπτυξης καλών οικονομικών και πολιτικών σχέσεων. Το ενδιαφέρον της Ρουμανίας για τη συμμετοχή της στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας BRI είναι θερμό και υπάρχει στο πλαίσιο συνεργασίας στο μνημόνιο που υπεγράφη το 2015.

4.2.3 Σχέσεις Κίνας – Τουρκίας

Ανάμεσα στην Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και της Τουρκίας εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετά προβλήματα που προκαλούν συγκρούσεις και εντάσεις, μεταξύ των οποίων και η αντίθετη στάση των δύο χωρών σχετικά με τη μεταχείριση των Ουιγούρων στην Xinjiang και τον πόλεμο στη Συρία, καθώς και η ακύρωση μιας σημαντικής σύμβασης όπλων. Η υπόθεση των Ουιγούρων παραμένει το ζήτημα με τις μεγαλύτερες δυνατότητες διμερούς σύγκρουσης λόγω της ευαισθησίας της και των δύο πλευρών, η οποία έχει οδηγήσει σε περιστασιακές εντάσεις στο παρελθόν. Οι Ουιγούροι είναι Τουρκόφωνοι Μουσουλμάνοι. Ως εκ τούτου, η κατάσταση και η (κακή) μεταχείριση των Ουιγούρων που κατοικούν στην περιοχή της Xinjiang έχει τεράστια σημασία για τους Τούρκους.

Μετά την κατάληψη του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού (Peoples' Liberation Army - PLA) στην Xinjiang το 1949, πολλοί Ουιγούροι διέφυγαν στην Τουρκία, συμπεριλαμβανομένου του ηγέτη τους Ίσα Γιουσούφ Αλπτεκίν. Ακόμη και σήμερα, υπάρχει μια σημαντική διασπορά των Ουιγούρων που ζει στην Τουρκία και αρκετές αντιπολιτευτικές ομάδες δραστηριοποιούνται εδώ και πολύ καιρό στην Τουρκία.

Όταν ένα πάρκο στην Κωνσταντινούπολη ονομάστηκε Αλπτεκίν το 1994 (από τον τότε δήμαρχο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν), αυτό οδήγησε σε μία από τις πολλές περιόδους έντασης στις κινεζο-τουρκικές σχέσεις. Το 1999, μαχητές του Οργανισμού Απελευθέρωσης του Ανατολικού Τουρκιστάν συνελήφθησαν στην Τουρκία. Στη συνέχεια, το 2000, η Τουρκία και η Κίνα υπέγραψαν συμφωνία συνεργασίας για την "καταπολέμηση των διεθνικών εγκλημάτων" ("Countering Transnational Crimes")²³

Το 2002, η Κίνα επέτρεψε ακόμα και στον ηγέτη του υπερεθνικιστικού κόμματος MHP, Devlet Bahçeli, ο οποίος είναι γενικά επικριτικός προς την Κίνα, να επισκεφθεί το Urumqi και το Kashgar. (Duerkop, C. (2020). Turkey and China: Contemporary Political, Economic and Strategic Relations. East Asian Policy, 12(02), 113) Τρεις βραχυπρόθεσμες κρίσεις στην κινεζο-τουρκική σχέση ξέσπασαν ξανά το 2009, το 2015 και το 2019, όταν υπήρξε προσωρινή διακοπή διπλωματικών

²³ Duerkop, C. (2020). Turkey and China: Contemporary Political, Economic and Strategic Relations. East Asian Policy, 12(02), 112

σχέσεων,μποϊκοτάζ κινεζικών προϊόντων περιορισμούς στην έκδοση βίζας και άλλα παρόμοια, μέτρα προτού οι σχέσεις επανέλθουν ξανά στο φυσιολογικό.

Κατά τη διάρκεια των ταραχών στην πόλη Urumqi το 2009 κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων από τους Ουιγούρους, τα σχόλια του Τούρκου πρωθυπουργού Ερντογάν που παρομοίασαν την καταστολή των Ουιγούρων από τις Κινεζικές αρχές με ένα "είδος γενοκτονίας" προκάλεσαν την οργή της κινεζικής πλευράς. Ωστόσο, το 2011, μετά την ενισχυμένη συμφωνία εταιρικής σχέσης το 2010, άρχισαν και διατηρήθηκαν σε λειτουργία για αρκετά χρόνια οι απευθείας πτήσεις χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς που συνδέουν την Τουρκία με την πόλη της Urumqi.

Το 2015, μετά την υποτιθέμενη απαγόρευση θρησκευτικής νηστείας στην περιοχή της Xinjiang ακολούθησαν συνεχόμενες και έντονες διαμαρτυρίες στην Τουρκία σε συνδυασμό με εκστρατεία κατά των κινεζικών μέσων ενημέρωσης. Στην Κωνσταντινούπολη μια επίθεση του όχλου εναντίον μιας ομάδας Κορεατών τουριστών που νόμιζαν για Κινέζους είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση ταξιδιωτικών προειδοποιήσεων από την Κίνα και την επιβολή νέων περιορισμών στη χορήγηση βίζας στους Τούρκους πολίτες.(Duerkop, C. (2020). Turkey and China: Contemporary Political, Economic and Strategic Relations. East Asian Policy, 12(02), 113).

Οι προσπάθειες της Τουρκίας για την οικοδόμηση στενότερων σχέσεων με την Κίνα έχουν επίσης αυξηθεί μετά την αποτυχημένη απόπειρα πραξικοπήματος τον Ιούλιο του 2016. Το ίδιο έτος, η Τουρκία εγκατέλειψε την παραδοσιακή πολιτική της, να αποτελεί το καταφύγιο των Ουιγούρων. Στο παρελθόν, τουρκικές πρεσβείες στη Νοτιοανατολική Ασία είχαν, σύμφωνα με πληροφορίες, βοηθήσει τους πρόσφυγες Ουιγούρους να βρουν καταφύγιο στην Τουρκία παρέχοντάς τους τα απαραίτητα ταξιδιωτικά έγγραφα.

Λόγω των εκτεταμένων δημόσιων διαδηλώσεων και πιέσεων από πολιτικούς αντιπάλους, τον Φεβρουάριο του 2019, η τουρκική κυβέρνηση επέκρινε την Κίνα για παραβίαση των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων των Ουιγούρων. Στις δηλώσεις της η τουρκική κυβέρνηση αναφέρθηκε ειδικότερα στις μαζικές κρατήσεις, παρομοιάζοντάς τις με αναγκαστική αφομοίωση. (Duerkop, C. (2020). Turkey and China: Contemporary Political, Economic and Strategic Relations. East Asian Policy, 12(02). Αυτές οι ισχυρές δηλώσεις σηματοδότησαν μια απόκλιση από την προηγούμενη σιωπή της

Τουρκίας για το θέμα αυτό. Ο θάνατος στη φυλακή του φημισμένου λαϊκού ποιητή Abdurehim Heyit, ο οποίος καταδικάστηκε σε οκτώ χρόνια για το περιεχόμενο ενός από τα τραγούδια του, οδήγησε σε περαιτέρω καταδίκη της κινεζικής πολιτικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα από την πλευρά του τουρκικού κοινού.

Η Κίνα ανταποκρίθηκε άμεσα με τον συνήθη τρόπο της, προτρέποντας την Τουρκία να αποφύγει αδικαιολόγητες και ανεύθυνες κατηγορίες και δικαιολογώντας τις πολιτικές της για την καταπολέμηση του αυτονομισμού, του θρησκευτικού εξτρεμισμού και της τρομοκρατίας στην Xinjiang. Καθώς οι κινεζικές επενδύσεις και η ένταξη στην BRI έγιναν προφανώς πιο σημαντικές για την Άγκυρα, η κατάσταση των Ουιγούρων στην Σινγιάνγκ έχει υποβαθμιστεί στο παρασκήνιο. Αυτή η στάση φαίνεται να αντικατοπτρίζει ένα πρότυπο κινεζικών επενδύσεων σε χώρες, δημιουργώντας έτσι εξαρτήσεις. Μια τέτοια εξάρτηση οδηγεί σε μια κατάσταση όπου η κριτική προς το Πεκίνο σιωπά, μια κατάσταση για την οποία πολλές χώρες δεν φαίνεται να έχουν βρει ακόμα λύση. Σε ένα άλλο πλαίσιο, η Κίνα έχει μεγαλύτερη επιρροή και διατηρεί το πάνω χέρι: Αν και το Πεκίνο δεν έχει αναγνωρίσει ποτέ το "Κουρδικό Εργατικό Κόμμα" (PKK) ως τρομοκρατική οργάνωση (όπως η ΕΕ και οι Ηνωμένες Πολιτείες), η Τουρκία έχει χαρακτηρίσει το Ανατολικό Τουρκμενιστάν Ισλαμικό Κίνημα (ΑΤΙΚ) ως τέτοια. Η Κίνα μπορεί, συνεπώς, να χρησιμοποιήσει την επιρροή της στο PKK ανά πάσα στιγμή ως μέσο διαπραγματεύσεως ή διαπραγματευτικό χαρτί για να ασκήσει πίεση στην Τουρκία.

Το 2013 η Τουρκία ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με την κρατική China Precision Engine Import-Export Corporation για την αγορά ενός αμυντικού συστήματος αεροσκαφών μακράς αποστάσεως και αντιπυραυλικής άμυνας. Η επιχειρηματική συναλλαγή φαινόταν ελκυστική για την Τουρκία, καθώς η Κίνα επέτρεπε μεταφορά τεχνολογίας και συμπαραγωγή στο πλαίσιο της συμφωνίας των 3,44 δις δολαρίων — μια πιο ευνοϊκή συμφωνία από άλλες διεθνείς προσφορές. Ωστόσο, λόγω της πίεσης από τις Ηνωμένες Πολιτείες, η Τουρκία τελικά εγκατέλειψε την πρόθεσή της να αγοράσει αυτό το σύστημα από την Κίνα και το 2015 ακύρωσε τη συμφωνία. Καθώς αυτή η απόσυρση συνέβη λίγο πριν τη σύνοδο κορυφής της Απάλειας G20, η χρονική στιγμή της ανάκλησης θεωρήθηκε ταπεινωτική για την Κίνα και προσωπική απώλεια για τον Πρόεδρο Xi, σύμφωνα με ανάλυση του ακαδημαϊκού Selçuk Çolakoglu.

Στον παρατεταμένο πόλεμο στη Συρία, η Κίνα και η Τουρκία βρίσκονται σε

αντίθετες πλευρές, υποστηρίζοντας διαφορετικά κόμματα. Ενώ η Κίνα συμπαράτασσεται με τη Ρωσία και το Ιράν όσον αφορά τη στήριξή τους προς το καθεστώς του Ασάντ, η Τουρκία συμπαράτασσεται με τη Δύση και το NATO ενώ επιδιώκει τη δική της ατζέντα και τους δικούς της πολιτικούς στόχους. Σε αυτό το πλαίσιο, η Κίνα είναι ανήσυχη για τους τζιχαντιστές των Ουιγούρων που φέρονται να έχουν διοχετευθεί μέσω της Τουρκίας, και δραστηριοποιείται στη Συρία. Στη Συρία και τη Μέση Ανατολή, η Τουρκία και η Κίνα είναι πολιτικοί ανταγωνιστές, αλλά μπορούν δυνητικά να αλληλοσυμπληρώνονται οικονομικά στην επακόλουθη διαδικασία ανοικοδόμησης της Συρίας.

4.3 Στρατιωτική Παρουσία της Κίνας στα Βαλκάνια

Η διεθνής πολιτική βρίσκεται σε διαδικασία μεγάλης μεταμόρφωσης και συνεχών αλλαγών. Σύμφωνα με αρκετούς ειδικούς και αναλυτές, ο κόσμος μεταβαίνει από ένα μονοπολικό σε ένα πολυπολικό διεθνές σύστημα (Mearsheimer, 2019).

Τα Δυτικά Βαλκάνια ιστορικά αποτελούν πεδίο ανταγωνισμών μεγάλων κρατικών δρώντων. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, η περιοχή βίωσε μια σειρά αιματηρών πολέμων, εθνοτικών συγκρούσεων και πολέμων ανεξαρτησίας που οδήγησαν στη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η ΕΕ και το NATO έγιναν οι κύριοι παράγοντες στην περιοχή καθώς η Ρωσία υπό την ηγεσία του Γιέλτσιν απέφυγε να παρέμβει και έδειξε σεβασμό στην ηγεσία της ΕΕ και του NATO. Αναλαμβάνοντας την πρωτοβουλία, το NATO παρενέβη στην περιοχή μέσω στρατιωτικών επιχειρήσεων και αποστολών ειρηνευτικής στήριξης στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Κοσσυφοπέδιο και τη Βόρεια Μακεδονία. Η ΕΕ έχει επίσης αναλάβει έγκαιρα πρωτοβουλίες σε ότι αφορά τα Δυτικά Βαλκάνια με τη Σύνοδο Κορυφής της Θεσσαλονίκης το 2003, η οποία έθεσε το προσκήνιο για μια διαδικασία ενσωμάτωσης που θα έχει ως αποτέλεσμα η Σλοβενία και η Κροατία να γίνουν μέλη της ΕΕ το 2004 και το 2013 αντίστοιχα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, το NATO έχει επίσης διευρυνθεί προς τα Δυτικά Βαλκάνια συμπεριλαμβάνοντας τη Σλοβενία το 2004, την Αλβανία το 2009, το Μαυροβούνιο το 2017 και τη Βόρεια Μακεδονία το 2020. Ως εκ τούτου, μέσω των διευρύνσεων και των διαδικασιών μεταρρύθμισης της ΕΕ και του NATO, τα Δυτικά Βαλκάνια έχουν προσεγγίσει πολιτικά τη Δύση.

Η Κίνα δεν έχει εμφανή στρατιωτική παρουσία εντός των Βαλκανίων. Εξάλλου στα Βαλκάνια 7 εκ των κρατών (Ελλάδα, Βουλγαρία, Ρουμανία, Αλβανία, Κροατία, Σλοβενία, Μαυροβούνιο, Βόρεια Μακεδονία) και η Τουρκία είναι ήδη μέλη της Βορειοατλαντικής συμμαχίας καθώς και άλλα που βρίσκονται σε διαδικασία ένταξης σ' αυτήν. Συνεπώς οποιαδήποτε στρατιωτική ανάμιξη της Κίνας θα προκαλούσε τον έντονο προβληματισμό και ανησυχία των ΗΠΑ.

Ορισμένα πρώτα δειλά βήματα έχουν γίνει στη Σερβία με τη δωρεά²⁴ στρατιωτικού εξοπλισμού αξίας 900.000 Ευρώ, για την ενίσχυση του Σερβικού στρατού καθώς και με την επικείμενη συμφωνημένη αγορά²⁵ των 9 μη επανδρωμένων αεροσκαφών (Pterodactyl-1, drones) και με την προοπτική επέκτασης της αγοράς με άλλα

Πρόκειται για ένα ακόμη βήμα κατάκτησης της Κίνας αφού για πρώτη φορά εξάγει τα όπλα της σε ευρωπαϊκό έδαφος, αυξάνοντας ακόμη ένα πεδίο επιρροής. Παράλληλα η επέκταση της συνεργασίας της με την κινεζική εταιρεία τηλεπικοινωνιών Huawei στον τομέα των δικτύων 5G θα δώσει μια μεγάλη ώθηση στη Σερβική κοινωνία στους τομείς της υψηλής τεχνολογίας, της ασφάλειας αλλά ίσως και της εκμετάλλευσης όλων των παραπάνω για στρατιωτικούς σκοπούς.

Τον Αύγουστο του 2010, ο υπουργός Άμυνας της Σερβίας, Dragan Šutanovac, ανακοίνωσε σχέδια για περαιτέρω στρατιωτική συνεργασία δίδοντας ιδιαίτερη προσοχή στις αμυντικές βιομηχανίες, με σκοπό την κοινή παραγωγή στρατιωτικού εξοπλισμού. Η συνεργασία μεταξύ της κινεζικής και της σερβικής αμυντικής βιομηχανίας θα μπορούσε να δημιουργήσει τη δυνατότητα πωλήσεων σε τρίτες χώρες στην Αφρική και τη Μέση Ανατολή (π.χ.: Λιβύη, Ιράκ), οι οποίοι είναι παραδοσιακά κορυφαίοι πελάτες της παραγωγής όπλων του Βελιγραδίου.

Επιπλέον η Κίνα εκτός από στρατιωτικού τύπου επενδύσεις που θα χαρακτηριζόταν επί του παρόντος μικρές και αρκετά προσεκτικές, έτσι ώστε να μην προκαλούν το «ενδιαφέρον» των ανταγωνιστών της όπως της Ρωσίας, των ΗΠΑ, και της ΕΕ, (και να αισθάνονται «δίλλημα ασφαλείας»), δραστηριοποιείται και σε κοινές

²⁴ The Serbian Armed Forces (SAF), "Chinese donation to the Serbian Armed Forces", 20/06/2017 Διαθέσιμο στο: <http://www.vs.rs/en/news/8C2717377C3311E79F800050568F6690/chinese-donation-to-the-serbian-armed-forces>, (πρόσβαση 11 28, 2020)

²⁵ Yan Sophia, "China sells armed drones to Serbia amid concerns arms deal could destabilise region", The Telegraph, 11/9/19, Διαθέσιμο στο: <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/09/11/china-sells-armed-drones-serbia-amid-concerns-arms-deal-could/>, (πρόσβαση 11 28, 2020)

στρατιωτικές Ασκήσεις όπως με την Ελλάδα²⁶ με σκοπό την προαγωγή του επιπέδου συνεργασίας και αμοιβαίας κατανόησης μεταξύ των μονάδων του Πολεμικού Ναυτικού των δύο χωρών. Ταυτόχρονα όμως, με τη φυσική της προσέλευση ως στρατιωτική οντότητα, εντείνεται η Κινεζική παρουσία στη Μεσόγειο και η επιρροή της στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας ισχυροποιείται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετοί Κινέζοι αξιωματικοί, μετεκπαιδεύονται στην Ελλάδα στο ανώτατο επίπεδο των στρατιωτικών σχολών της, όπως αυτό της Ανώτατης Διακλαδικής Σχολής Πολέμου γεγονός που έχει βαρύνουσα σημασία για τη θέληση της Κίνας για εμπάθυνση, κατανόηση και περαιτέρω συνεργασία στον στρατιωτικό τομέα με ένα μέλος του NATO και της ΕΕ.

Ένας παράγοντας που δεν πρέπει να παραλείπεται είναι η κοινή πεποίθηση του γεγονότος ότι η Κίνα έχει εξελίξει τις ΕΔ της, ώστε αυτές να μπορούν να διεξαγάγουν και επιχειρήσεις διαφορετικές από τις γνωστές ως συμβατικές. Οι ικανότητες της, η απόλυτη τεχνολογική της υπεροχή, η τεχνολογική της συνέργεια με τις επενδύσεις σε όλη την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων την καθιστούν έναν παράγοντα κλειδί στον τομέα της ασφάλειας. Ο μοναδικός τρόπος εμπλοκής της Κίνας στην περιοχή των Βαλκανίων μπορεί να πραγματοποιηθεί κυρίως μέσω ενός έμμεσου κρυφού υβριδικού πολέμου με κυβερνοεπιθέσεις, με σκοπό την ασφάλιση των επενδύσεών της ή την υπονόμηση των αντιπάλων της. Ένα από τα κράτη που προσφέρονται για να προασπίσουν τις θέσεις της Κίνας και να μπορεί να δρα συγκεκαλυμμένα εντός αυτής όσον αφορά τις πληροφοριακές επιχειρήσεις, είναι αυτό της Σερβίας με μακρά ιστορία φιλίας που έχει χαραγμένες τις ρίζες της από τον νατοϊκό βομβαρδισμό της κινεζικής πρεσβείας στο Βελιγράδι τη νύχτα της 7ης Μαΐου 1999. Παράλληλα έχοντας πλέον μια πολύ ισχυρή αμυντική βιομηχανία, αν και οι ευρωπαϊκές χώρες δεν προμηθεύονται οπτικά συστήματα από την Κίνα, όντας οι περισσότερες μέλη του NATO, προσδοκούν με την ειρηνική διείσδυση στα Βαλκάνια να κερδίσουν μερίδιο στην αγορά της άμυνας, βασιζόμενοι στο χαμηλό κόστος, την τεχνολογική υπεροχή και την εξατομικευμένη εξυπηρέτηση στις ανάγκες της χώρας.

Τα Δυτικά Βαλκάνια αποτελούν πύλη για την είσοδο της Κίνας στην Ευρώπη. Με την αύξηση της επιρροής της στην περιοχή, η Κίνα θα αποκτήσει επιρροή έναντι

²⁶ Η Καθημερινή-ηλεκτρονικός τύπος, «Συνεκπαίδευση Πολεμικού Ναυτικού με το Ναυτικό της Κίνας στο Σαρωνικό», 27/7/19, Διαθέσιμο στο: <https://www.kathimerini.gr/920299/article/epikairothta/ellada/synekpaideysh-polemikoy-naytikoy-meto-naytiko-ths-kinas-sto-sarwniko> (πρόσβαση 11 28, 2020)

της ΕΕ και μπορεί να το χρησιμοποιήσει αυτό για να παρεμποδίσει την ΕΕ και τις ΗΠΑ. Επίσης, η BRI της Κίνας αποτελεί εμπόδιο στη διαδικασία ενσωμάτωσης στην ΕΕ, καθώς χρεώνει τις περιφερειακές χώρες, μειώνει τα περιβαλλοντικά πρότυπα και αυξάνει τη διαφθορά.

Συμπεράσματα

«Αφήστε την Κίνα να κοιμάται. Γιατί όταν ξυπνήσει, θα σειστεί ο κόσμος », είχε πει προφητικά ο Ναπολέων Βοναπάρτης το 1816.

Το "One Belt, One Road" πρόκειται για ένα τεράστιο όραμα που σχετίζεται με τη σύνδεση της Κίνας με την Ευρώπη. Στόχος του είναι να φέρει σταθερότητα στις χώρες που συνδέονται με τον Δρόμο του Μεταξιού (Silk Road) μέσω της ανάπτυξης (Wacker, 2014). Αν και το σχέδιο εξακολουθεί να είναι νεφελώδες, υπάρχουν κάποιες λεπτομέρειες που δείχνουν τους κύριους στόχους της Κίνας. Μια τέτοια λεπτομέρεια αποτελεί η θέληση όχι μόνο για τη χάραξη κανόνων και την συνεισφορά στην παγκόσμια οικονομία αλλά και για τη διεθνοποίηση των Κινέζων εργολάβων και του νομίσματος όπως και για την αναβάθμιση της τεχνολογίας και της παραγωγικής ικανότητας. Η Κίνα θέλει να είναι πιο υπεύθυνη για την ανάπτυξη σε παγκόσμια κλίμακα και ως αποτέλεσμα, σκοπεύει να αναδιαρθρώσει την οικονομία της ως «νέο άνοιγμα-πρόσκληση». Η ιδέα του «One Belt, One Road» είναι ένα επιδέξιο μέσο για την Κίνα τόσο για να επιδείξει την ενεργή και ειρηνική της ατζέντα, η οποία δεν στρέφεται εναντίον οποιασδήποτε άλλης χώρας, όσο και για να αναδείξει την τακτική της κινεζικής γοητείας με βάση τη φιλοσοφία «win-win» (Szcudlik-Tatar, 2015). Αυτή η ιδέα θα προωθήσει την Κίνα ως μια δύναμη και ως έναν ελκυστικό συνεργάτη για όλους. Η χρήση των λέξεων «πρόταση», «όραμα» και «πλαίσιο» αντί για «στρατηγική» είναι επίσης η ιδιαιτερότητα της πρωτοβουλίας "One Belt, One Road (OBOR)". Υπό αυτήν την έννοια, η Κίνα τονίζει ότι η συγκεκριμένη ιδέα δεν έχει πολιτικούς στόχους, ότι δεν είναι δηλαδή πολιτικό εργαλείο για να ασκήσει πίεση σε άλλους.

Η οικονομία της ΕΕ είναι ανοικτή στις κινεζικές επενδύσεις και πολλοί από τους εθνικούς ηγέτες και κυβερνητικούς αξιωματούχους της ΕΕ δήλωσαν ανοιχτά ότι οι κινεζικές επενδύσεις είναι ευπρόσδεκτες (Shixue, 2014). Ωστόσο, στην πράξη, οι κινεζικές εταιρείες αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην επένδυση, γεγονός που οφείλεται εν μέρει στην άγνοια της Κίνας για τους κανόνες της μεγάλης ευρωπαϊκής αγοράς,

αλλά και επειδή ήταν δύσκολο για την Κίνα να βρει κατάλληλες επενδυτικές ευκαιρίες στην περιοχή, εν μέρει λόγω της αρνητικής εκστρατείας από τα μέσα ενημέρωσης και τις ομάδες προβληματισμού που έχουν ασκήσει πίεση στους κινέζους επενδυτές (Zuokui, 2014). Η πρόσφατη αύξηση των κινεζικών επενδύσεων στην ΕΕ έχουν ήδη γεννήσει ανησυχίες σε πολλές χώρες όσον αφορά την εθνική ασφάλεια και τον πολιτικό και οικονομικό αντίκτυπο αυτών των αλλαγών (Hanemann, 2014).

Υπάρχουν πολυάριθμες ανησυχίες ότι η Κίνα μπορεί να αναλάβει τον έλεγχο των ευρωπαϊκών οικονομιών. Για το λόγο αυτό τα τελευταία χρόνια έχουν ενταθεί οι « φωνές» υπέρ της θέσπισης πολύ αυστηρών κανόνων για την προστασία των ντόπιων εργαζομένων, των μισθών και των βιομηχανιών. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν ζητήματα που σχετίζονται με το εξαιρετικό μέγεθος, το απολυταρχικό πολιτικό σύστημα της Κίνας, την άμεση ή έμμεση πολιτική και οικονομική στήριξη των κινεζικών ΞΕ, τις υποτιμώμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες του κινεζικού νομίσματος και την εφαρμογή των ελέγχων κεφαλαίου (Amighini et al., 2013).

Τα τελευταία χρόνια, η Κίνα και η Σερβία έχουν ξεκινήσει νέες μορφές συνεργασίας στο πλαίσιο του καθιερωμένου μηχανισμού συνεργασίας Κίνας-Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (Central and Eastern Europe Cooperation – CEEC) "16+1". Η συνεργασία αυτή είναι πολύ πιο ολοκληρωμένη και περιλαμβάνει ορισμένα ολοκληρωμένα και προγραμματισμένα σχέδια. Οι κινεζικές επιχειρήσεις έχουν ήδη αρκετά έργα υποδομής στη Σερβία, καθώς επίσης και μερικές σημαντικές επενδύσεις σε αρκετούς τομείς της σερβικής οικονομίας. Δεδομένου ότι τα έργα αυτά αποδείχθηκαν καρποφόρα, εκτός από την εμβάθυνση των υφιστάμενων μορφών συνεργασίας, θα ήταν επιθυμητό να αρχίσουν να επενδύουν σε νέους τομείς της σερβικής οικονομίας που έχουν δυνατότητες ανάπτυξης και ανάπτυξης. Καθώς είναι δυνατό να εξαχθούν από τη Σερβία σε πολλές χώρες του κόσμου, η Κίνα θα ωφεληθεί από την παραγωγή στη Σερβία.

Στο μονοπάτι του Δρόμου του Μεταξιού, η Σινολογία έχει διαδραματίσει τον πιο σημαντικό ρόλο στην εξάπλωση του κινεζικού πολιτισμού και γλώσσας στην Β. Μακεδονία και στη διεύρυνση των απόψεων ανατακλώντας ο ένας τους πολιτισμούς του άλλου. Η Σινολογία στην Β. Μακεδονία έχει εμβαθύνει τις ρίζες της κινεζικής κουλτούρας και γλώσσας και αποτελεί τη βασική πηγή διατροφής για την καλλιέργεια του Κινεζικού πολιτιστικού δέντρου στην Β. Μακεδονία, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση του Ινστιτούτου Κομφούκιος και τη γέννηση της πρώτης

γενιάς Σινολόγων της Β. Μακεδονίας και των έργων τους. Η Πρωτοβουλία One Zone One Road Initiative και η πλατφόρμα συνεργασίας "16+1" έχουν αποτελέσει επίσης τη βασική δύναμη για την Β. Μακεδονία και την Κίνα για την αλληλοπροώθηση των πολιτισμών τους.

Ως το πιο άμεσο και το πιο σημαντικό εργαλείο για την αποδοχή του ξένου πολιτισμού, η γλώσσα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εξωτερική επικοινωνία. Στο μέλλον αναμένεται να υπάρξει μεγαλύτερη συνεργασία μεταξύ Κίνας και Βόρειας Μακεδονία σε κινηματογραφικές παραγωγές, παραστάσεις έκθεσης, λογοτεχνικές μεταφράσεις κλπ. και να συνεχίσουν να αποτελούν τις πόρτες όπου οι πολιτισμοί της Κίνας και της Β. Μακεδονίας θα καλωσορίζουν ο ένας τον άλλο. Με την ίδρυση του Κινεζικού Κέντρου Πολιτιστικής Συνεργασίας και Συντονισμού στην Β. Μακεδονία, ο πολιτισμός της Κίνας στην Β. Μακεδονία θα ενσωματωθεί σε όλα τα μοναδικά του κομμάτια και θα δείξει την εικόνα του υπό το πραγματικό του πρίσμα..

Η Κίνα, η οποία έχει ήδη καταστεί ένας από τους σημαντικότερους παγκόσμιους παράγοντες στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, έχει παράσχει χρηματοδότηση για προγράμματα τα οποία άλλοι θεσμοί δεν ήθελαν να χρηματοδοτήσουν ή δεν είχαν τους πόρους για να υποστηρίξουν. Είναι κρίσιμο για την Β-Ε η Κίνα να παραμείνει σημαντικός οικονομικός παράγοντας στην περιοχή, αλλά θα ήταν καλό, εκτός από τις πιστωτικές ρυθμίσεις που είναι σημαντικές και δεν πρέπει να εγκαταλειφθούν, οι κινεζικές εταιρείες να ξεκινήσουν επίσης τις άμεσες επενδύσεις τους στη Β&Ε και να βρουν εμπορικούς εταίρους εντός της χώρας.

Η Κίνα είναι όλο και περισσότερο ορατή στην Ελλάδα, κυρίως μέσω ορισμένων επενδύσεων μεγάλης κλίμακας στη χώρα. Μέχρι σήμερα, οι Κινέζοι επενδυτές έχουν στοχεύσει στις υποδομές μεταφορών, την ενέργεια και τις τηλεπικοινωνίες, ο κοινός παρονομαστής αυτών των τομέων είναι αναμφίβολα η φιλόδοξη Πρωτοβουλία για τη Ζώνη και το Οδικό Δίκτυο (Belt and Road Initiative - BRI). Το εμβληματικό έργο της Κίνας στην Ελλάδα είναι η επένδυση που πραγματοποίησε η COSCO στον λιμένα του Πειραιά σε δύο στάδια, το 2008 και το 2016.

Οι πολύπλευρες σχέσεις της Τουρκίας με την Κίνα χαρακτηρίζονται από συχνές διακυμάνσεις και δεν έχουν δείξει γραμμική πρόοδο με την πάροδο του χρόνου. Εξακολουθούν να υπάρχουν πολλές αμοιβαίες και αμοιβαίες εσφαλμένες

αντιλήψεις ή περιοριστικοί παράγοντες. Αυτές περιλαμβάνουν ένα χάσμα γνώσης και από τις δύο πλευρές και μια ασύμμετρη σχέση στους τομείς του εμπορίου, των επενδύσεων και του τουρισμού.

Μεταξύ τους εξακολουθούν επίσης να υπάρχουν πολλά θέματα που αφορούν τις συγκρούσεις: το πρόβλημα των Ουιγούρων (που είναι το πιο σημαντικό ζήτημα), η ακύρωση μιας σημαντικής σύμβασης όπλων και ο πόλεμος στη Συρία. Κατά καιρούς, μπορεί να παρατηρηθεί άμβλυνση από την τουρκική πλευρά προς την κατάσταση των Ουιγούρων στην Xinjiang, ενώ τα αμοιβαία συμφέροντα είναι πιθανό να επικρατήσουν έναντι περιστασιακών εντάσεων. Μεταξύ των συγκλινόντων ζητημάτων συγκαταλέγονται τα οικονομικά συμφέροντα, όπως οι επενδύσεις, το εμπόριο και η ένταξη της Τουρκίας στο BRI, που είναι επιχειρήσεις αμοιβαίως επωφελείς και για τις δύο πλευρές.

Αν και οι κινεζο-τουρκικές σχέσεις αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στην τουρκική εξωτερική πολιτική, η τελευταία εντατικοποίηση των σχέσεων δεν πρέπει να ερμηνευθεί ως θεμελιώδης αλλαγή άξονα. Εξακολουθούν να υπάρχουν ιδεολογικές διαφορές και η Τουρκία εξακολουθεί να είναι ενσωματωμένη σε δυτικές δομές όπως το NATO. Γενικά, οι σχέσεις Κίνας-Τουρκίας φαίνεται να προοδεύουν σταθερά αλλά χρειάζονται περισσότερο περιεχόμενο, λειτουργικότητα και θεσμοθέτηση. Η Κίνα είναι επί του παρόντος ο πιο σημαντικός εταίρος σε αυτήν την ασύμμετρη διμερή σχέση και θα παραμείνει έτσι στο μέλλον.

Όσον αφορά τη στρατιωτική παρουσία της Κίνας στα Δυτικά Βαλκάνια, κατά την τελευταία δεκαετία, ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός (People's Liberation Army - PLA) αύξησε επίσης τη στρατιωτική συνεργασία σε ολόκληρη την περιοχή. Πρόθυμη να πολλαπλασιάσει τις ανταλλαγές υψηλού επιπέδου με τις ευρωπαϊκές ένοπλες δυνάμεις, η PLA ενίσχυσε τους δεσμούς της με την Αλβανία και την Κροατία το 2005, τη Σερβία και τη Βοσνία-Ερζεγοβίνη το 2008, το Μαυροβούνιο και την πΓΔΜ το 2010 και δεσμεύτηκε να επεκτείνει τη συνεργασία με τη Βουλγαρία, τη Ρουμανία και την Ελλάδα το 2011.

Αν και οι αυξημένοι δεσμοί της PLA με τους στρατούς της Νοτιοανατολικής Ευρώπης δεν είναι πιθανό να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλεια της ΕΕ ή του NATO, έχουν τη δυνατότητα να υπονομεύσουν τους στόχους εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ ενθαρρύνοντας τις πωλήσεις όπλων σε προβληματικά μέρη του κόσμου. Η

προτεινόμενη συμπαράγωγή όπλων αμφισβητεί επίσης το εμπάργκο της ΕΕ κατά της Κίνας, το οποίο επιβλήθηκε ως απάντηση στην καταστολή των διαδηλώσεων της πλατείας Τιενανμέν το 1989, ανοίγοντας εναλλακτικές οδούς για το Πεκίνο ώστε να αναζητήσει και να παράγει προηγμένα όπλα. Εξάλλου, από την έναρξη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, οι αυξημένοι διμερείς δεσμοί της Κίνας με τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης χρησίμευσαν ως μέσο για την προώθηση του στόχου της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για παράδειγμα, το ζήτημα του καθεστώτος οικονομίας της αγοράς της Κίνας πρόσφατα βρήκε νέα ώθηση στην Ευρώπη.

Κατά τη διάρκεια της πρόσφατης επίσκεψής του στην Κίνα, διάρκειας τεσσάρων (4) ημερών, ο Πρωθυπουργός της Ρουμανίας, Emil Boc, τόνισε ότι το Βουκουρέστι ήταν έτοιμο να υπερασπιστεί τη θέση του Πεκίνου έναντι των Βρυξελλών, σε αντάλλαγμα για ισχυρότερους πολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς. Παρομοίως, η Αθήνα δεσμεύθηκε τον Οκτώβριο του 2010 να προωθήσει την ανάπτυξη της συνολικής στρατηγικής εταιρικής σχέσης Κίνας-ΕΕ και δεσμεύθηκε να ηγηθεί συζητήσεων εντός της ΕΕ σχετικά με την αναγνώριση του καθεστώτος πλήρους οικονομίας αγοράς του Πεκίνου, με αντάλλαγμα την ενισχυμένη οικονομική συνεργασία. Έτσι, μέσω αυτών των νέων εταιρικών σχέσεων, το Πεκίνο μπορεί να επηρεάσει άμεσα τις κρατικές πολιτικές στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Αν και οι δεσμοί της Κίνας παραμένουν κυρίως περιορισμένοι στη Σερβία και την Ελλάδα, ένα περιφερειακό κίνημα που απευθύνει έκκληση για βαθύτερη οικονομική και πολιτική συνεργασία θα μπορούσε να αυξήσει την κινεζική επιρροή στη Βαλκανική Χερσόνησο και να δημιουργήσει μια σχέση εξάρτησης με τις χώρες που αναμένεται να ενταχθούν στην ΕΕ εντός των επόμενων δέκα με δεκαπέντε ετών. Σε τελική ανάλυση, το Πεκίνο θα ήταν δυνατόν να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό περιβάλλον εντός της ΕΕ, με πιθανές συνέπειες για τη χάραξη της ευρωπαϊκής πολιτικής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Aizenman, J. (2015). *Internationalization of the RMB, Capital Market Openness and Financial Reforms in China*. *Pacific Economic Review*, 20(3), 444-460
- Amighini, A., Rabellotti, R., & Sanfilippo, M. (2013). *China's outward FDI: An industry-level analysis of host-country determinants*. *Frontiers of Economics in China*, 8(3), 309-336.
- Bastian, J. (2017). *The potential for growth through Chinese infrastructure investments in Central and South-Eastern Europe along the "Balkan Silk Road"*. European Bank for Reconstruction and Development, Athens/London.
- Bechev, D. (2019). *RUSSIA'S STRATEGIC INTERESTS AND TOOLS OF INFLUENCE IN THE WESTERN BALKANS*.
- Belka, M. (2012). *Changing world and the China-C.E.E. relations*. Warsaw: Speech in the Institute of World Economics and Politics at the Chinese Academy of Social Science.
- Bildt, C. (2019). *Europe risks irrelevance in the age of great power competition*. *Financial Times*, July, 19.
- Bondiguel, T. (2007). *Central Europe and China: towards a new relation*. Prague: EUROPEUM Institute for European Policy.
- Cavanna, T. P. (2019). *Unlocking the Gates of Eurasia: China's Belt and Road Initiative and its Implications for US Grand Strategy (May 2019)*. *Texas National Security Review*.
- Chamber of Commerce and Industry of Serbia. Accessed October, 14, 2017 from <http://www.pks.rs/PrivredaSrbije.aspx?id=13>
- Chen, X., & Yang, C. (2016). *An Quantitative Analysis on China-CEEC Economic and Trade Cooperation (Vol. 10, No. 5)*. Working Paper Series on European Studies. Institute of European Studies, Chinese Academy of Social Science.
- Clegg, J., & Voss, H. (2011). *Inside the China–EU FDI bond*. *China & World Economy*, 19(4), 92-108.

- Colby, E. A., & Mitchell, A. W. (2020). *The Age of Great-Power Competition: How the Trump Administration Refashioned American Strategy*. *Foreign Aff.*, 99, 118.
- Drahokoupil, J. (Ed.). (2017). *Chinese investment in Europe: corporate strategies and labour relations*. Brussels: ETUI aisbl.
- Drellich-Skulska, B., Bobowski, S., Jankowiak, A. H., & Skulski, P. (2014). *China's trade policy towards Central and Eastern Europe in the 21st century, example of Poland*. *Folia Oeconomica Stetinensia*, 14(1), 149-174.
- Duerkop, C. (2020). *Turkey and China: Contemporary Political, Economic and Strategic Relations*. *East Asian Policy*, 12(02), 106-117.
- Dunning, J. H., & Lundan, S. M. (2008). *Multinational enterprises and the global economy*. Edward Elgar Publishing.
- Fallon, T. (2014). *China's Pivot to Europe*. *American Foreign Policy Interests*, 36(3), 175-182.
- Glasser, S. B. (2019). *Putin the Great: Russia's Imperial Impostor*. *Foreign Aff.*, 98, 10.
- Hanemann, T. (2014). *Chinese direct investment in the EU and the US: a comparative view*. *Asia Europe Journal*, 12(1-2), 127-142.
- Hanemann, T., & Rosen, D. H. (2012). *China invests in Europe: Patterns, impacts and policy implications*. New York: Rhodium Group.
- Heilmann, S., Rudolf, M., Huotari, M., & Buckow, J. (2014). *China's shadow foreign policy: parallel structures challenge the established international order*. *China Monitor*, 18(10), 1-9.
- Hong, P. (2017, May). *Strengthening national policy capacity for jointly building the Belt and Road towards the Sustainable Development Goals*. In prepared for the Belt and Road Forum for International Cooperation, Beijing (pp. 14-15).
- Hunt, M. H. (1996). *The genesis of Chinese Communist foreign policy*. Columbia University Press.
- Ikenberry, G. J. (2009). *Liberal internationalism 3.0: America and the dilemmas of liberal world order*. *Perspectives on politics*, 71-87.
- Ivanić, M., & Savović, A. (2020). *Belt and Road Initiative and Bosnia and*

Herzegovina.

Jacoby, W. (2014). *Different cases, different faces: Chinese investment in Central and Eastern Europe.* *Asia Europe Journal*, 12(1-2), 199-214.

Jacoby, W. (2014). *Different cases, different faces: Chinese investment in Central and Eastern Europe.* *Asia Europe Journal*, 12(1-2), 199-214.

Jelisavac Trošić, S., Stojanović-Višić, B., & Petrović, V. (2018). *New opportunities for further improvement of economic cooperation between Serbia and China.* *The Review of International Affairs*, 69, 21-35.

Jola, R. M., Huidumac, C. E., & Tănase, I. (2011). *CHINA'S GEOSTRATEGIC POSITION-FDI FLOWS AND STOCK ANALYSIS.* *Hyperion International Journal of Econophysics & New Economy*, 4(1).

Keith, R. C. (1989). *Diplomacy of Zhou Enlai.* Springer.

Kowalski, B. (2016). *China's foreign policy towards Central and Eastern Europe: The "16+1" format in the South-South cooperation perspective. Cases of the Czech Republic and Hungary.*

Layne, C. (2018). *The US-Chinese power shift and the end of the Pax Americana.* *International Affairs*, 94(1), 89-111.

Lyles, M., Li, D., & Yan, H. (2014). *Chinese Outward Foreign Direct Investment Performance: The Role of Learning.* *中国企业对外直接投资: 学习的角色.* *Management and Organization Review*, 10(3), 411-437.

Mares, I., Muntean, A., & Petrova, T. (2018). *Economic intimidation in contemporary elections: Evidence from Romania and Bulgaria.* *Government and Opposition*, 53(3), 486.

Mearsheimer, J. J. (2019). *Bound to fail: The rise and fall of the liberal international order.* *International Security*, 43(4), 7-50.

Mierzejewski, D. (2013). *Między pragmatyzmem a konfucjańską moralnością. Dezideologizacja retoryki chińskiej polityki zagranicznej w okresie reform.* Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

MOFCOM. (2012). *Statistical bulletin of Chinas outward foreign direct investment.* Beijing: Ministry of Commerce of People's Republic of China, National Bureau

of Statistics of People's Republic of China and State Administration of Foreign Exchange.

Ness, V. P. (1995). *China as a third world state. Foreign policy and official national identity.* In: Dittmer, 194-214.

Nicolas, F. (2014). *China's direct investment in the European Union: challenges and policy responses.* *China Economic Journal*, 7(1), 103-125.

Nye Jr, J. S. (2019). *The rise and fall of American hegemony from Wilson to Trump.* *International Affairs*, 95(1), 63-80.

Palonka, K. (2010). *Economic and trade relations between Poland and China since 2004.* *Asia Europe Journal*, 8(3), 369-378.

Pencea, S., & Oehler-Sincai, I. M. (2014). *Chinese outward direct investment in Central and Eastern European Countries. A Romanian perspective.* *Romanian Economic and Business Review*, 9(2), 45.

Pencea, S., & Oehler-Sincai, I. M. (2014). *Chinese outward direct investment in Central and Eastern European Countries. A Romanian perspective.* *Romanian Economic and Business Review*, 9(2), 45.

Politika.rs (a). (2017). *Brnabićeva i Džang obišli Železaru i "Termoelektranu Kostolac B"*, 17. 07. 2017. Accessed October, 18, 2017 from <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/13/ekonomija/2807007/kostolac-izgradjenapostrojenja-za-odsumporavanje-u-blokovima-b1-i-b2.html>

Samokhvalov, V. (2019). *Russia in the Balkans.* *Insight Turkey*, 21(2), 189-210.

Scott, D. (2014). *Trust, structures and Track-2 Dialogue in the EU-China relationship: resetting and resettling a 'strategic partnership'?* *Asia Europe Journal*, 12(1-2), 21-34.

Shixue, J. (2014). *Chinese investment in the EU.* *Working Paper Series on European Studies, Chinese Academy of Social Science*, 8(1), 1-23.

Stakić, N., & Zakić, K. (2016). *Challenges of business and financial transformation of China in New Normal Economy.* *The Review of International Affairs*, 67, 80-100.

Statistical Yearbook of the Republic of Serbia. (2017).

Tanjug.rs. (2017). *Brnabić i Džang u poseti TE Kostolac*, 17. 07. 2017. Accessed

- October, 19, 2017 from <http://studiob.rs/brnabic-dzang-u-poseti-te-kostolac/>
- Taylor, I. (2006). *China's oil diplomacy in Africa*. *International affairs*, 82(5), 937-959.
- The State Council. (2019, July 24). *China's National Defense in the New Era*. The State Council PRC. http://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201907/24/content_WS5d3941ddc6d08408f502283d.html
- Tianping, K. (2013, February). *Changing World and the China-C.E.E. relations*, Speech given to the Meeting Point in Embassy of Republic of Poland, Poland
- Tonchev, P. (2015). *Greece and China: Discovering each other at last?. Mapping Europe–China Relations: A Bottom–Up Approach*, October.
- Tonchev, P. (2017). *China's Road: into the Western Balkans*. European Union Institute for Security Studies (EUISS).
- Tonchev, P., & Davarinou, P. (2017). *Chinese investment in Greece and the Big Picture of Sino-Greek relations*. Institute of International Economic Relations, December.
- Tonchev, P., & Davarinou, P. (2017). *Chinese investment in Greece and the Big Picture of Sino-Greek relations*. Institute of International Economic Relations, December.
- Tunsjø, Ø. (2018). *The return of bipolarity in world politics: China, the United States, and Geostructural Realism*. Columbia University Press.
- Turcsányi, R., Qiaoan, R., & Kříž, Z. (2014). *Coming from nowhere: the Chinese perception of the concept of Central Europe*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Türkcan, M. L. *The Case of the Western Balkans*.
- van der Putten, F. P., Montesano, F. S., van de Ven, J., & Ham, P. (2016). *The Geopolitical Relevance of Piraeus and China's New Silk Road for Southeast Europe and Turkey*. Clingendael, Netherlands Institute of International Relations.
- Vasić, N. (2016). *Geo-economics of the Danube Region and the Treaty on the privatization of Smederevo Iron Works Ltd. With Hesteel*. Institute of

International Politics and Economics.

VITKOVSKA, F., & SHEN, L. J. (2018). *From The Old Silk Road to The New Silk Road Era: Promoting of Chinese Culture in Republic of Macedonia. DEStech Transactions on Social Science, Education and Human Science, (icssd).*

Wang, Z. (2014). *Never forget national humiliation: Historical memory in Chinese politics and foreign relations. Columbia University Press.*

Zhou, L., & Leung, D. (2015). *China's Overseas Investments, Explained in 10 Graphics. World Resource Institute. Retrieved from [http://www.wri.org/blog/2015/01/china% E2, 80](http://www.wri.org/blog/2015/01/china%E2,80).*

Zuokui, L. (2013). *The Pragmatic Cooperation between China and CEE: Characteristics, Problems and Policy Suggestions. Institute of European Studies Chinese Academy of Social Sciences, 7(6), 1-9.*

Zuokui, L. (2014, March). *The Analysis of China's Investments in V4. The paper pr Κίνημα της 4ης Μαΐου: Φοιτητές διαδηλώνουν στην πλατεία Τιενανμέν στο Πεκίνο, διαμαρτυρόμενοι για τη Συνθήκη των Βερσαλλιών, η οποία αποδίδει την κινεζική επικράτεια στην Ιαπωνία.*

Διμερείς οικονομικές εμπορικές σχέσεις Αλβανίας – Κίνας.pdf, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων, Πρεσβεία Τίρανα, Αλβανία. (09-2014).

Η Ινδία διακήρυξε ότι το Θιβέτ ανήκει στην Κίνα esented to the conference on Current Trends and Perspectives in Development of China-V4 Trade and Investments, Bratislava, Slovakia..

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2004-06/15/content_339534.htm.

(πρόσβαση 11 28, 2020)

European Commission, Directorate-General, "Trade in Goods with North Macedonia", Διαθέσιμο στο:

https://webgate.ec.europa.eu/isdb_results/factsheets/country/details_north_macedonia_en.pdf , (πρόσβαση 28-11 2010), σελ 8

18 "Hu urges efforts to promote world peace," CHINAdaily.com, 15 June 2004,

GAO GE. (2017). “The Development of Sino-Romanian Relations After 1989”, Διαθέσιμο στο:http://www.globeco.ro/wp-content/uploads/vol/split/vol_5_no_1/geo_2017_vol5_no1_art_016.pdf (πρόσβαση 11 28, 2020)., .σελ.128

GlobalEDGE, International Business Center (IBC) in The Eli Broad Graduate School of Management at Michigan State University, “Bosnia and Herzegovina: Trade Statistics”,2018, Διαθέσιμο στο: <https://globaledge.msu.edu/countries/bosnia-and-herzegovina/tradestats> (πρόσβαση 11 28, 2020).

Grieger, Gisela, (2018). “China’s Maritime Silk Road initiative increasingly touches the EU”, BRIEFING MARCH 2018 for European Parliamentary Research Service. Διαθέσιμο στο: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614767/EPRS_BRI\(2018\)614767_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614767/EPRS_BRI(2018)614767_EN.pdf) (πρόσβαση 11 28, 2020)

Ministry of Foreign Affairs, the People's Republic of China , “Five-year Outcome List of Cooperation Between China and Central and Eastern European Countries

<http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2015-04-14/china-central-eastern-europe-161-seen-beijing>. (πρόσβαση 11 28, 2020)

Vladimir Subev, «The fall of the “Great Wall of China” in Bulgaria – a lesson to foreign investors», 4/5/2017, Διαθέσιμο στο: <http://bnr.bg/en/post/100816551/the-fall-of-the-great-wall-of-china-in-bulgaria-a-lesson-to-foreign-investors>, (πρόσβαση 11 28, 2020)

Railway Gazette International, “Chinese proposal to bail out crisis-hit Bulgarian railway”, 14/3/2017, Διαθέσιμο στο: <https://www.railwaygazette.com/business/chinese-proposal-to-bail-out-crisis-hit-bulgarian-railway/44159.article>, (πρόσβαση 11 28, 2020)

[sells-armed-drones-serbia-amid-concerns-arms-deal-could/](https://www.railwaygazette.com/business/chinese-proposal-to-bail-out-crisis-hit-bulgarian-railway/44159.article), (πρόσβαση 11 28, 2020)

Sinisa Jakov Marusic, Balkan Insight, “Macedonia Buys New Trains from China”, 25/6/2014, Διαθέσιμο στο: <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-buys-new-trains-from-china>(πρόσβαση 11 28, 2020)

[The reason for the unsuccessful reform of the Soviet model lies in the system], Ifeng.com, 17 November 2011, <http://news.ifeng.com/history/shijieshi/special/zhuxiaozhong>

The State Council Information Office of the People’s Republic of China, “China and the World in the New Era”, 27/09/2019, Διαθέσιμο στο: <http://english.www.gov.cn/archive/whitepaper>

/201909/27/content_WS5d8d80f9c6d0bcf8c4c142ef.html, (πρόσβαση 11 28, 2020)

Η Καθημερινή-ηλεκτρονικός τύπος, «Συνεκπαίδευση Πολεμικού Ναυτικού με το Ναυτικό της Κίνας στο Σαρωνικό», 27/7/19, Διαθέσιμο στο:

<https://www.kathimerini.gr/920299/article/epikairothta/ellada/synekraideysh- polemikoy-naytikoy-me-to-naytiko-ths-kinas-sto-sarwniko> (πρόσβαση 11 28, 2020)

Ο Τσέχος Πρόεδρος Μίλος Ζέμαν για τους δεσμούς μεταξύ Κίνας-Τσεχίας»,
CCTV.com, 27 Μαρτίου 2016, [http://english.cntv.cn/2016/03/27/VIDErzRM- qU3S6DkYaTnLx8es160327.shtml](http://english.cntv.cn/2016/03/27/VIDErzRM-qU3S6DkYaTnLx8es160327.shtml) (πρόσβαση 11 28, 2020)

Η Καθημερινή-ηλεκτρονικός τύπος, «Συνεκπαίδευση Πολεμικού Ναυτικού με το Ναυτικό της Κίνας στο Σαρωνικό», 27/7/19, Διαθέσιμο στο:

<https://www.kathimerini.gr/920299/article/epikairothta/ellada/synekraideysh- polemikoy-naytikoy-me-to-naytiko-ths-kinas-sto-sarwniko> (πρόσβαση 11 28, 2020)